

MŪŠŲ GIRIOS

2011 / 12

VALTRA

Individually Yours

*Ramiau Šv. Kalėdų,
sėkmingu Naujųjų metų
linki Jums*

UAB „Rovaltra“ kolektyvas

Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius
Tel. (5) 2 737 000, faks. (5) 2 472 085, mob. tel. (687) 400 42
El. paštas: rovaltra@rovaltra.lt www.rovaltra.lt

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2011 m. gruodis Nr. 12 (764)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų Girios“

A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel. (5) 275 20 47

Faks. (5) 275 48 28

El. paštas: info@musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vygantas Mierkis,

Remigijus Ozolinčius,

Edvardas Riepšas,

Benjamins Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. (5) 275 20 47,

mob. tel. (8–687) 10616;

el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10614;

el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Kuusienė

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10609;

el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

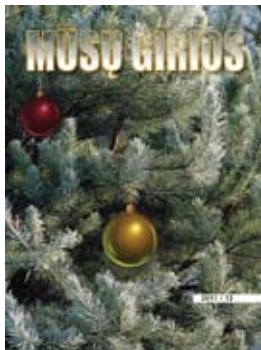
Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turiny s

Kronika	2
Aktualijos	4
G. JASINEVIČIUS. Nuo 2012 m. pradžios įsigalios nauja prekybos mediena tvarka	4
R. VASILIAUSKAS. Apdovanoti konkurso nugalėtojai	4
Miškininkystė	6
A. JUODVALKIS. Konkursui geriausiai neplynus pagrindinius miško kirtimus atliekančiai girininkijai išaiškinti pasibaigus	6
A. KULIEŠIS. Europos miškų sektorius per artimiausius 20 metų	10
V. LYGIS, R. BAKYS. Parazitinio grybo purpurinės plutpintinės panaudojimas nepageidaujamų medžių atžalų naikinimui	14
M. PILKAUSKAS, V. MAROZAS. Paprastasis bukas Lietuvoje	18
R. POVILAITIS. Valstietis – kilme, tarpe ir širdimi	20
Urėdijose	22
V. TREPĖNAITIS. Dzūkijos pušynams graso pušinis pjūklelis	22
V. RIBIKAUSKAS. Kaip tvarkyti ir atkurti retmes	24
J. ADAMONIS. Mechanizuotas „kirvis“ biokuro ruošai	26
L. SNARSKIENĖ. Metų gausa nenuslopino domėjimosi viskuo	28
Privatūs miškai	30
J. PAŠILAITIS. Darnaus miškininkavimo stimulas – pasitikėjimas, konsultavimas, paskata	30
Medžioklė	32
R. KARPAVIČIUS. Lesyklos ir slėptuvės kurapkoms	32
Laisvą minutę	34
B. SAKALAUSKAS: Labiausiai mėgstu fotografuoti gamtą	34
Miškas ir visuomenė	36
Naujos pareigos	37
Išėję negrįžti	37
Datos	39
Šiomet rašėme	40

22

35

6

36

Mieli miškininkai,

Visus Jus nuoširdžiai sveikinu Šv. Kalėdų ir Naujųjų – 2012 metų proga.

Šie metai mums, miškininkams, buvo išskirtiniai – šie metai Jungtinių Tautų Organizacijos paskelbti Tarptautiniais miškų metais. Taip atkreipėme dėmesį į mišką, jo išsaugojimo svarbą ir reikšmę mūsų gyvenimui. Kiekvienas dirbame miške, kiekvienas jam atiduodame dalelę savęs, todėl nuo kiekvieno iš mūsų priklauso kokią jį paliekame šiandien, kokią paliksime ateities kartoms.

Kad ir kokie sunkumai mums buvo iškilę, juos pasitikome drąsūs ir įveikėme. Sau ir savo kolegoms įrodėme, kad galime būti stiprūs grumiantis su gamtos stichijomis ar žmogiškomis audromis.

Siekiamybė ir prasmė dirbti miškui, kurti aplinką, kurioje gera gyventi mums ir mūsų vaikams, leidžia mums eiti į priekį, nebijoti naujovių ir atsakingai priimti sprendimus. Savo geru pavyzdžiu dalijamės su visuomene, jaunąją kartą ar kolegomis miškininkais iš kaimyninių šalių.

Galbūt ne visi lūkesčiai išsipildė, tačiau turėkime ryžto ir užsispyrimo nebaigtiems darbams užbaigti ar neįgyvendintoms svajonėms realizuoti.

Dėkoju negailintiems nei fizinių nei dvasinių jėgų puoselėjant mūsų valsybę, mūsų visų turtą – miškus.

Linkiu, kad laikinos problemos ir rūpesčiai neužgožtų to, ką turime savo sielose šviesiausio ir vertingiausio – ką gavome iš savo tėvų ir ką privalome perduoti savo vaikams. Lai šventinis laikotarpis būna kupinas išminties ir darnos.

Stiprios sveikatos Jums ir Jūsų artimiesiems.

Pagarbiai,

Generalinis miškų urėdas

BENJAMINAS SAKALAUSKAS

Lapkričio 23 d. – gruodžio 14 d. LAMMC filialo Miškų instituto mokslininkai Remigijus Ozolinčius, Virgilijus Mikšys, Stasys Mizaras, Diana Mizaraitė, Alfars Pliūra Kazachijos nacionalinio žemės ūkio universiteto (KazNAU) kvietimu skaitė paskaitas šio universiteto studentams, dalyvavo tarptautiniame seminare „**Dinamiška integracija į tarptautinę mokslo ir švietimo bendruomenę**“. Vizito metu pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su šio universiteto Miškų mokslo-inovaciniu institutu ir Kazachijos miškų mokslinio tyrimo institutu.

Lapkričio 29 d. – gruodžio 3 d. Jungtinėje Karalystėje, Coventry vyko Tarprejoninio bendradarbiavimo programos INTERREG IVC projekto EFFMIS „**Europos miškų gaisrų stebėsena panaudojant informacines sistemas**“ 5-asis projekto partnerių susitikimas, kurio vienas iš dalyvių yra LAMMC centras. Susitikime dalyvavo LAMMC filialo Miškų instituto darbuotojai dr. Liana Sadauskienė, Evelina Kutkaitytė.

Lapkričio 30 d. Kaune, Aleksandro Stulginskio universitete vyko parengto mokslinio darbo „**Valstybinės reikšmės miškų vertinimo metodikos parengimas ir jos pritaikymas bei turto gražos iš miško**

vertinimo rekomendacijos ES šalių partitės kontekste“ svarstymas. Jame dalyvavo generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas.

Gruodžio 1 d. Druskininkų miškų urėdijos mokymo ir informacijos centre „Girios aidas“ surengtas Koordinacinės tarybos miško sanitarinės apsaugos klausimais posėdis, kuriame aptarta Druskininkų girininkijoje pušų spyglius graužiančio kenkėjo pušinio pjūklelio žalą valstybiniais ir privatiems miškams bei numatytos kovos priemonės 2012 m., kad šio kenkėjo populiacija masiškai neišplistų (plačiau 22 p.).

Gruodžio 8 d. Trakuose, viešbutyje „Trasalis – Trakai Resort & SPA“ LMSA surengė konferenciją „**Miškas-žmogui, žmogus-miškui**“, kurioje aptarti darnaus miškų ūkio vystymosi siekiai per artimiausius 20 metų Europos šalyse ir siekiamybė Lietuvoje. Suvesti konkurso „**Pavyzdiniai tvarkoma privati miško valda 2011**“ rezultatai, įteikti apdovanojimai konkurso laureatams (plačiau 30 p.).

Gruodžio 9 d. LAMMC filialo Miškų instituto doktorantas Mindaugas Škėma Aleksandro Stulginskio universitete apgynė

miškotyros krypties daktaro disertaciją „**Lietuvos miškų trako biomasės kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai**“.

Gruodžio 13-14 d. LAMMC filialo Miškų instituto Miškininkystės skyriaus doktorantas Andrius Norvila dalyvavo Švedijoje, Upsalos mieste vykusiame SNS miškų atkūrimo tinklo organizuotame Skandinavijos ir Pabaltijo šalių susitikime, kur skaityti pranešimai miškų atkūrimo klausimais.

Gruodžio 14 d. KMAI kolegijoje vyko kino filmų konkurso „**Lietuva – miškų šalis**“ rezultatų paskelbimas, laureatų apdovanojimas. Iš konkursui pateiktų 13 filmų komisija atrinko 5 geriausius. Vertinimo rezultatus kolegijos salėje paskelbė komisijos pirmininkas – KMAI kolegijos bei Vilniaus dailės akademijos lektorius Zigmas Brazauskas. Diplomais ir atminimo dovanomis apdovanoti **šie autoriai**:

1 vietas laimėtojai – Mindaugas Stanionis, Julija Gaidamavičiūtė (Kaišiadorių raj. Papatčių pagrindinė mokykla) už trumpametražinį filmą „Miškas – atgaiva sielai“; dviejų **antrų** vietų – Simona Šeduikytė, Gabrielė Vilimaitytė, Roberta Mackevič, Paulius Jonušas, Dovainis Šniška (Vilniaus „Minties“ gimnazija) už vaidybinį filmą „Miško dvasia“ ir Edvinas Černauskas, Virginija Taraškutė (Joniškio „Aušros“ gimnazija) už dokumentinį filmą „Uosų žūtis“; dviejų **trečių** vietų – Gintarė Neverauskaitė, Jurgita Šlepikaitė, Mindaugas Steponkevičius, Rolandas Bleifertas, Lukas Skrebutėnas (Vilniaus „Minties“ gimnazija) už trumpametražinį filmą „Kaip gražu miške“ bei Agnieška Romelytė (Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija) už trumpametražinį filmą „Medelių sodintojai“. Visi konkurso dalyviai paskatinti padėkomis už dalyvavimą.

Gruodžio 15 d. Trakų rajone, Anupriškių poilsio centre surengtas LMS Girininkų bendrijos tarybos išplėstinis posėdis. Jame aptarti girininkams aktualūs medynų ugdymo, Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų tobulinimo klausimai, pagerbti geriausiai neplynus pagrindinius kirtimus atliekančių girininkų konkurso prizininkai (plačiau 4 p.).

Gruodžio 16 d. Vilniuje surengtas Miško genetinių išteklių, sėklininkystės ir miško atkūrimo ekspertų komisijos posėdis. Jame aptarta: Miško genetinių išteklių išsaugojimo ir selekcijos plėtos programos įgyvendinimo priemonių 2012 m. projekto planas; Valstybinės miškų tarnybos specialistų siūlomi Miško sodmenų kokybės reikalavimai ir Miško bei dekoratyvinių sodmenų apskaitos ir inventurizacijos tvarkos aprašo papildymai bei pakeitimai; kiti aktualūs klausimai.

Gruodžio 20 d. Molėtų rajono savivaldybės salėje vyko Valstybinės miškų tarnybos parengto Molėtų rajono savivaldybės valstybinės reikšmės miš-

kų plotų schemos pakeitimo projekto viešas svarstymas.

Gruodžio 21 d. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė dviems Lietuvos miškų įstatymų pakeitimams.

Seimas ypatingos skubos tvarka priėmė Miškų įstatymo 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą. Šiuo teisės aktu nustatyta, kad valstybės įmonės miškų urėdijos galės konsoliduoti nuosavas lėšas bendram ilgalaikiam turtui, būtinam saugoti miškus nuo gaisrų, kitų stichinių nelaimių, miško kenkėjų, ligų, neteisėto kirtimo, kitų veiksmų, darančių žalą miškams, jų gyvūnijai ir augalijai, miškų ūkio veiklos integruotoms informacinėms sistemoms įsigyti..

Ypatingos skubos tvarka taip pat priimtas Miškų įstatymo 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Priimtomis pataisomis keičiamas Aplinkos ministerijos sistemos institucijų valstybinis valdymas, iš regionų aplinkos apsaugos departamentų perduodant visų šalies miškų būklės, naudojimo, atkūrimo ir apsaugos kontrolės funkcijas Valstybinei miškų tarnybai ir taip koncentruojant su Miškų įstatymo priežiūra susijusių funkcijų atlikimą vienoje įstaigoje.

Projektu įtvirtinta Valstybinė miškų tarnyba – įstaiga prie Aplinkos ministerijos, skirta valstybės politikai aplinkos ministrui pavestose gamtos išteklių (t. y. miškų) valdymo srityje įgyvendinti. Tarnybai pavesta atlikti su mišku susijusias pagrindines funkcijas.

Gruodžio 21 d. nuo 14 val. šalies didžiųjų miestų ir miestelių centrinėse aikštėse, kitose viešose vietose vyko Aplinkos ministerijos, Generalinės miškų urėdijos ir miškų urėdijų jau trečius metus rengiama akcija „Parsinešk Kalėdas į namus“. Miškų urėdijų miškininkai

išdalino gyventojams nemokamai daugiau nei šimtą tūkstančių eglių, pušų šakų, kad visi namuose turėtų gyvą miško dalelę Kalėdoms. Akcija – daugiatiakslė. Ja siekiama užkardyti miškų niokojimą, ugdyti žmonių pilietiškumą, saugant gamtą, skatinti šventinių tradicijų išragingumą.

Vilniuje akcija vyko Katedros, Rotušės ir Europos aikštėse, Kaune – Rotušės aikštėje, prie Kauno rajono savivaldybės, Klaipėdoje – Teatro aikštėje, Šiauliuose – centrinėje miesto aikštėje. Iš viso šakos buvo dovanojamos apie 130 vietų.

Gruodžio 22 d. Generalinėje miškų urėdijoje vyko pasitarimas prekybos apvaliaja mediena klausimais. Jame pristatyta apvaliosios medienos elektroninė pardavimo sistema – AMEPS bei naujos redakcijos Prekybos mediena taisyklės. Numatyta, kad apvaliosios medienos pirkėjai nuo 2012 m. vasario mėn. medieną galės įsigyti internetu. Miškų urėdijose sausio mėnesį numatyti mokymai galimiems AMEPS vartotojams – medienos pirkėjams.

► Lietuvos mokslo taryba gruodį patvirtino LAMMC filialo Miškų instituto ilgalaikę mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programą „**Darni miškininkystė ir globalūs pokyčiai**“, kuri bus vykdoma 2012-2016 m. Pagrindinis šios programos tikslas – gauti ir susisteminti naujas mokslo žinias, reikalingas darniam miškų ūkiui vystyti globalių gamtinių, ekonominių ir socialinių pokyčių kontekste bei paruošti rekomendacijas šioms žinioms pritaikyti praktikoje.

► Aplinkos ministerijos iniciatyva šiemet pirmą kartą Lietuvoje surengtas metų gaminio iš atliekų konkursas.

► Iki šių metų gruodžio pabaigos Kaliningrado Pasaulinio vandenyno muziejuje eksponuota Lietuvos nacionalinių parkų fotografijų paroda, skirta Lietuvos nacionalinių parkų 20-mečiui.

Generalinė miškų urėdija informuoja

Didžioji dauguma miškų urėdijų vadovų, atsakingai vertindami riziką ir suvokdami savo atsakomybę, susijusią su valstybės turto valdymu, įmonės turimas lėšas paskirstė keliuose bankuose ir nuolat bei laiku investavo lėšas į gamybos priemones ir Vyriausybės vertybinius popierius, taip pat buvo pasirengę operatyviam stichinių nelaimių padarinių likvidavimui.

Šių metų lapkričio mėnesio įvykiai, susiję su AB banko Snoras nacionalizavimu, bankroto bylos išskėlimu ir miškų urėdijų lėšų įšaldymu, parodė, kad kai kurių miškų urėdijų vadovai netinkamai vykdė savo pareigas, susijusias su valstybės turto valdymu ir įmonės veiklos stabilumo užtikrinimu, neteisingai interpretuoja teisės aktuose jiems nustatytą atsakomybę. Dėl pastarųjų įvykių keliolikos miškų urėdijų lėšos liko įšaldytos AB banko Snoras sąskaitose. Generalinio miškų urėdo sudaryta darbo grupė vertino šių miškų urėdijų veiklą. Daugiau nei 93 proc. Biržų miškų urėdijos piniginių lėšų buvo laikoma viename banke ir dėl to miškų urėdija prarado galimybę disponuoti sukauptomis lėšomis, t.y. 6,8 mln. litų. Kupiškio miškų urėdija 98 proc. visų piniginių lėšų laikė taip pat viename banke ir prarado galimybę disponuoti 0,98 mln. litų.

Įmonės vadovų priimti sprendimai didžiąją dalį piniginių lėšų laikyti vienoje kredito įstaigoje akivaizdžiai viršijo normalią gamybinę ūkinę riziką. Biržų ir Kupiškio miškų urėdijų vadovams paskirtos drausminės nuobaudos, dėl kitų miškų urėdijų miškų urėdų atsakomybės sprendimą pateiks darbo grupė.

Asmeninė vadovo atsakomybė nustatyta miškų urėdijų miškų urėdų pareiginiuose nuostatuose ir miškų urėdijos įstatuose. Miškų urėdijų vadovai privalo užtikrinti, kad VĮ miškų urėdijų piniginiai ištekliai Lietuvos bankuose būtų paskirstyti (perskirstomi) tolygiai, o priimami sprendimai dėl bankų pasirinkimo būtų pagrįsti ne tik pagal abejotinai išskirtinai dideles palūkanas, bet ir ekonominės naudos vertinimu – investicijų apimtis pagal darbų apimtį ir investicijų planavimo strategines nuostatas, visų kitų veiksmų, turinčių įtakos įmonės veiklos stabilumui ir valstybės turto saugumui užtikrinti, vertinimu. Kai kurios miškų urėdijos (Nemenčinės, Rietavo, Druskininkų, Veisiejų, Vilniaus), nors ir turėjo galimybę pagal patvirtintą strateginį planą įsigyti miško ruošos technikos, tačiau šia galimybe nepasinaudojo.

Šių metų lapkričio 24 d. vykusiame Generalinės miškų urėdijos kolegijos posėdyje generalinis miškų urėdas akcentavo vadovų atsakomybę už valstybės turto efektyvų valdymą bei įmonės stabilumo užtikrinimą. Jis palygino susidariusią situaciją su tarpukario ūkininko požiūriu: „Jeigu tarpukario ūkininkas turėtų pinigų banke, visų metų darbams iš kaimyno arklio nesisamdytų“.

Trakų miškų urėdijos kalėdinė dovana vilniečiams

Nuo kitų metų įsigalios nauja prekybos mediena tvarka

Nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigalios aplinkos ministro G. Kazlausko patvirtintos naujos Prekybos mediena taisyklės.

Aplinkos ministerija, vykdydama šalies Vyriausybės 2011 m. gegužės 16 d. pasitarimo protokolo Nr. 34 1 punkto sprendimą – valstybiniuose miškuose pagamintą medieną parduoti aukcionuose elektroniniu būdu, taip pat įgyvendindama Vyriausybės 2008-2012 m. programos įgyvendinimo priemonę – sukurti ir įdiegti apvaliosios medienos, pagamintos valstybiniuose miškuose, elektroninę pardavimų sistemą, parengė Prekybos mediena taisyklių projektą. Šio projekto rengimas užtruko daugiau nei pusę metų – derintas su atsaikingomis institucijomis, medienos perdirbimo ir prekybos asociacijomis.

Naujasis įsakymas iš esmės keičia šiuo metu galiojančias Prekybos apvaliąja mediena taisykles, kurios išdėstomos nauja redakcija.

Taisyklės numato, kad didmeninei prekybai skirta mediena (apie 90 proc. visos valstybiniuose miškuose pagamintos medienos) bus parduodama aukciono būdu per elektroninę pardavimo sistemą, o mažmeninei prekybai skirtą medieną (apie 10 proc.), kaip ir iki šiol, pirkėjai galės įsigyti tiesiogiai iš pardavėjų.

Pardavėjai aukcionus organizuos ilgalaikėms (nuo 3 iki 10 metų trukmės), pusmetinėms ir trumpalaikėms sutartims sudaryti. Trumpalaikės sutartys bus sudaromos tik tam kiekiui, kuris liks po aukcionų ilgalaikėms ir pusmetinėms sutartims sudaryti.

Siekiant užtikrinti, kad aukcionai vyktų sklandžiai bei sudrausminti neatsakingus jų dalyvius, nustatyta, kad prieš aukcioną pirkėjai turi sumokėti pradinį įnašą arba pateikti draudimo garantą, kurio dydis priklausys nuo ketinamos įsigyti medienos kiekio.

Pagal dabar galiojančias Prekybos apvaliąja mediena taisykles pirkėjai dalyvauja pardavėjų organizuojamuose konkursuose ir uždaru pasiūlymu pateikia planuojamos įsigyti medienos kainas, kurios konkurso metu negali būti keičiamos. Dėl to dalis medienos perdirbimo įmonių negali įsigyti žaliavinės medienos. Pagal naująsias taisykles mediena bus parduodama aukcionuose su galimybe didinti kainą.

Siekiant išvengti galimų nesklandumų įdiegiant elektroninę pardavimų sistemą ir sudaryti sąlygas medienos prekybos proceso dalyviams pasiruošti elektroniniams aukcionams, nauja tvarka bus diegiama palaipsniui. Pirmiausia 2012 m. sausį Generalinė miškų urėdija, administruojanti elektroninę medienos pardavimų sistemą, visiems potencialiems šios sistemos vartotojams organizuos praktinius mokymus. Po mokymų 2012 m. vasario-kovo mėnesiais pagal naująją tvarką bus parduodamas nedidelis medienos kiekis trumpalaikėms sutartims sudaryti; nuo balandžio – organizuojami aukcionai pusmetinėms sutartims, o nuo spalio – aukcionai ilgalaikėms sutartims sudaryti.

Daugiausia medienos (iki 60 proc.) bus parduodama aukcionuose ilgalaikėms sutartims sudaryti. Juose galės dalyvauti tik nuolatiniai pirkėjai, kurie per pastaruosius trejus metus iš pardavėjų pirkė medieną ir už ją yra atsiskaitę.

Naujosios Prekybos mediena taisyklės sudarys palankesnes galimybes šalies medienos perdirbimo įmonėms stabiliai apsirūpinti žaliavine mediena ir už pasiūlytą rinkos kainą jos skaidriai įsigyti, taip pat sumažins administracinę naštą prekybos mediena proceso dalyviams.

GEDIMINAS JASINEVIČIUS

Aplinkos ministerijos Miškų departamento
Miškų ūkio plėtros skyriaus vyriausiasis specialistas

Apdovanoti konkurso nugalėtojai

Lietuvos miškininkų sąjungos Girininkų bendrija š. m. gruodžio 15 d. netoli Trakų, Anupriškių poilsio centro konferencijų salėje, organizavo tarybos posėdį. Jo darbe dalyvavo Bendrijos tarybos pirmininkas Raimondas Juzikis, tarybos nariai, Miškų departamento direktorius dr. Valdas Vaičiūnas, Miškininkystės skyriaus vedėjas Stanislovas Žebrauskas, generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga, LMS prezidentas dr. Edmundas Bartkevičius, kiti svečiai.

Skelbiami nugalėtojai

Aktualiomis temomis

Tarybos posėdyje diskutuota apie ugdomųjų kirtimų problemą miškų urėdijose. Pranešimą šiuo klausimu padarė prof. Antanas Juodvalkis. Jis pabrėžė, kad akstiną pastaruoju metu vykstančioms diskusijoms davė prof. Andriaus Kuliešio ir jo kolegų straipsniai š. m. „Mūsų girių“ 2-4 numeriuose, kuriuose apžvelgta medynų ugdymo kirtimų dabartinė situacija, išreikštas susirūpinimas dėl šių kirtimų mažėjimo tendencijų. Prof. A. Juodvalkio nuomone, nors ugdymo kirtimų apimtys iš tikrųjų pastaraisiais metais mažėjo, vis dėlto reikėtų ieškoti to reiškinio objektyvių priežasčių, atliekant išsamią analizę. (Apie tai prof. A. Juodvalkis detalios išdėstė straipsnyje „Dar kartą apie šiandienines ugdomųjų kirtimų problemas ir perspektyvas“ žurnalo „Mūsų girios“ š. m. 9–10 numeriuose. – *Redakcijos pastaba*). Apibendrindamas prof. Antanas Juodvalkis sakė, kad ugdomųjų kirtimų ekonominį efektą negalima vertinti vien verslo principais. Juk kuo anksčiau bus pradėtas medynų ugdymas, tuo ugdomųjų kirtimų efektyvumas bus didesnis. Ugdymo kirtimų pagrindu visuomet turi būti miškotvarkos projektas.

Miškų departamento direktorius dr. V. Vaičiūnas pritarė šiam teiginiui, jog atliekant ugdymo kirtimus privalu vykdyti Miškų įstatymo nuostatas ir laikytis miškotvarkos projekto, kurį patvirtina aplinkos ministras. Miškotvarkos projektų rengime, jų svarstyme dalyvauja ir miškų urėdijų specialistai, todėl, esant neatitikimams ar prieštaravimams, reikėtų laiku reaguoti bei koreguoti šiuos projektus iki jų patvirtinimo.

Jonavos miškų urėdijos Svilonių girininkas Kęstutis Kakanis pateikė savo pastabas dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų. Jo

nuomone, kai kurių šių nuostatų reikalavimai gali būti traktuojami dviprasmiškai, todėl pasiūlė kuo greičiau tobulinti ir taisyti 10, 11.6, 14, 21, 27, 29, 35.3 punktų bei priedo Nr. 5 formuluotes.

Generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga apžvelgė Generalinės miškų urėdijos įkūrimo istoriją, 15 metų veiklos raidą, trumpai nušviesdamas atskirus laiko tarpsnius.

Konkursui pasibaigus

Lietuvos miškininkų sąjunga šiais metais miškų urėdijose organizavo konkursą geriausiai neplynus pagrindinius kirtimus atliekančiais girininkijai nustatyti. Pagal patvirtintus nuostatus konkursas vyko 3 etapais: urėdijose, zonose ir šalies mastu. Miškų urėdijose atrinktos girininkijos varžėsi zonų, o jų nugalėtojos – respublikiniame konkurse. Sudaryta konkurso respublikinė komisija (pirmininkas prof. A. Juodvalkis, nariai prof. S. Karazija, dr. V. Mikšys, S. Žebrauskas, V. Mierkis, K. Bilbokas, A. Gaudiešius, R. Kupstaitis) po ilgų diskusijų nustatė geriausiai neplynus pagrindinius miško kirtimus atliekančias girininkijas (Plačiau apie konkurso eigą, rezultatus šio žurnalo 6-8 p. rašo prof. A. Juodvalkis. – *Redakcijos pastaba*).

Girininkijų grupėje, kuriose vyrauja eglynai ar mišrūs medynai, pirmoji vieta skirta Anykščių miškų urėdijos Mikierių girininkijai (girininkas Laimis Trumpickas), antroji – Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkijai (girininkas Ričardas Mieliauskas) bei trečioji – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Višakio Rūdos girininkijai (girininkas Laimis Dabrila).

Girininkijų grupėje, kuriose vyrauja pušynai, pirmoji vieta skirta Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijai (girininkas Virginijus Jančauskas), o antroji – Švenčionių miškų urėdijos Antaliedės girininkijai (girininkas Jonas Barzdėnas).

Šio susirinkimo metu geriausiai pasirodžiusius girininkus LMS apdovanojo diplomais bei piniginėmis premijomis (I v. – 3000 Lt, II v. – 2500 Lt, III v. – 2000 Lt).

Diplomais bei piniginėmis premijomis (po 1000 Lt) paskatintos ir zonų nugalėtojos, netapusios prizininėmis: Kretingos miškų urėdijos Lenkimų girininkija (girininkas Viktoras Kal-

vaitis), Dubravos EMM urėdijos Kuro girininkija (girininkas Viktoras Sonda), Panevėžio miškų urėdijos Karsakiškio girininkija (girininkas Aloyzas Balčys), Vilniaus miškų urėdijos Parudaminos girininkija (girininkas Deivis Gribauskas).

Aplinkos ministerijos atminimo dovanas konkurso nugalėtojams įteikė Miškų departamento direktorius V. Vaičiūnas ir Miškininkystės skyriaus vedėjas S. Žebrauskas.

Vertinimo komisijos pirmininkas prof. A. Juodvalkis pabrėžė, jog įvykęs konkursas naudingas visiems dalyviams, nes buvo sudarytos sąlygos susipažinti su kaimyninių miškų urėdijų pasiekimais. Šis konkursas nuo kitų išsiskyrė tuo, jog kiekvienas komisijos narys kiekviename objekte privalėjo pareikšti savo nuomonę, pastabas, pagyrimus, pastebėjimus, vertinimus, o visi (komisija ir konkurso dalyviai) galėjo dalyvauti atvirojo diskusijoje.

Girininkų tarybos posėdžio metu pirmą kartą buvo demonstruojamas režisieriaus ir operatoriaus Arvydo Baryso sukurtas filmas „Darnioji miškininkystė Dainavos krašto miškuose“.

RIMONDAS VASILIAUSKAS

Po apdovanojimų

AUTORIAUS nuotraukos

Konkursui geriausiai neplynus pagrindinius miško kirtimus atliekančiai girininkijai išaiškinti pasibaigus

Prof. ANTANAS JUODVALKIS
Konkurso komisijos pirmininkas

Lietuvos miškininkų sąjunga, siekdama dar labiau padidinti miškų urėdijų dėmesį neplyniams miško kirtimams, o kartu ir pasidalinti sukaupta patirtimi, šiais metais suorganizavo konkursą geriausiai neplynus pagrindinius miško kirtimus atliekančiai girininkijai išaiškinti. Konkurso organizavimo tvarka, pagrindiniai objektų vertinimo ir nugalėtojų išaiškinimo principai buvo aprašyti „Mūsų girių“ 4 nr.

Konkursas vyko 3 etapais: miškų urėdijose, kraštuose (zonose) ir šalies mastu. Dalyvauti konkurse nepamano tik Varėnos, Veisiejų, Druskininkų ir Rietavo miškų urėdijos. Atsisakymo priežastys tiksliai nežinomos, tačiau šių miškų urėdijų vadovams tai garbės neprideda. Juk konkursu siekta ir susipažinti su kaimynų pasiekimais, įgauti daugiau žinių ir patyrimo.

Kiekviena miškų urėdija antram (zoniniam) konkurso etapui pateikė po vieną geriausiai šiuos kirtimus atliekančią girininkiją. Zoninės komisijos (sudarytos 5 zonos), įvertinusios savarankiškai pasirinktus objektus natūroje, išaiškino zonos nugalėtojus ir pateikė juos trečiam – respublikiniam konkursui. Priklausomai nuo medynų rūšinės sudėties zonų komisijos respublikiniam konkursui pateikė po 1-2 girininkijas, o iš viso – 9 girininkijas.

Zonų nugalėtojais buvo pripažinti: Kretingos miškų urėdijos Lenkimų girininkija (girininkas V. Kalvaitis), Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkija (girininkas V. Jančauskas), Dubravos EMM urėdijos Kuro girininkija (girininkas V. Sonda), Kazlų Rūdos mokomosios

miškų urėdijos Višakio Rūdos girininkija (girininkas L. Dabrila), Panevėžio miškų urėdijos Karsakiškio girininkija (girininkas A. Balčys), Anykščių miškų urėdijos Mikierių girininkija (girininkas L. Trumpickas), Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkija (girininkas R. Mieliauskas), Vilniaus miškų urėdijos Parudaminos girininkija (girininkas D. Gribauskas) ir Švenčionėlių miškų urėdijos Antaliėdės girininkija (girininkas J. Barzdėnas).

Norkaičių, Kuro ir Antaliėdės girininkijose vyraavo pušynai, o likusiose šėšiose – eglynai ar mišrūs eglių – lapuočių arba lapuočių su egle medynai. Todėl respublikinė komisija nutarė konkurso rezultatus vertinti atskirai girininkijomis pagal vyraujančius medynus. Priklausomai nuo respublikiniam konkursui pateiktų girininkijų skaičiaus, toms girininkijoms, kur vyrauja pušynai, nutarta skirti dvi, o kur vyrauja eglynai ar mišrūs medynai – 3 prizines vietas.

Kiekvienas objektas, priklausomai nuo neplynų pagrindinių kirtimų būdo ir metodo, buvo vertinamas pagal 4-6 kriterijus: medyno parinkimo neplyniams kirtimams tikslingumas, kertamų ir paliekamų medžių atrinkimo kokybė, po kirtimo paliekamas medyno skalsumas ir paliktų medžių išdėstymo tolygumas, paramos želimui skatinimo kokybė, želimo intensyvumas, bendra atliktų kirtimų kultūra, kirtimų tikslo pasiekimas. Išaiškinti nugalėtojus galutiniam etape buvo nelengva, nes į respublikinį etapą pateko tos girininkijos, kuriose neplyni kirtimai atliekami tikrai kokybiškai; apibendrinti

vienos ar kitos girininkijos neplynų kirtimų įvertinimai buvo labai artimi ir skyrėsi ne balais (vertinant 5 balų sistema), o dešimtosiomis balo dalimis.

Įvertinusi surinktus balus, respublikinė komisija (pirmininkas A. Juodvalkis, nariai S. Karazija, V. Mikšys, V. Mierkis, S. Žebrauskas, A. Gaudiešius, R. Kupstaitis ir K. Bilbokas) nutarė:

Girininkijų grupėje, kuriose vyrauja eglynai ar mišrūs medynai, **pirmąją** vietą skirti Anykščių miškų urėdijos Mikierių girininkijai (girininkas Laimis Trumpickas), **antrąją** vietą – Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkijai (girininkas Ričardas Mieliauskas) ir **trečiąją** vietą – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Višakio Rūdos girininkijai (girininkas Laimis Dabrila).

– Girininkijų grupėje, kuriose vyrauja pušynai, **pirmąją** vietą skirti Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijai (girininkas Virginijus Jančauskas), **antrąją** vietą – Švenčionėlių miškų urėdijos Antaliėdės girininkijai (girininkas Jonas Barzdėnas).

Dar norėtusi pasidalinti mintimis apie patį konkursą, pastebėjus teigiamus ir taisytinus dalykus, kurie išryškėjo, apžiūrint ir įvertinant natūroje per 400 neplynų pagrindinių kirtimų objektų.

Pateiktos pastabos suformuluotos, remiantis komisijos narių, ypač tų, kurie buvo ne tik respublikinės, bet ir zoninių komisijų pirmininkais, pastebėjimais ir jų išdėstytomis mintimis.

Visų komisijos narių ir konkurse dalyvavusių miškų urėdijų atstovų nuomo-

ne, konkursas buvo reikalingas ir naudingas miškų ūkio specialistams. Į konkurso organizavimą buvo įtraukti visų jame dalyvavusių miškų urėdijų urėdų pavaduotojai ar vyriausieji miškininkai, o kai kuriose miškų urėdijose – ir girininkai. Tai sudarė sąlygas ne tik plačiai susipažinti su kaimyninių urėdijų pasiektais rezultatais, bet ir kiekviename aplankytame objekte dalyvauti atviroje diskusijoje, nebijant išsakyti savo nuomonę. Šių diskusijų privalumas buvo tas, kad priimta nuostata, jog kiekviename objekte savo pastebėjimus ir nuomonę turėjo išsakyti kiekvienas komisijos narys. Tuo dalyvavimas konkurse iš pagrindų skyrėsi nuo organizuojamų platesnių ar siauresnių pasitarimų, kuriuose didžioji dalyvių dauguma tampa pasyviais stebėtojais, o diskusijose dalyvauja vos keli žmonės.

Vertinant neplynų pagrindinių kirtimų kokybę, būtina pastebėti, kad per pastaruosius kelerius metus ji ženkliai pagerėjo, kaip ir girininkų žinios apie šiuos kirtimus, jų vykdymo ypatumus. Todėl ypač gerai atliktų kirtimų buvo beveik visose vertintose girininkijose. Deja, teko pamatyti ir tokių kirtimų, kuriuos vykdė girininkai visiškai nesusigaudo atvejinių kirtimų klasifikacijoje, nesupranta jų tikslo ir nežino, ko siekia, teigdami, kad kirtimų klasifikacija yra per daug sudėtinga ir reikėtų ją supaprastinti. Mums nesuprantama, kaip girininkas, turėdamas aukštojo mokslo diplomą, negali įsisavinti 4 atvejinių kirtimų ir vieno atrankinio kirtimo metodo skirtumų. Dar kartą pabrėžiame, kad šiandien Lietuvoje praktiškai yra taikomi: tipiški, supaprastinti (įskaitant ir dviejų atvejų (B. Labanausko) kirtimus pušynuose), grupiniai ir ilgalaikiai atvejiniai kirtimai bei laisvieji atrankiniai kirtimai. Kiekvienas iš šių kirtimų metodų reikalauja savitų ūkininkavimo (kirtimo) principų ir turi skirtingus tikslus. To nesupratus, negalima tikėtis gerų kirtimo rezultatų.

Neigiamą įtaką neplynų kirtimų kokybei turi ir miškotvarkos daromos projektavimo klaidos, kurias girininkai ne visada sugeba įvertinti ir aklaivai vadovaujasi miškotvarkos nurodymais. Vienas iš tokių pavyzdžių būtų atrankinių kirtimų projektavimas. Iki pastarojo meto miškotvarka beveik visais atvejais II grupės miškuose bei apsauginėse respublikinės reikšmės kelių zonose, nepaisant medynų rūšinės sudėties ir struktūros, projektuodavo atrankinius kirtimus. Girininkai tą

visur ir bandė daryti, visai nesuprasdami atrankinių kirtimų tikslų ir kur jie turėtų būti vykdomi. Medynai dažniausiai neturėjo jokių atrankiniams kirtimams būdingų požymių. Labai svarbu, gerinant neplynų pagrindinių kirtimų kokybę, ir tai, ar miškotvarkos darbų metu projektuojamas darbų tęstinumas, ar užfiksuoja jame jau atlikti pirmieji neplynų kirtimų atvejai. Tą būtina fiksuoti.

Šių kirtimų kokybė labai priklauso ir nuo girininko noro vykdyti šiuos kirtimus, eksperimentuoti. Visi 9 girininkai, patekę į respublikinį konkurso etapą, būtent ir pasižymėjo šiomis savybėmis. Bendra neplynų pagrindinių kirtimų apimtis šiose girininkijose buvo gana didelė ir sudarė 35-60 proc. nuo bendro neplynais kirtimais iškertamo ploto. Deja, dar yra girininkijų, kur neplyni kirtimai vykdomi tik dėl planinės užduoties. Nereti atvejai, kai tokie kirtimai atliekami medynuose, kurie neturi jokių atvejiniams kirtimams būdingų požymių.

Čia reikėtų mesti akmenuką ir į Generalinės miškų urėdijos daržą. Buvo laikas, kai iš miškų urėdijų reikalauta, jog ateinančiais metais neplynų kirtimų procentas būtų viršyti einamųjų metų procentinę užduotį, nors kai kuriose miškų urėdijose neplyni kirtimai jau buvo gerokai viršiję miškotvarkos projektuotas apimtis. Mes – už neplynų pagrindinių kirtimų apimčių didinimą, tačiau tai turi vykti „sveiko proto“ ribose.

Konkrečiuose konkurso etapuose komisijoms įvertinus, kaip minėta, daugiau nei 400 įvairių neplynų pagrindinių kirtimų sklypų, tarp jų vyravo supaprastinti dviejų atvejų kirtimai pušynuose (B. Labanausko) ir supaprastinti atvejiniai kirtimai medynuose su eglės pomiškiu ar antruoju ardu. Jie sudarė po 36-38 proc. bendro vertintų sklypų skaičiaus. Kitų neplynų kirtimų metodų buvo gana nedaug. Tipiški, grupiniai ir ilgalaikiai atvejiniai kirtimai sudarė po 7-9 proc., atrankiniai kirtimai – vos 2 proc. bendro vertintų neplynų kirtimų objektų skaičiaus. Reikia manyti, kad panašus neplynų kirtimų pasiskirstymas pagal kirtimo būdus ir metodus yra ir visoje šalyje.

Kokios gi būtų komisijos narių pastabos ir mintys dėl atskirų kirtimo metodų ir ką reikėtų daryti, gerinant neplynų pagrindinių kirtimų kokybę. Šiuo metu Lietuvos miškuose ženklų supaprastintų dviejų atvejų kirtimų išplitimą pušynuo-

Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijos girininkas Virgilijus Jančiauskas

se, matyt, lemia ne tik tai, kad jie yra vos ne vienintelis neplynų kirtimų metodas pušynuose, bet jie gana plačiai taikomi ir tose miškų urėdijose, kur pušis nėra vyraujanti medžių rūšis. Tai daroma daugiausia dėl dviejų priežasčių: dėl paprastumo juos atlikti ir dėl to, kad, siekiant įvykdyti neplynų kirtimų užduotis, lengviausia surasti medynus, kuriuose būtų galima taikyti neplynus kirtimus. Apskritai pastaruoju metu šie kirtimai vykdomi gerai, tačiau konkurso metu išryškėjo ir kai kurios atsirandančios problemos. Jos susijusios su kirtimų laiko suderinimu su pušies sėkliniais metais, dirvos mineralizavimo laiku, lendrūno atsiradimo pavojumi bei augavietės derlingumu.

Kaip taisyklė, pušies žėlimas po atvejinių kirtimų būna gana intensyvus ir gaunami puikūs rezultatai, kai kirtimai suderinami su pušies sėkliniais metais.

Anykščių miškų urėdijos Mikierių girininkijos girininkas Laimis Trumpickas

Todėl manome, kad neplėnų pagrindinių kirtimų apimtis miškų urėdijoms, kuriose vyrauja pušynai, reikėtų nustatyti ne kiekvieniems kalendoriniams metams, o penkmečiui. Tuomet miškų urėdijos, esant pušies sėkliniams metams, galėtų įvykdyti 3-4-erių metų arba vos ne viso penkmečio užduotis ir neatliktų neplėnų kirtimų ne sėkliniais metais. Esant dabartinei situacijai, ne visuose matytuose objektuose pušies žėlimas yra pakankamas. Gera, kad kai kurios miškų urėdijos, esant nepakankamam žėlimui, žėlinius papildo, tačiau tai daroma ne visur. Kai kur, norint apsidrausti, dar nesulaukus galutinių žėlimo rezultatų, žėliniai jau pildomi antrais – trečiais metais po atlikto pirmojo atvejinių kirtimų atvejo.

Atvejinių kirtimų pušynuose nereikėtų vykdyti tuose sklypuose, kur jau prieš kirtimą galima pastebėti lendrūno židinius. Tokiuose medynuose rezultatas visada bus neigiamas dėl masinio lendrūno išplitimo po kirtimų. Miško kirtimų rekomendacijose atvejinių kirtimų nerekomenduojama vykdyti ir derlingesnėse (C trofotopo) augavietėse dėl galimo aviečių ar kitokios žolinės dangos smarkaus išplitimo po pirmojo atvejinių kirtimų atvejo. Deja, ir tokių kirtimų teko matyti.

Mišriuose eglės – lapuočių formacijos medynuose ryškiai dominuoja supaprastinti atvejiniai kirtimai, vykdyti medynuose su pakankamu tikslinių medžių rūšių pomiškio kiekiu arba antruoju ardu. Tokie kirtimai sudaro apie 60 proc. bendro neplėnų kirtimų skaičiaus šios kategorijos medynuose. Čia daugumoje atvejų rezultatai buvo pakankamai geri,

kai kuriuose objektuose komisijos nariai turėjo pastabų tik dėl paliekamų ir kertamų medžių atrinkimo kokybės, kuomet pirmuoju atveju iškertami vos ne geriausi, storiausi medžiai, o paliekami smulkesni, tikintis, kad jie dar priaugs. Taip mąstyti ir daryti yra klaida.

Vertinant supaprastintų atvejinių kirtimų kokybę, nemažai diskusijų iškilo dėl jų tikslingumo medynuose su antruoju ardu. Tais atvejais, kai antrasis ardas buvo tikrai perspektyvus, sveikas, pakankamo skalsumo, jokių problemų juos vykdant ir vertinant beveik niekam nekilo. Tačiau teko matyti, kuomet atvejiniai kirtimai vykdyti medynuose, kur antrasis ardas buvo nepakankamo skalsumo, pažeistas žvėrių, neperspektyvus. Tokiuose objektuose girininkas pats pripažindavo, kad panašiuose medynuose gerų rezultatų nepasiekė ir nepasieks, o neplėnus kirtimus vykdė tik dėl to, kad juos buvo suplanavusi miškotvarka arba reikėjo dėl plano. Reikia pripažinti, kad kol kas Lietuvoje dar nepavyko sukurti pakankamai lanksčios neplėnų pagrindinių kirtimų plėtros skatinimo sistemos, kuri ne tik skatintų didinti šių kirtimų apimtį, bet ir neversėtų vykdyti beprasmiškų kirtimų. O tokios plėtros, vykdančios supaprastintus atvejinius kirtimus medynuose su antruoju ardu, galimybės ko gero yra ribotos. Beveik visi medynai su tikrai gerais antraisiais ardais girininkų darbuotojams gerai žinomi ir juose atvejiniai kirtimai jau atlikti arba planuojami atlikti artimiausioje ateityje.

Pastaruoju metu vis dažniau pradėti taikyti tipiški atvejiniai kirtimai grynuose ir mišriuose eglėnuose, siekiant kirtimi-

nio eglės, o kartais ir kitų tikslinių medžių rūšių žėlimo. Dažniausiai buvo projektuojami trijų atvejų atvejiniai kirtimai, atsisakant tipiškiesiems atvejiniams kirtimams būdingo ketvirto atvejo. Tolygus medynų išretinimas kartais derinamas su grupinių kirtimų elementais, todėl tokie kirtimai virsta kombinuotais atvejinais kirtimais. Nemažai matytų tokių kirtimų, ypač atliktų 2006-2007 m., kuomet eglė gausiai derėjo, šiuo metu yra susiformavęs pakankamai gausus eglės, o kai kur eglės ir pušies pomiškis. Manome, kad tokio pobūdžio atvejiniai kirtimai plačiau taikytini ir ateityje, nes jų platesnis taikymas galėtų užtikrinti racionalią neplėnų pagrindinių miško kirtimų plėtrą.

Pastebėtos ir kai kurios klaidos vykdančios šiuos kirtimus. Tai niekam nereikalingų, tik žėlimui bei pomiškio augimui trukdančių C klasės ar II ardo eglų palikimas po pirmojo kirtimų atvejo. Jeigu medynuose yra pomiškio grupės – nereti atvejai, kai jos kirtimo metu neatidengiamos ir netaikomi taip vadinami kombinuoti kirtimai.

Vykdančios grupinius atvejinius kirtimus (tokių yra apie 14 proc. nuo bendro atvejinių kirtimų kiekio mišriuose medynuose), ne visuomet iškertami visi pirmojo ardo medžiai, esantys virš pomiškio grupių ir nepakankamai praretinamos medynų juostos apie pomiškio grupes. Pastebėta, kad pakankamai geri rezultatai gaunami tuomet, kai, iškirtus medžius, virš pomiškio grupių tolygiai praretinamas visas likęs medynas, t. y. kuomet grupiniai atvejiniai kirtimai derinami su tipiškais. Tuomet papildomas žėlimas vyksta visame likusiame medyne.

Tarp vertintų neplėnų kirtimų palyginti nedaug buvo ilgalaikių atvejinių kirtimų. Dalis jų vykdyti medynuose su 0,2-0,3 skalsumo antruoju ardu, kuris po kirtimo buvo paliktas; tai padidina tokių medynų stabilumą. Daugelio jų atlikimo kokybė įvertinta gana aukštais balais.

Apibendrinant išdėstytas pastabas, komisija mano, kad, nepaisant taisytinių dalykų tiek neplėnų kirtimų projektavime, tiek jų vykdyme, einame teisingu keliu: neplėnų kirtimų apimtys palaipsniui didėja, jų kokybė gerėja, didėja ir girininkų supratimas apie neplėnus kirtimus ir noras juos vykdyti. Tikimės, kad tolimesnei pažangai šioje srityje teigiamos įtakos turės ir šis konkursas. □

Komisija vertina Kazlų Rūdos MMU Višakio Rūdos girininkijoje neplėnus kirtimus (kairėje girininkas Laimis Dabrila)

REDO RUTKAUSKO nuotrauka

A red Komatsu skid steer loader is shown in a snowy forest. The machine has a grapple attachment on its front and is positioned next to a tree. The background is filled with snow-covered evergreen trees. The text is overlaid on the upper right portion of the image.

*Linksmų Šv. Kalėdų,
sėkmingų ir darbinių
Naujųjų Metų!*

UAB „LIFORÉ TECHNIKA“ KOLEKTYVAS

Europos miškų sektorius per artimiausius 20 metų

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS
Nacionalinis korespondentas

Europos miškų sektorius apima medieninius miško išteklius, taip pat medienos produktų gamybą, prekybą ir naudojimą. Veikla, susijusi su baldų gamyba, knygų leidyba nėra priskiriama Europos miškų sektoriui. Europos miškų sektoriaus plėtros prognozės (EFSOS) nuo šio šimtmečio pradžios yra sudaromos 20 metų laikotarpiui, atnaujinamos kas 10 metų. Šių metų spalio mėnesį paskelbtos Europos miškų sektoriaus plėtros iki 2030 metų (EFSOS II) prognozės sutapo su prieš tai birželį Osle vykusioje Ministrų konferencijoje Europos miškams išsaugoti (MCPFE) atliktu Europos miškų ūkio darnumo lygio įvertinimu. Tai leido prognozių rengėjams įvertinti kaip atskiri scenarijai gali paveikti darnaus miškų ūkio balansą.

EFSOS II rengime dalyvavo pusšimtis FAO ekspertų, specialistų, nacionalinių korespondentų, panašiai tiek pat miškų sektoriaus plėtros prognozių ekspertų, mokslininkų, atstovaujančių daugumai šalių, svarbiausioms mokslo ir mokymo, pramonės ir prekybos, taip pat visuomeninėms nevyriausybinėms organizacijoms.

Europos miškų sektoriaus prognozė iki 2030 m. buvo pagrįsta sektoriaus dabartinės būklės analize, būklės pokyčiais per pastaruosius 30 metų, Europos ir pasaulio ekonominės plėtros, demografinės prognozėmis. Miškų sektoriaus prognozė buvo atlikta bei atskiros veiklos sritys sektoriuje buvo subalansuotos panaudojant Europos miškų scenarijų modelį EFISCEN, Europos miškų instituto sukurtą globalaus miškų sektoriaus modelį EFI-GTM, pasaulinių miško išteklių balanso modelį WRB, prekybos modelius bei veiklų konkurencingumo analizę. Pasaulinių miško išteklių balansas WRB leido įvertinti visus pirminius (iš miško) ir antrinius (perdirbimo bei panaudotos) medienos biomasės šaltinius bei jų paklausą medienos produktų ar energijos gamybai ne tik Europoje, bet ir kituose pasaulio regionuose, su kuriais Europa yra susijusi gamybos ir prekybos ryšiais. Panaudotos priemonės leido įvertinti dabartinę ūkio, finansinę situaciją, jų kaitos tendencijas ne tik Europoje, bet ir pasauliniu mastu ir numatyti atitinkamai pagrįstus bei subalansuotus sprendimus.

Modeliuojant Europos miškų sektoriaus plėtrą per artimiausius 20 metų, buvo atsižvelgta į miškų vaidmenį švelninant klimato pokyčius bei miškų pritaikymo klimato pokyčiams būtinybę. Taip pat į energijos iš atsinaujinančių šaltinių plėtros būtinumą bei pasaulio rinkų aprūpinimą konkurencingais miško produktais iš atsinaujinančių šaltinių, biologinės įvairovės išsaugojimą ir gausinimą miškuose. Išanalizavus daugybę alternatyvių pasiūlymų, sprendimų, kartu su referenciniu scenarijumi buvo pateikti dar keturi tiksliniai prioritetai: **maksimalaus anglies kiekio iš atmosferos kaupimo miško biomasėje, biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo miškuose prioriteto, energijos iš medienos gamybos, inovacijų diegimo ir konkurencingumo didinimo.**

Referencinis scenarijus sudaro atliktos studijos pagrindą. Šis scenarijus reprezentuoja įprastą miškų sektoriaus veiklą, kuomet

politiniai sprendimai išlieka stabilūs, o veikla tęsiama pagal nusistovėjusios praktikos tendencijas. Tiksliniuose scenarijuose yra modeliuojami aktualiausi 2010-2030 m. miškų sektoriaus uždaviniai ir jų įgyvendinimo pasekmės, siekiant maksimalaus anglies kaupimo biomasėje, užtikrinant energetinės medienos tiekimą, suteikiant prioritetą biologinės įvairovės išsaugojimui, inovacijų bei konkurencingumo priemonių diegimui. Modeliuojant tikslinius scenarijus, ūkininkavimo pagal juos rezultatai buvo lyginami su ūkininkavimo rezultatais pagal referencinį scenarijų, įvertinant svarbiausių rodiklių pokyčius. Visi scenarijai buvo rengiami atitinkamų modelių pagalba, išanalizavus miško išteklius – plotą, tūrį, prieaugį, miško ūkines priemones iš vienos pusės, medienos produktų gamybą, prekybą ir naudojimą iš kitos pusės. Kiekvienas iš scenarijų buvo įvertintas pagal darnaus miškų ūkio kriterijus. Skaičiavimai buvo atliekami nacionaliniu lygiu, sugrupuojant visas šalis į 5 grupes: Šiaurės, Centrinės Vakarų, Centrinės Rytų, Pietryčių ir Pietvakarių Europos. Lietuva kartu su kitomis Baltijos ir Skandinavijos šalimis sudaro Šiaurės šalių regioną.

Referencinis scenarijus. Modeliuojant referencinį Europos miškų sektoriaus scenarijų buvo atsižvelgta į tai, jog gyventojų skaičius pasaulyje keisis nuo 6,9 mlrd. (2010) iki 8,4 mlrd. (2030). Europoje šiuo laikotarpiu planuojamas stabilus gyventojų skaičius. Buvo atsižvelgta į tarptautinio valiutos fondo prognozuojamą ekonomikos kilimą 2010-2014 m., jos kritimą 2014-2015 m. ir labai lėtą augimą vėlesniu laikotarpiu – apie 1 proc. Vakarų Europoje ir 3-4 proc. Rytų Europoje – esant 2,5-3 proc. pasaulinės ekonomikos augimo intensyvumui. Tokiomis sąlygomis planuojama, jog medienos produktų naudojimas Europoje turėtų augti nuo 739 mln. m³ 2010 metais iki 853 mln. m³ apvalios medienos ekvivalento 2030 metais, arba 15 proc. Kasmet sunaudojamos energijai pagaminti ekvivalentinis apvalios medienos kiekis nuo 434 mln. m³ 2010 m. turėtų padidėti iki 585 mln. m³ 2030 m., arba 35 proc.

1 lentelė. Planuojami Europos miško išteklių pokyčiai 2010-2030 m. pagal EFSOS II referencinį scenarijų

Rodikliai	Mato vnt.	Iš viso Europoje			Šiaurės Europoje		
		2010 m.	2030 m.	Pokytis, %	2010 m.		2030 m.
					Iš viso	Iš viso Lietuvoje	
Miško plotas	mln. ha	204,9	216,9	+5,8	68,6	2,2	69,6
Iš jo skirtas medienos gamybai	mln. ha	166,7	171,1	+2,6	53,1	1,9	52,4
Stiebų tūris	mln. m ³	29042,2	33306,8	+14,7	7280,3	489,8	8452,0
	m ³ /ha	174,0	195,0	+12,1	137,0	237,0	161,0
Prieaugis	mln. m ³ /ha	913,8	992,2	+8,6	268,7	16,6	310,9
	m ³ /ha/m	5,5	5,8	+5,5	5,1	8,0	5,9
Vidutinis amžius	metai	54,3	49,8	-8,3	54,3	53,0	47,5
Kirtimai (paimamas stiebų tūris)	mln. m ³ /m	595,1	684,7	+15,1	204,3	9,1	227,9
	m ³ /ha/m	4,1	4,6	+12,2	3,8	4,8	4,3
Negyva mediena (sausos medienos, vnt.)	Tg	1942,4	1891,3	-2,4	475,2	-	462,2
	Mg/ha	11,7	11,1	-	9,0	-	8,8

Slovakijos kalnų miškai

Miškai EFSOS II regione 2010 m. užėmė 204,9 mln. ha plotą, iš kurio 81 proc. yra skirtas medienos tiekimui (1 lent.). Iki 2030 m. planuojamas 6 proc. arba 0,6 mln. ha kasmetinis bendro miško ploto padidėjimas. Planuojama, jog labiau didėjant saugomų teritorijų plotams, miškų plotai, skirti medienos tiekimui, didės mažiau. Dėl klimato kaitos medienos prieaugis Europos miškuose 2030 m. padidės 11 proc. Medynų rūšinės sudėties kaita pagal referencinį scenarijų neplanuojama. Apyvartos periodo trukmė, retinimų intensyvumas, jų dalis bendrai naudojant išlaikoma tokia pati, kaip ir praėjusiu 2001-2010 m. laikotarpiu. Stiebų medienos su žieve tiekimasis iš miško 2030 m. Europoje turėtų pasiekti 685 mln. m³. Planuojama, jog kirtimo atliekų, paimamų iš miško, kiekis padidės 278 proc., t.y. nuo 32,8 mln. m³ 2010 metais iki 91,4 mln. m³ apvalios medienos ekvivalento 2030 metais (2 lent.). Tai yra tolygu 13 m³ paimamų kirtimo atliekų kiekvienam 100 m³ iškirstų stiebų. Kelmų paruošas planuojama padidinti nuo 3,6 mln. m³ 2010 metais iki 12,1 mln. m³ apvalios medienos ekvivalento 2030-aisiais. Europos miškų, skirtų medienos tiekimui, medienos tūriai 2010-2030 m. laikotarpiu iš viso padidės nuo 29 mlrd. m³

iki 33,3 mlrd. m³, arba nuo 174 m³/ha iki 195 m³/ha. Tokio medienos kaupimo padidėjimo, lygiai kaip ir medienos prieaugio padidėjimo, ypač laukiama Šiaurės ir Centrinės Europos miškuose. Kirtimų apimtims didėjant 15 proc., o tūrio prieaugiui 8,6 proc., planuojamas kirtimo apimčių ir netto prieaugio santykio didėjimas. Didėjant kirtimo apimtims, kirtimo atliekų išvežimui iš miško, planuojama negyvos medienos miškuose mažėjimo tendencija. Didėjant kirtimų intensyvumui, taip pat planuojamas medynų amžiaus mažėjimas.

Pagal referencinį scenarijų be gana saikingo kirtimo apimčių miškuose didėjimo, planuojamas ženklus medienos tiekimo iš kitų šaltinių didėjimas. Kirtimo atliekų paruošas pagal referencinį scenarijų planuojama padidinti 2,8 karto, kelmų – 3,4 karto, medienos ne iš miško – 1,3 karto, medienos iš panaudotų medienos gaminių – 1,6 karto (2 lent.). Medienos pramonės (lentpjūvystės, celiuliozės) atliekų kiekiai analizuojamu laikotarpiu yra gana stabilūs, arba santykinai net mažėja. Tai paaiškinama tuo, jog šių atliekų

2 lentelė. Planuojama medienos pasiūlos ir paklausos struktūra ir jų balansas Europoje 2010-2030 m. pagal EFSOS II referencinį scenarijų apvalios medienos ekvivalentu, mln. m³

Komponentai	Pasiūla				Paklausa			
	2010 m.		2030 m.		Komponentai	2010 m.	2030 m.	Pokytis, %
	Iš viso	% nuo stiebų medienos	Iš viso	% nuo stiebų medienos				
Stiebų mediena	595,1	100,0	684,7	100,0	Pjautinė mediena	237,7	252,9	+6,4
Kirtimo atliekos	32,9	5,5	91,4	13,3	Plokštės	110,6	128,7	+16,4
Kelmiai	3,6	0,6	12,1	1,8	Fanera	16,0	20,5	+28,1
Mediena ne iš miško	63,4	10,7	81,0	11,8	Celiuliozė	167,1	180,2	+7,8
Panaudoti medienos gaminiai	45,7	7,7	71,4	10,4	Miškų sektoriaus energetika	92,1	126,3	+37,1
Lentpjūvystės atliekos	106,2	17,8	113,6	16,6	Biomasės katilinės	105,4	183,2	+73,8
Celiuliozės pramonės atliekos	69,8	11,7	83,2	12,2	Namų ūkiai (granulės)	23,5	49,5	+106,4
Kitų pramonės šakų atliekos	34,4	5,8	40,6	5,9	Namų ūkiai (kita)	213,6	205,7	-3,7
Netto importas	12,5	2,1	1,3	0,2	Skystas biokuras	0,0	20,6	-
Iš viso	963,5	161,9	1179,2	172,2		965,9	1167,6	+20,9

panaudojimas jau šiuo metu yra pasiekęs aukštą lygį, o gamybos procesams vis labiau tobulėjant, atliekų kiekiai mažėja. Pagal referencinį scenarijų pjautinės medienos ir celiuliozės produktų gamybą 2010-2030 m. planuojama padidinti 6-8 proc., plokščių ir faneros gamybą – 16-28 proc. Labiausiai planuojama padidinti energijos iš medienos gamybą – 37-106 proc. (2 lent.). Didžiausias analizuojamu laikotarpiu kainų kilimas planuojamas apvaliems medienos sortimentams, ypač popiermedžiams – 2,6-2,7 proc. kasmet, gerokai mažesnis pjautinės medienos ir popieriaus sortimentams – 0,6-0,7 proc. (3 lent.).

3 lentelė. EFSOS II planuojami apvaliosios medienos ir produkcijos kainų pokyčiai 2010-2030 m.

Sortimentai	Mato vnt., 2005 m.	2010 m.	2030 m.	Metinis pokytis, %
Pjautiniai	USD/m ³			
Spygliuočių		65	93	1,8
Lapuočių		89	143	2,4
Popiermedžiai		50	86	2,7
Lapuočių		51	85	2,6
Pjautinė mediena		174	198	0,6
Plokštės		216	279	1,3
Popierius	USD/t	540	624	0,7

Maksimalaus anglies kiekio kaupimo scenarijus. Miškai, kaupdami anglį biomasėje, augindami medieną, naudojamą produktų ar energijos gamybai iš neatkuriamų išteklių pakeisti, gali žymiu mastu prisidėti prie klimato švelninimo. Kirtimo apimtys pagal anglies kaupimo scenarijų išlaikomos referencinio scenarijaus lygmenyje. Maksimalus anglies kaupimas yra pasiekiamas keičiant kirtimų – pagrindinių ir retinimų – parametrus, santykį tarp pagrindiniais ir retinimo kirtimais iškertamos medienos kiekio. **Kiekvienai šaliai, atsižvelgiant į medynų amžiaus struktūrą, buvo ieškomas optimalus pagrindinių kirtimų amžius, retinimų kirtimų trukmė ir intensyvumas, užtikrinantys maksimalų anglies sukaupimą miškuose.** Lietuvos miškams pagal šį scenarijų yra priimtini šiuo metu galiojantys pagrindinių kirtimų amžiai, o retinimo kirtimus reiktų plėsti ir intensyvuoti iki gaunama iš jų mediena sudarytų 35 proc. bendro miško naudojimo. Šis scenarijus leidžia padidinti anglies kaupimą Europos miškuose, sukaupiant miške iki 0,67 t/ha anglies per metus arba 63 proc., lyginant su referenciniu scenarijumi. Pag-

rindinė tokio padidėjimo priežastis yra padidėjęs 14,6 proc. prieaugis iki 6,6 m³/ha, lyginant su referenciniu scenarijumi, sumažėjęs miško kirtimo atliekų paėmimas iš miško, kadangi atliekų surinkimas iš ugdomųjų kirtimų nėra toks efektyvus kaip iš pagrindinių kirtimų. Tai leidžia padidinti anglies kaupimą dirvožemyje. Pagal šį scenarijų sukauptas medžių stiebų tūris miške padidėja 7,8 proc., pasiekdamas 210 m³/ha reikšmę. Ilgesnėje perspektyvoje sukaupus didesnius brandžių medynų kiekius sumažės prieaugis, padidės medžių žūtis ir galimas atvirkštinis – anglies kaupimo mažėjimo – rezultatas. Šiam scenarijui ypač aktuali nuolatinė miškų būklės analizė, vertinimas, taip pat valstybės pajėgumas skatinti savininkus ūkininkauti pagal šį scenarijų, taikant anglies kreditų sistemą.

Biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo prioriteto scenarijus. Šio scenarijaus tikslas – suteikti miškų sektoriaus vadovams ir politikams objektyvią informaciją, apie biologinės įvairovės konservavimą ir gausinimo strategiją ir politiką, kuri sulauktų paramos iš visų suinteresuotų grupių ir užtikrintų maksimalią naudą visuomenei, formuoti. Pagal šį scenarijų planuojama 5 procentus miškų, iš kurių tiekama mediena, priskirti miškams, kuriuose gausinama ir konservuojama biologinė įvairovė. Šiuose miškuose draudžiami komerciniai kirtimai. Be to, pagal šį scenarijų, visuose medienos tiekimui skirtuose miškuose didinamas kirtimo amžius minkštųjų lapuočių medynuose 10 metų, kietųjų lapuočių ir spygliuočių medynuose – 20 metų, visos kirtimo atliekos paliekamos miške, retinimo kirtimais iškertamos medienos kiekis, kuris naudojamas bendrai, didinamas 20 proc. Išskirtus spygliuočių medynus plynai, 50 proc. jų ploto paliekama savaiminiam atžėlimui minkštaisiais lapuočiais, skatinant natūralią rūšinę įvairovę.

Ūkininkaujant pagal šį scenarijų miškų plotai 2030 m., kaip ir pagal referencinį scenarijų, padidės 6 proc. Medynų amžiaus struktūra pasikeis vyresnio amžiaus, ypač vyresnių nei 80 metų medynų naudai, padidės miškų rekreacinė vertė. Miškuose, skirtuose medienos tiekimui, negyvos medienos kiekis sumažės dėl intensyvaus jų ugdymo, tačiau iš viso, įskaitant ir 5 proc. miškų, kuriuose bus atsakyta kirtimų, negyvos medienos

kiekis iki 2030 m. susivienodins, lyginant su referenciniu scenarijumi. Medienos kaupimas miškuose, skirtuose medienos tiekimui, pagal biologinės įvairovės prioriteto scenarijų yra 12 proc. intensyvesnis, lyginant su referenciniu, kas leis 2030 m. pasiekti vidutinį medynų tūrį 219 m³/ha. Ūkininkaujant pagal šį scenarijų miškuose, skirtuose medienos tiekimui, bus sukaupiti didesni, lyginant su referenciniu, ne tik vidutiniai, bet ir bendri tūriai. Taip pat pasiektas 12 proc. didesnis vidutinis medienos prieaugis (6,5 m³/ha) ir bendras prieaugis, nežiūrint sumažinto ploto, bus 7 proc. didesnis. Pagal biologinės įvairovės prioriteto scenarijų kirtimų apimtys periodo pradžioje turi sumažėti 20 proc., lyginant su referenciniu scenarijumi, palaipsniui šie skirtumai mažėja ir, baigiantis laikotarpiui, tampa lygūs 12 proc. Dėl kirtimo atliekų ir kelmų palikimo miške labai ženkliai sumažėja energetinės medienos gamyba. Šio scenarijaus sėkmė priklauso nuo šalies galimybių pirkti iš savininko gamtos augines, konkrečiai biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo, paslaugas, pakeisti energetinę medieną kitais atsinaujinančiais energijos šaltiniais.

Energetinės medienos prioriteto scenarijus. Šio scenarijaus tikslas – užtikrinti, jog užsibrėžtos energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių užduotys Europoje iki 2020 m. būtų sėkmingai įgyvendintos, o pasiekti rezultatai sudarytų prielaidas šios veiklos plėtrai iki 2030 m. Šiuo tikslu buvo įvertintos galimybės gauti medieną ne tik iš miško, bet ir iš netradicinių šaltinių: sumedėjusių augalų, augančių už miško ribų, panaudotų medienos gaminių, medienos importo. Modeliuojant šį scenarijų buvo siekiama, kad medienos dalis atsinaujinančių išteklių balanse sudarytų ne mažiau 40 proc., o medienos kiekis, gautas iš įvairių šaltinių bei sunaudojamas energijos gamybai apvaliosios medienos ekvivalentu 2030 m., pasiektų 860 mln. m³ arba 47 proc. daugiau negu pagal referencinį scenarijų. Pagal energetinės medienos prioriteto scenarijų 60 proc. visos medienos Europoje 2030 m. būtų sunaudota energijos gamybai, kai pagal referencinį – 50 proc. (2 lent.). Bendras miško naudojimas būtų padidintas labai nežymiai – tik 2 proc. (iki 700 mln. m³). Kirtimo atliekų su kelmais gamyba iki 2030 m. didinama 2,6 karto (iki 270 mln. m³), iš jų kelmų – iki 114 mln. m³

VACLOVO TREPENAIČIO nuotrauka

Apželdinti skalūnų kasybos karjerai Estijoje

arba 9,4 karto, lyginant su referenciniu scenarijumi. Siekiant išvengti augaviečių nualinimo, atkurtas kirtavietės, kuriose buvo išrauti kelmiai ir paimtos šakos, rekomenduojama tręšti. Planuojamas pagal šį scenarijų energetinės medienos paėmimas iš Europos miškų pagal jų fizines galimybes, visiškai išvengiant sukaupiamo miškuose medienos tūrio ar jų apsauginių savybių bei biologinės įvairovės sumažinimo, lyginant su referenciniu scenarijumi. **Energetinės medienos prioriteto scenarijaus įgyvendinimo sėkmė** pareikalaus visų dalyvių: miško savininkų, vartotojų, įvairių tarpininkaujančių organizacijų, taip pat vyriausybės, turinčios užtikrinti palankias šio scenarijaus veikimo sąlygas, suderintų veiksmų ir sutarimo. Reikalingi pokyčiai daugelyje sričių: aktyvesnė miško savininkų asociacijų, kooperatyvų veikla, infrastruktūros ir logistikos kūrimas, to-

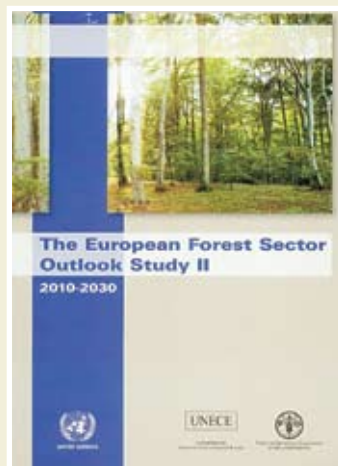
bulinimas ir plėtra, medienos, gaunamos ne miške, taip pat panaudotų medienos gaminių surinkimo organizavimas, miškininkystės intensyvinimas, mokymai ir pan. Pripažįstama, jog intensyvesnis medienos panaudojimas energetikoje gali padidinti medienos ir jos gaminių kainas 4-14 proc., todėl nagrinėjami ir alternatyvūs sprendimai: medienos ir jos gaminių importo didinimas, energetinių plantacijų žemės ūkio naudmenų plotuose veisimas.

Inovacijų diegimo ir konkurencingumo didinimo scenarijus. Miškų sektoriui yra siūlomos 4 tipų inovacijos: produktų, įskaitant ir paslaugas, kurie yra nauji arba žymiai pagerinti, gamyba ar tiekimas; pažangių procesų, skirtų naujų produktų gamybai ar tiekimui, panaudojimas; marketingo inovacijos, apimančios naujų marketingo metodų, produktų išvaizdos, įpakavimo, pateikimo, kaino-

daros taikymą; organizacinės inovacijos, apimančios įmonių, kompanijų veiklos praktiką, vidinius ir išorinius ryšius. Inovacijų taikymo galimybes analizuojamu laikotarpiu išnagrinėtos pagal kiekvieną miškų sektoriaus veiklos sritį. Miško ūkiui rekomenduojama plačiau taikyti švaraus vandens, miško ekosistemų biologinės įvairovės konservavimo ir praturtinimo, anglies sekvestracijos, naujų nemedieninių produktų marketingo paslaugas.

Parengtos rekomendacijos politikams aktualiaisiais miškų sektoriaus subalansuotos plėtros klausimais, iškelti uždaviniai tarptautinėms organizacijoms dėl veiksmų derinimo atstovaujant įvairiausiems interesams, tyrimo organizacijoms įvardintos aktualiausios miškų sektoriui tyrimų temos. Europos miškų sektoriaus plėtros 2010-2030 m. prognozių rengėjai tikisi, jog šis darbas taip pat pasitarnaus atskirų šalių miškų sektorių plėtros prognozių subalansavimui.

Su leidiniu „*The European Forest Sector Outlook Study II 2010-2030*“ plačiau galima susipažinti interneto svetainėje www.foresteurope.org/publications

OREGON

OREGON Solid Harvester

A. KLOVO ĮMONĖ

A. Klovo įmonė – oficiali firmos „OREGON“ atstovė Lietuvoje
palankiausiomis kainomis siūlo pirkti
kreipiančiąsias juostas * pjaunančiąsias grandines * vedančias žvaigždutes medkirtėms

Parazitinio grybo purpurinės plutpintenės panaudojimas nepageidaujamų medžių atžalų naikinimui

Dr. VAIDOTAS LYGIS
Gamtos tyrimų centras

REMIGIJUS BAKYS
Valstybinė miškų tarnyba

Lietuvos
mokslo
taryba

Priėmus ES griežtas aplinkosaugos direktyvas, Lietuvos miškų sektoriuje gerokai sutrumpėjo leidžiamų naudoti cheminių preparatų sąrašas, ženkliai sugriežtintos jų naudojimo taisyklės, nustatytos teritorijos ir zonos, kur pesticidų naudojimas apskritai draudžiamas. Laikantis aplinkosaugos reikalavimų, pastebimai išauga miško želdinių priežiūros, nepageidaujamų medžių bei krūmų dangos šalinimo sąnaudos, kadangi vietose cheminių priemonių tenka naudoti mažiau efektyvias ir neretai brangesnes mechanines augalijos kontrolės priemones. Išskirtus nepageidaujamus lapuočius medžius ir krūmus, jie sėkmingai atželia iš kelmų, suintensyvėja šaknų atžalų formavimasis. Išsistinis visos žaliosios dangos šalinimas (rovimas, nustūmimas) – destruktivi ir pernelyg brangi priemonė. Dėl to susiformavo poreikis ieškoti alternatyvių šios problemos sprendimo būdų; kas tapo aktualiu iššūkiu visos Europos miškų mokslininkams. Šio uždavinio sprendimu suinteresuoti ne tik miškininkai, bet ir valstybinių parkų, gyvenviečių žaliųjų zonų, gamtinio bei istorinio paveldo tvarkytojai, energetikai, įvairių inžinerinių tinklų priežiūros tarnybos.

Purpurinės plutpintenės panaudojimo biologinei kontrolei prielaidos

Purpurinė plutpintenė (*Chondrostereum purpureum* (Pers.: Fr.) Pouz.) – visame pasaulyje plačiai paplitęs papėdgrybis, lapuočių medžių dalinis parazitais, geriausiai žinomas kaip vaismedžių sidarbraligės sukėlėjas. Dažniausiai jis parazituoja mechanškai pažeistus (ypač genėjimo metu) erškėtinių šeimos augalus. Šio grybo vaisiakūnius neretai galime išvysti ir ant palyginti šviežių beržų, alksnių, karklų, ievų kelmų ar kirtimo atliekų (1 pav.). Šis parazitinis grybas, įsitvirtinęs augale, išskiria toksinus, sutrikdančius vandens indų veiklą. Vėliau sukelia minkštųjų audinių ląstelių nekrozes, neretai ir viso augalo žūtį. Plinta sporomis, tačiau apkrėsti au-

galų-šeimininką geba tik per šviežias mechanines žaizdas. Ši savybė sudarė prielaidas panaudoti purpurinę plutpintenę lapuočiams naikinti, kadangi užnešamas grybo preparatas veikia tik tikslingai pažeistą (ar nukirstą) medį, nesukeliant pavojus sveikiems individams.

Pasaulyje (daugiausiai Kanadoje, JAV, Olandijoje, Suomijoje, Naujojoje Zelandijoje ir Pietų Afrikos respublikoje) atliktų tyrimų metu nustatyta, kad *C. purpureum* yra efektyvus kovojant su daugelio minkštųjų lapuočių rūšių atžalomis. Kanadoje ir Olandijoje sukurti komerciniai skysčio ar pastos pavidalo grybo preparatai, taip vadinami mikoherbicidais (prekiniai ženklai Chontrol Peat Paste[®], BioChon[®], Myco-Tech[™]). Susisteminius pasaulyje atliktų tyrimų rezultatus, išryškėja šie *C. purpureum* pagrindu sukurtų preparatų privalumai:

- agresyvaus *C. purpureum* genotipo (pageidautina – vietinės kilmės) aptikimo atveju pastarojo pagrindu sukurtas preparatas gali užtikrinti didesnę nei 90 proc. efektyvumą naikinant lapuočių atžalas;
- tai ilgalaikį efektą garantuojantis preparatas; grybui įsitvirtinus, bent pirmuosius porą trejetą metų po medžio nukirtimo jis išaugina vaisiakūnius, iš kurių sklindančios sporos gali apkrėsti naujai teritorijoje nukirstų nepageidaujamų medžių kelmus (dėl dirbtinai

1 pav. Purpurinės plutpintenės vaisiakūniai ant beržo kelmo

padidinto infekcinio fono nebereikia pakartotinai apdoroti preparatais);

► sąlyginai žemas *C. purpureum* patogeniškumo lygis – paprastai medžius gali užkrėsti tik per stambesnius mechaninius sužalojimus; sveikų medžių nepuola, todėl pavojus tiksliniams miško ir kitiems želdiniams minimalus;

► iš natūraliai gamtoje sutinkamo grybo pagaminti preparatai neteršia aplinkos, nekenksmingi faunai; neišbalansuoja nusistovėjusios biologinės pusiausvyros;

► mikoherbicidus galima naudoti ekologiniu požiūriu jautriose teritorijose, kur kitos augalijos kontrolės priemonės neleistinos.

Iš gyvo organizmo pagrindu pagaminto preparato trūkumai:

► sukurti ir gaminti masiniam naudojimui tinkamą preparatą yra brangu, nes dirbama su gyvu organizmu, kuriam išauginti ir preparatui saugoti būtinos specifinės sąlygos, reikalinga atitinkama specialistų kvalifikacija;

► trumpas preparato galiojimo laikas: laikui bėgant silpsta grybo gyvybingumas, didėja rizika užsikrėsti kitais mikroorganizmais;

► daug darbo reikalaujantis apkrėtimo procesas, nebent naudojami specialūs purkštuvai (turi būti parinkta atitinkama preparato konsistencija);

► gana trumpas apkrėtimo laikotarpis – mūsų geografinėse platumose geriausių rezultatų pasiekiami kelmus apdorojant intensyvios augalų vegetacijos metu (nuo vėlyvo pavasario iki ankstyvo rudens);

► apdorojant kelmus biologiniu preparatu, sėkmė nemažai priklauso nuo aplinkos sąlygų: temperatūros, saulės radiacijos intensyvumo, kritulių (grybas gali neišsivirti dėl pernelyg greito preparato išdžiuvimo ar būti nuplautas stipraus lietaus);

► neigiamas vaismedžių augintojų požiūris į dirbtinai padidintą sidabra-

ligės sukėlėjo infekcinį foną (reikalinga tam tikro pločio buferinė zona).

Lietuvoje neturime iš *C. purpureum* pagamintų mikroherbicidų panaudojimo praktikos, nebuvo tirtas ir vietinės kilmės *C. purpureum* klonų panaudojimo lapuočių atžaloms naikinti potencialas, o komercinių mikroherbicidų įsivežimą ir testavimą stabdo sudėtingos naujų pesticidų aprobavimo ir registravimo procedūros. Be to, akylai taikyti iš kitų šalių importuotų preparatų negalime, kadangi vykstant biologinei kovai, ypač daug lemia vietos klimatinės sąlygos, augalų vegetacinio periodo ilgis; taip pat galima svetimžemių (komercinių mikroherbicidų panaudojimo atveju net iš kitų kontinentų importuotų) grybo genotipų išplitimo ir vietinės genetinės įvairovės sutrikdymo rizika.

Aktualiausias lapuočių rūšys

Tyrimo objektu pasirinkome bene daugiausia rūpesčių dėl nepageidaujamo kelmų žėlimo keliančias 4 vietines lapuočių rūšis: blindę, drebulę, baltalksnį, beržą ir 3 svetimžemes: uosialapį klevą, baltažiedę robiniją ir dygliuotąjį šaltalankį. Pirmosios dvi svetimžemės rūšys Lietuvoje pripažintos invazinėmis ir keliančiomis rimtą grėsmę vietinėms ekosistemoms (abi yra įtrauktos į Lietuvos gamtos fondo (<http://www.glis.lt>) skelbiamą 7 pavojingiausių Lietuvos svetimžemių augalų sąrašą). Šaltalankis gana intensyviai kolonizuoja lengvus nederlingus dirvožemius žvyro karjerų ar kitų antropogeninės veiklos teritorijų pakraščiuose, kur sudaro nei ūkiniu, nei rekreaciniu požiūriu nepatrauklius neįžengiamus sąžalynus.

Baltažiedė robinija Lietuvoje nuo seno buvo auginama parkuose, dekoratyviniuose želdiniuose. Po 2006 m. kilusio gaisro Kuršių nerijos Smiltynės miške, robinijos sąžalynų plotas gaisravietės teritorijoje kasmet padidėja maždaug 30 proc. ir jau išplito už jos ribų. Robinijos intensyviai skverbiasi į greta augančius kalnines ir paprastosios pušų, beržų medynus. Tai kelia didžiulį susirūpinimą ne tik aplinkosaugos specialistams, bet ir visuomenei.

Uosialapis klevas kaip dekoratyvinė rūšis Lietuvoje imtas auginti prieškaryje, ilgainiui išplito ir upių pakrantėse, pamiškėse, dykvietėse, pakelėse. Didžiausią pavojų jis kelia vandens telkinių pakrančių buveinėms ir jų biologinei įvairovei,

Ivairiomis spalvomis pažymėti skirtingos sudėties preparatais apdoroti drebulės kelmai

skverbiasi ir į miškus. Čia uosialapiai išstumia paprastuosius klevus, kadangi nukirsti leidžia gausias kelmų atžalas ir subrandina net 10 kartų daugiau sėklų nei paprastieji klevai. Uosialapis klevas nepageidaujamas ir urbanizuotose teritorijose – sparčiai kolonizuoja nešienaujamą atvirą erdvę, parkų pakraščius, upių krantines. Pavyzdžiui, Vilniaus mieste tenka kovoti su nuolat ataugančiomis kelmų atžalomis Neries krantinėje. Be to, žydėjimo metu ši rūšis kelia pavojų ir žmogaus sveikatai – žiedadulkės sukelia alergiją (polinozę). Pastebėta, kad robinijų ir uosialapių klevų iškirtimas neduoda naudos – jie gausiai atželia iš kelmų, o robinijos plitimas šaknų atžalomis dėl kirtimo tik suintensyvėja. Cheminius herbicidus naudoti vandens telkinių (taip pat ir Baltijos jūros) apsaugos zonoje ir kitose saugomose teritorijose daugeliu atvejų draudžiama, todėl belieka ieškoti alternatyvių šių augalų plitimo kontrolės ir naikinimo priemonių.

Vietinių *C. purpureum* preparatų kūrimas ir efektyvumo testavimas

Eksperimento eiga. Lietuvos mokslo tarybos finansuotu mokslinių tyrimų projektu „Parazitinio grybo *Chondrostereum purpureum* panaudojimas lapuočių medžių atžėlimo kontrolei“ (trumpinys – BIOCHON, sutarties Nr. MIP-133/2010) siekta vietinių purpurinės plutpintinės

genotipų pagrindu sukurti labiausiai Lietuvos sąlygoms tinkamą preparatą bei parengti rekomendacijas jo praktiniam panaudojimui. Baltažiedės robinijos atžalų naikinimo eksperimentas vykdytas Kuršių nerijos NP Smiltynės girininkijoje, uosialapio klevų – Vilniaus miesto centre (Neries krantinėje) bei Vilniaus miškų urėdijos Dūkštų girininkijoje, kur taip pat atrinkti beržo, blindės, drebulės, baltalksnio ir šaltalankio sąžalynai. Siekiant nustatyti efektyvaus preparato panaudojimo laikotarpį (per metus), apkrėtimo eksperimentai vykdyti 2 kartus metuose – 2010 m. liepos ir spalio mėn. bei pakartotinai šių metų liepą.

Grybo *C. purpureum* pagrindu sukūrėme ir apkrėtimo eksperimentams panaudojome 2 tipų mikroherbicido preparatus: ksantano gumos vandeninę-glicerinę suspensiją bei AgroAquaGel' (gamintojas – Artagro Sp. Z o.o., Lenkija) vandeninę suspensiją (pastarasis preparatas iš tiesų skirtas medelių šaknims mirkyti prieš sodinimą), kurie yra grybai ir aplinkai nekenksmingi, apsaugo naudojamą grybieną nuo išdžiūvimo, yra paprasti paruošti ir naudoti. Šios medžiagos pasirinktos ir dėl to, kad abi sudaro koloidinį tirpalą (gelį), stabdantį greitą vandens garavimą.

Kiekvieną kartą (vasarą ir rudenį) vykdant eksperimentą, atskiruose objektuose buvo nukertama po 120 kiekvienos

rūšies medžių (krūmų), kur dalis kelmelių buvo apdorojama:

- 1) *C. purpureum* preparatais – šiuo atveju apdoroti kelmeliai buvo nedelsiant už dengiami aliuminio folijos gaubteliu (papildoma apsauga nuo neigiamo aplinkos poveikio);
- 2) preparatu be *C. purpureum* – „neigiama kontrolė“ (uždengiami folija);
- 3) cheminiu herbicidu Roundup® BIO – „teigiama kontrolė“ (folija nedengiami);
- 4) paliekami niekuo neapdoroti ir neuždengti folija – natūraliam procesui stebėti.

Nupjovus medelius benzininiu pjūklui, kelmeliai per 1-5 min. apdoroti vienkiais ar kitokiais grybo *C. purpureum* ar kontroliniais (be grybo) preparatais, tepant juos ant kelmelio paviršiaus tepuku ir iš karto uždengiant aliuminio folija.

Rezultatų santrauka. Vasarą atliktų apkrėtimų rezultatai buvo iš esmės geresni nei rudeninių: 74 proc. kelmų ir 80,6 proc. visų išleistų atžalų žuvo kelmelius apdorojus *C. purpureum* preparatais vasarą, o rudenį poveikis siekė tik 38,7 proc. ir 42,3 proc. (baltažiedės robinijos apkrėtimo rezultatai į skaičiavimus neįtraukti dėl nulinio efekto). Vasarą apkrėsti kelmeliai per metus išaugino reikšmingai mažiau ir žemesnių atžalų nei rudenį apkrėstieji: vasarą 1 kelmui vidutiniškai teko po 1,10 atžalos, o rudenį – po 3,96 atžalos; vidutinis aukščiausios gyvybingos atžalos aukštis atskirais sezonais atitinkamai siekė 0,70 m ir 1,12 m. Nei ant baltažiedės robinijos, nei ant dygliuotojo šaltalankio kelmelių neišaugo nė vienas purpurinės plutpintinės vaisiakūnis. Likusių penkių eksperimente testuotų medžių rūšių (beržo, uosialapio klevo, drebulės, baltalksnio ir blindės) kelmeliai vaisiakūniais apaugo išties gausiai: 78 proc. vasaros ir 76,8 proc. rudens kelmų buvo su vaisiakūniais. Tai rodo mažą apkrėtimo sezono įtaką pastarųjų formavimuisi.

Lyginant su kontrole, vasariniai apkrėtimai ženkliai sumažino beržo, uosialapio klevo, blindės ir drebulės kelmų žėlimą. Vienok, blindės ir drebulės atveju efektas nebuvo statistiškai reikšmingas, o baltalksnio žėlimui *C. purpureum* preparatai turėjo tik nežymią įtaką. Ant ra vertus, gausus grybo vaisiakūnių formavimasis ant šių medžių kelmų (2 pav.)

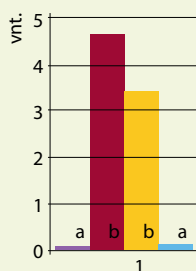

Gausiai purpurinės plutpintinės vaisiakūniais apaugęs baltalksnio kelmą

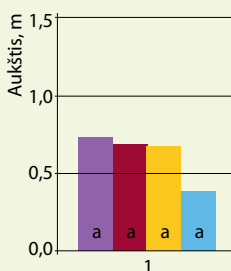
teikia didelių vilčių: labai tikėtina, kad tikrasis patogeno poveikis pasireikš kitais metais. Ypač stipriai *C. purpureum* preparatai (kalbama apie vasarinį apkrėtimą) paveikė beržo kelmų gyvybingumą: net 97,6 proc. kelmų ir 99,3 proc. visų išleistų atžalų žuvo (purškimo herbicidu 'Roundup' efektas, atitinkamai – 88,9 proc. ir 98,4 proc.), o grybo vaisiakūniai susiformavo ant 98,8 proc. kelmų. Mūsų sukurtų *C. purpureum* preparatų efektyvumo, stabdant beržo kelmų žėlimą, palyginimas su trijų tipų kontrole pateikiamas 3 pav.

Pastebėta, kad ant niekuo neapdorotų ir neuždengtų kelmų taip pat neretai susiformuodavo *C. purpureum* vaisiakūniai, o žėlimas buvo akivaizdžiai silpnėjęs nei folija uždengtų, preparatu be grybo apdorotų kelmų. Tai rodo natūralių grybo infekcijų potencialą purpurinė plutpintinė dirbtinai užkrėstų plotų kaimynystėje.

Gyvų atžalų skaičius 1 kelme

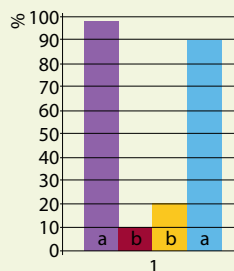
Aukščiausios gyvybingos atžalos vid. aukštis

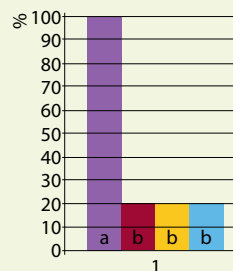
C. purpureum

Gelis be grybo

Kelmų su pilnai žuvusiomis atžalomis dalis (%)

Kelmų su vaisiakūniais dalis

Roundup

3 pav. Preparatų efektyvumo beržo kelmų žėlimo kontrolei palyginimas (vasarą atlikto apkrėtimo rezultatai)

Tyrimo išvados:

1. Lietuvos sąlygomis *C. purpureum* preparatai efektyviai (ne blogiau už cheminius herbicidus) stabdo beržo ir uosialapio klevo kelmų žėlimą (apkrėtimus vykdant intensyvios augalų vegetacijos metu);

2. Preparatų efektyvumas baltalksnio, blindės ir drebulės žėlimo kontrolei nėra iki galo aiškus (aiškesnių rezultatų tikimės sulaukti kitąmet, praėjus dviem vegetacijos sezonams po apkrėtimo); vienok, gausus grybo vaisiakūnių formavimasis ant šių medžių kelmų teikia didelių vilčių;

3. Baltažiedės robinijos ir dygliuotojo šaltalankio kelmų žėlimui *C. purpureum* preparatų poveikis nepastebėtas, nesusiformavo ir vaisiakūniai. Gali būti, kad šios medžių rūšys yra atsparios purpurinei plutpintinei arba poveikis pasireikš vėliau nei kitoms rūšims;

4. Aliuminio folijos dangteliai – patikima, tačiau darbui imli priemonė apsaugoti užneštą preparatą nuo nepalankių aplinkos sąlygų;

5. Vasarą atlikti apkrėtimai davė ženkliai geresnius rezultatus nei rudeniniai (statistiškai reikšmingi skirtumai tarp žuvusių kelmų skaičiaus, vidutinio gyvų atžalų skaičiaus viename kelme ir vidutinio aukščiausios gyvos atžalos aukščio), tačiau vaisiakūnių formavimuisi apkrėtimo sezonas iš esmės įtakos neturėjo;

6. Skirtumo tarp abiejų testuotų preparato sudėčių (ksantano gumos vandeninė-glicerininė suspensija bei AgroAquaGel® vandeninė suspensija) nepastebėta – preparato poveikis buvo labai panašus.

Rekomendacijos praktiniam panaudojimui:

1. Preparatą iš vietinių purpurinės plutpintinės genotipų paruošti turėtų

Purpurinės plutpintinės vaisiakūniais apaugę beržo kelmai

kvalifikuoti specialistai, gebantys išauginti švarią grybieną ant sterilių maistinių terpių;

2. Patartina apkrėtimo darbus planuoti taip, kad paruoštą preparatą būtų galima sunaudoti per kiek įmanoma trumpesnę laiką (maišant grybieną su išdžiuvimą stabdančiu geliu prarandamas preparato sterilumas – galimas apsikrėtimas nepageidaujamais mikroorganizmais). Geriausia preparatą pasiruošti iš ryto ir sunaudoti tą pačią dieną. Specialia gamybos technologija pagaminti komerciniai preparatai (kaip šiuo metu vienintelis pasaulio rinkoje esantis kanadiečių „Chontrol Peat Paste“) yra visiškai paruošti naudojimui ir gyvybingi išlieka net keletą mėnesių, tačiau Lietuvoje komerciniai preparatai kol kas neprieinami;

3. Kelmelius preparatais apdoroti reikia nedelsiant po medelio nupjovimo, nes ilgiau neapdorojus, pastarųjų paviršių gali kolonizuoti kitos mikroorganizmų rūšys (antagonistai), apsunkinančios *C. purpureum* įsitvirtinimą;

4. Tepant ant kelmelių paviršiaus tepuku, 1 litru preparato galima apdoroti apie 500-1000 kelmelių, kurių vidutinis skersmuo yra apie 3-4 cm. Mažiau darbo reikalauja preparato purškimas, tačiau šiuo atveju išeiga beveik 2 kartus didesnė (su 1 litru preparato galima apdoroti apie 200-500 kelmelių). Be to, purškimui ruošama paprasčiausia vandeninė grybienos suspensija, kuri, priešingai negu gelis, gana greitai išdžiūsta (esant nepalankioms oro sąlygoms, grybas gali nespėti įsitvirtinti). Apdorojant didesnius sąžalynus, rekomenduojama naudoti didelės

Vysta blindės atžalos

talpos nugarinį purkštuvą, pasiruošti didesnius kiekius preparato;

5. Atskirais atvejais (norint pasiekti maksimalų efektą) galima naudoti papildomą apdorotų kelmelių apsaugojimo nuo nepageidaujamo aplinkos poveikio (*C. purpureum* augimą slopinančių mikroorganizmų skverbimosi; tiesioginės saulės radiacijos, drėgmės išgarinimo bei preparato nuplovimo lietuvi) priemonę – kelmelių uždengimą aliuminio folijos dangteliu;

6. Pirmieji apkrėtimo poveikio ženklai paprastai pasireiškia tik kitais metais po apkrėtimo, tačiau tikrasis efektas išryškėja antraisiais trečiaisiais metais;

7. Ant apdorotų kelmelių gausiai susiformavus *C. purpureum* vaisiakūniams, susidariusį intensyvių infekcinį foną (skleidžiamos grybo sporos) galima išnaudoti naujai išaugusiems nepageidaujamiems

Teptuku apdorojami baltažiedės robinijos kelmeliai

lapuočiams naikinti: užtenka tiesiog juos nupjauti ir kelmus palikti atvirus.

Tolesnių tyrimų perspektyvos

Norint optimizuoti nepageidaujamų lapuočių atžalų naikimo metodiką, būtini palyginamieji skirtingų metodų – preparato purškimo ir tepimo tepuku – efektyvumo eksperimentiniai tyrimai. Purškimui tinkamos ir veiksmingos *C. purpureum* preparato formuluotės sukūrimas taip pat būtų vienas iš svarbiausių ateities tyrimų iššūkių. Be to, reikėtų išbandyti mikoherbicidų poveikį ir kitoms nežemiau aktualioms minkštųjų lapuočių rūšims, kaip lazdynas, šalteknis, ieva.

Šį mokslinių tyrimų projektą „Parazitinio grybo Chondrostereum purpureum panaudojimas lapuočių medžių atžėlimo kontrolei“ (trumpinys – BIOCHON) finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. MIP-133/2010).

Eksperimento rezultatų demonstracija Vilniaus miškų urėdijos Dūkštų girininkijoje: po apdorojimo purpurinės plutpintinės preparatais nudžiūvo beveik visos beržo kelmų atžalos

AUTORIŲ NUOTRAUKOS

Paprastasis bukas Lietuvoje

Doktorantas MANTAS PILKAUSKAS, doc. VITAS MAROZAS
Aleksandro Stulginskio universitetas

Paprastasis bukas (*Fagus sylvatica* L.) paplitęs Europoje nuo pietinės Didžiosios Britanijos dalies ir pietinės Švedijos iki Pirėnų bei visoje Vidurio Europoje iki Ukrainos ir Balkanų. Auga lygumose ir kalnuose (M. Navasaitis, 2004), gyvena 200-300 (500) metų. Gerai tarpsta drėgname pajūriniam klimatai, mėgsta purius derlingus drėgnokus priemolius ir priemėlius. Pakantus unksmei, bet neatsparus šalčiui.

Pietų Švedijoje (Halland, Skåne ir Blekinge) paprastasis bukas sudaro apie 13 proc. medynų tūrio arba daugiau kaip 11 mln. m³ medienos (C. Carbonnier, 1971). Lenkijos miškuose bukynų esama apie 3,8 proc. medynų. Pietinis Pabaltijo regionas laikomas jo šiaurinės arealo ribos pakraščiu. Rusijos federacijos Karaliaučiaus srityje medynų, kuriuose vyrauja bukas, randama vos 118 ha. Jų galima rasti Lenkijos miškuose ties Vištyčiu (Romintų giria) bei Karaliaučiaus srities Bagrationo, Černiachovskio, Primorsko, Železnodorožno, Polesko miškų ūkiuose. Kai kuriose šių ūkių girininkijose, esančiose arčiau Nemuno (Svetlogorsko, Matrosovkos, Saransko ir kt.), buakai auga medynuose grupėmis ir pavieniui, užimdami iki 10 ha plotus. Gausiai bukas paplitęs visuose srities parkuose, miestų skveruose, sodybose, net pakelių juostose (M. Jankauskas 1980).

Lietuvoje bukas taip pat paplitęs senosiuose parkuose: Žagarėje, Renavoje, Dabikinėje, Degaičiuose, Eglesiuose, Paežeriuose ir Paliesiuose. Pavieniais medžiais ir grupėmis jų įveista Kliošių, Ašpurvių ir Girulių miškuose. Raudonlapės paprastojo buko formos auga Renave, Dabikinėje, Palangoje, Švėkšnoje, Kretingoje, Lomiuose, Klaipėdoje, Kalnėnuose, Viešvilėje ir kt. (J. Gelaževičius, 1963). Deja, nemažai bukų iššalo per šaltąsias žiemas Astrave, Baisogaloje, Kaune, Kuršėnuose, Penionyse, Vižulionyse, Šešuolėliuose.

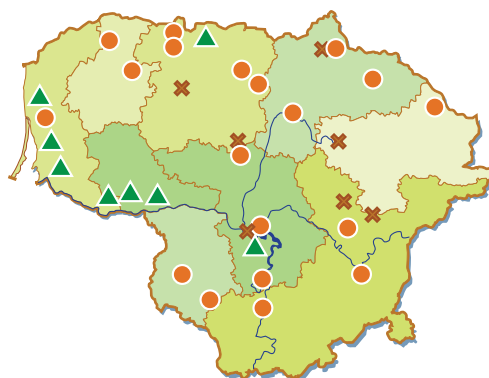
Ko gero seniausi ir didžiausi buakai auga Šilutės rajone, prie Priekulės miestelio, kairiajame Minijos krante esančiame Kliošių miške (parke). V. Ramanauskas 1960 m. nurodė, kad čia su didžiulė-

Paprastasis bukas Klaipėdoje, Olandų kepurės kraštovaizdžio draustinyje (2009 m.)

mis, vešliomis eglėmis, liepomis, ąžuolais ir klevais augo apie 40 paprastojo buko medžių. Didžiausieji iš jų siekė daugiau kaip 30 m aukščio ir 70 cm storio, buvo apie 80 metų. Nežiūrint didelio medyno tankumo ir gerai sužėlusio trako, būta ir daug buko savaiminukų. Pataruoju metu penkiolikai paprastųjų bukų suteiktas augalų nacionalinių genetinių išteklių statusas. Stambiausių bukų aukštis siekia 25-38 m, skersmuo – 74-129 cm (J. Aukštaitis, S. Dapkūnienė, 2009).

1 pav. Paprastojo buko (*Fagus sylvatica* L.) paplitimas Lietuvoje
(▲ – medynai, ● – pavieniai medžiai, ✕ – žuvę per šaltąsias žiemas)

Bukai yra naudojami apželdinime. „Kretingos medelyne net 5000 paprastojo buko daigų iš vietinių sėklų išaugino Žagarės girininkas K. Laučys“, – rašė V. Ramanauskas (1960). M. Navasaitis (2004) pastebi, kad „iš Žagarės parko 1959 m. surinktų riešutų išauginti buakai Vidurio Lietuvoje yra visiskai atsparūs šalčiui“, bet „...Rytų Lietuvoje šaltomis žiemomis buakai apšąla arba žūsta“. Vėliau Šilutės ir Alytaus miškų ūkių medelynuose išauginti bukų sodinukai veisti ir miškuose. Žinomos paprastojo buko radavietės Lietuvoje pavaizduotos 1 paveiksle.

Grynų didesnių nei 1 ha buko medynų Lietuvoje nėra, tačiau nedidelių mišrių medynėlių, kuriuose buakai auga I arde yra Kliošių, Ašpurvių (Norkaičių girininkija) ir Girulių miškuose, Žagarės parke ir Kauno apylinkėse (apie 20 ha). Kiek didesnę plotą užima medynai, kuriuose paprastieji buakai auga pušynų ir ąžuolynų antroje arde. Tokių medynų yra Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijoje (apie 35 ha), Jurbarko miškų urėdijos Jūravos bei Viešvilės girininkijose.

Prognozuojant šiltėjantį klimatą, manoma, kad paprastajam bukiui augti Lietuvoje, ypač vakarinėje jos dalyje, bus dar palankesnės sąlygos, todėl jį auginti galima plačiau.

Šio rašinio bendraautoris, ASU doktorantas Mantas Pilkauskas, 2008 m. savo disertacijai pasirinko „Paprastojo buko (*Fagus sylvatica* L.) produktyvumas Lietuvoje ir auginimo perspektyvos“ temą. Lietuvos mokslo taryba pernai finansavo bukynų įtakos tyrimus Aleksandro Stulginskio universiteto vykdomame projekte „Svetimkraščių medžių įtaka miško bendrųjų biologinei įvairovei, struktūrai ir tvarumui“ (sutarties Nr. LEK-19/2010), o LAMMC Miškų institutas tiria buko plitimą, vykdydami Nacionalinės programos „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita ir žmogaus poveikis“ projektą „Svetimkraščių medžių rūšių plitimas Lietuvoje ir procesų sąlygojantys veiksniai“. Netrukus mokslinėje spaudoje pasirodys šių tyrimų rezultatai. □

PENTAX K-5

Korpusas ir objektyvas
atsparus drėgmei ir dulkėms

16.3 MLN. VAIZDO TAŠKŲ	7 k/s FOTOGRAF. GREITIS	3.0" LCD EKRANAS	ISO 51200 JAUTRUMAS	HD FILMAVIMAS	1/8000 sėk. IŠLAIKYMAS
-------------------------------------	--------------------------------------	----------------------------	-------------------------------	-------------------------	-------------------------------------

FOTOTECHNIKOS SALONAI:
Vilniuje: Svitrigailos 11B, tel. (8 5) 2394 130
Kaune: Savanorių pr. 363, tel. (8 37) 711 296
Klaipėdoje: Llepų g. 24, tel. (8 46) 310 018

VILBRAFOTO

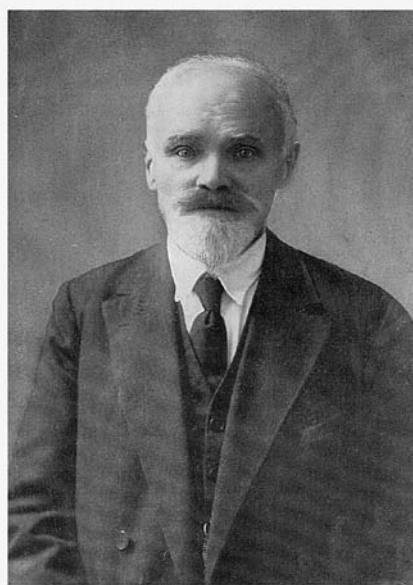
Valstietis – kilme, tarme ir širdimi

Doc. ROMUALDAS POVILAITIS

Prieš šimtą ir vienerius metus sėkmingai darantis karjerą lietuvių kilmės carinės Rusijos valdininkas nustebino netikėtu poelgiu – už gerą darbą tvarkant Karelijos ir Suomijos miškus pakeltas į valstybės patarėjus ir paskirtas į atsakingesnes pareigas, jis atsisakė jam siūlomo Vladimiro kryžiaus ordino, kuris būtų atvėręs kelią į bajorų luomą. Priežastis – nenoras išeiti iš valstiečių luomo. Tas žmogus buvo miškininkas Povilas Matulionis. Beje, dar anksčiau kai kurie jo poelgiai galėjo kelti nuostabą. Pasinaudojęs aukštesnės valdžios neapsižiūrėjimu, 1894 m. jis susikeitė darbais su vienu iš savo draugų, palikdamas jam geresnį Rusijoje, o pats persikėlė į jo prastesnę ir menkiau apmokamą vietą Lietuvoje. Tokią kainą teko sumokėti už grįžimą į tėvynę, nes caro valdžia mokslus baigusius lietuviams dirbti Lietuvoje draudė. Tam, kad netektų vėl vykti į Rusiją, P. Matulionis įvairiais pretekstais kliudė savo paaugstinimą tarnyboje, atsisakė jam siūlomų profesoriaus vietų Sankt Peterburgo ir Pulavų miškų institute bei 1918 m. pabaigoje bolševikų jam suteiktos visos Rusijos miškotvarkos komisaro (ministro) vietos.

Nepriklausomoje Lietuvoje P. Matulionis 2 kartus atsisakė jam siūlomo žemės ūkio ministro posto, dar vėliau paliko Miškų departamento direktoriaus bei Žemės ūkio akademijos rektoriaus vietas. Vardan karjeros ir patogaus gyvenimo jis nenorėjo aukoti nei gimtinės, nei mėgstamo miškininko, dirbančio giriose, o ne kontorose, darbo. Nesutiko jis taikstyti su ketinimais gausinti savos valstybės išdą, nesaikingai kertant Lietuvos miškus, bei su aukštojo miškininkystės mokslo naikinimu.

Toks buvo Kupiškio apskrities neturtingoje valstiečių šeimoje 1860 m. gimęs pagrandukas – dešimtas vai-

Prof. P. Matulionis (1860–1932)

kas. Mokytiis jis pradėjo jau gerokai paaugęs – pradžioje Kupiškyje, po to Dinaburge (Daugpilyje). Apie šį savo gyvenimo etapą jis pasakojo, kad mokantis teko miegoti mokyklos bendrabučio koridoriuje ant skrynios šalia šuns, o vandens atsigerti atsinešdavo iš Dauguvos upės. Valgyti turėdavo ne kiekvieną dieną. Gimnaziją baigė sulaukęs 20 metų. Paremtas Kupiškio klebono, jis bandė studijuoti kunigų seminarijoje. Anot amžininkų, ten ištvėrė tik iki Kalėdų. Potraukis gamtos mokslams atvedė jį į Sankt Peterburgo miškų institutą. Nelengvai tapęs jo studentu, P. Matulionis čia atsiskleidė kaip perspektyvus būsimas specialistas – buvo paskirta valstybinė stipendija, studijų pabaigoje pasiūlyta likti asistentu. Tačiau P. Matulionis ilgėjosi praktinio darbo ir į pedagogo kelią pasuko tik po daugelio metų, jau nepriklausomoje Lietuvoje.

Likimas lėmė P. Matulioniui gyventi tokiu laiku, kada griuvo senasis pasaulis, budo tautos, kada, Maironio žodžiais tariant, „Jau slavai sukilo nuo Juodmarių krašto, pavasaris eina

Karpatų kalnais...“. Jis visomis jėgomis išsijungė į Lietuvos visuomeninį gyvenimą ir gali būti gretinamas su lietuvių tautinio atgimimo veikėjais Jonu Basanavičiumi, Vincu Kudirka, Antanu Smetona ir kitais. Pasak J. Tumo-Vaižganto, tautiniame atgimime Vilniuje „aušrininko“ P. Matulionio vaidmuo iki Pirmojo pasaulinio karo buvo istorinis. Kaip liudijo žymio to meto lietuvių visuomenės veikėja Felicija Bartkevičienė, šiam judėjimui P. Matulionis skyrė ne tik savo energiją, gabumus, bet ir trečiąją savo kuklaus atlyginimo dalį. Meilė gimtam kraštui, jo žmonėms, nebuvo atsitiktinė. Dar jaunystės metais tėviškėje, Kupiškyje, jis rinko liaudies dainas, etnografinę medžiagą. Net būdamas carinės Rusijos valdininku tarnyboje kalbėjo lietuviškai, tuo rodydamas pavyzdį pavaldiniams. 1907 m. P. Matulionis su bendraminčiais Vilniaus katalikams atkovojo šv. Mikalojaus bažnyčią, kuri liko lietuviška per visą caro ir Lenkijos valdymo laikotarpį. Jo pastangomis šiame mieste buvo įkurta pirmoji dviejų klasių lietuviška mokykla, atsirado lietuviška skaitykla, mėgėjų teatras, kuriame jis pats režisavo bei kūrė scenos vaizdelius. Nuo vaikystės P. Matulionis bandė rašyti eiles, prozos kūrinius. Panaikinus spaudos draudimą ir pasirodžius lietuviškai spaudai, jis daug rašė įvairiausiomis temomis.

P. Matulionis nemanė, kad reikia apsiriboti vien akademine auditorija. Jam buvo svarbiau šviesti tautą, populiariai skelbti mokslo žinias kaimo žmonėms, žadinti jų tautinę sąmonę. 1904 m. pasirodė jo parengtas lietuviškas „Žuvų kalendorius“, kuris, generalgubernatoriaus Sviatopolko Mirskio įsakymu, buvo iškabintas įstaigose ir valsčių valdybose. Tai buvo pirmasis lietuviškas leidinys po ilgų spaudos draudimo dešimtmečių, ta-

pęs rusinimo politikos tikslų nepasiekusios carinės imperijos pabaigos pranašu.

Norėdamas 1906 m., jo žodžiais tariant, savo akimis pamatyti, kaip atrodė senovės Lietuva, padengta pirmapradėmis giriomis, P. Matulionis išvyko dirbti miško taksuotoju į Kareliją, vėliau miško revizoriumi į Suomiją, o po kelių metų persikėlė gyventi į Smolenską. Per šį laiką jis pėsčiomis išvaikščiojo tūkstančius kilometrų Rusijos imperijos giriomis nuo Pabaltijo iki Archangelsko, bendraudamas su jomis betarpiškai, kaip reikalavo jo valstietiška prigimtis. Tačiau ilgiems metams atskirtas nuo gimtinės jis neatitrūko nuo Lietuvos gyvenimo. To meto lietuvių spaudoje nuolat pasirodydavo jo straipsnių miškotvarkos, miško ekonomikos, verslų, lietuvių kalbos, kultūros, mitologijos ir kitomis temomis. Žymi jo bibliografijos dalis, apimanti net 287 pavadinimus, yra įvairūs švietėjiški darbai, skirti Lietuvos kaimo žmonėms. Iš šių publikacijų atsiskleidžia P. Matulionio asmenybė.

„Reikalingumas žmonėms ariamos žemės dažnai priveda prie to, kad prisieina spręsti kas iš dviejų vienas: ar miškas, ar laukas?“, – rašė jis 1907 m. „Vilniaus žiniose“, – tuo tarpu būtų labai neteisingas toks išrišimas. Nes laukas be medžio, ir miškas be lauko, lygiai kaip kalvė be anglių, angliai be kalvės

vertės nustotų“. 1908 m. „Viltyje“ jis pateikė tikslus duomenis apie tai, kiek reikia medienos atskiriems trobesiams ir visai valstiečio sodybai, priklausomai nuo ūkio dydžio. Tačiau, rašydamas ir kalbėdamas apie medį, P. Matulionis mato jame ne tik materialią vertybę, bet kur kas daugiau. Mykolo Krupavičiaus žodžiais tariant, „miškas jam buvo ne duonos tiekėjas, ne pragyvenimo šaltinis, bet, kaip senovės lietuviams, kažkokia šventenybė. Bet senovės lietuviai turėjo šventus miškus, o Matulioniui kiekvienas miškas šventas buvo“.

Bolševikų valdžiai leidus tautinių mažumų atstovams grįžti į naujai susikūrusias nepriklausomas valstybes buvusios Rusijos imperijos teritorijoje, P. Matulionis 1918 m. pabaigoje grįžo į Lietuvą ir ne mažiau energingai, kaip XIX a. pabaigoje pasinėrė į jaunos valstybės kūrimo darbą. Jis organizavo miškų perėmimą Lietuvoje, kūrė miškotvarką, miškininkystės mokslą šalyje. Užimdamas žemės ūkio viceministro, Miškų departamento direktoriaus postus, dėstydamas Dotnuvos techniku, profesoriaudamas Kauno universitete ar tapęs pirmuoju Žemės ūkio akademijos rektoriumi, jis ir toliau liko demokratišku, paprastu žmogumi, artimu kaimo žmonėms. Pelikisas Bugailiškis taip apibūdino P. Matulionį: tai rimtas, neskubiai, svariai, apgalvotai kalbantis, kiek keistokos išvaizdos

ir stačiokiško būdo, nelabai tinkančia uniforma, paprastas bendraujant, kalbantis tarmiškai, būdu ir kalba tikras valstietis. Judrus, kresnas, apžėlusiu smakru, juokų nekrečias, kalbus visomis temomis, diskusijose mandagus, teisingas, „švarus“ (nekorumpuotas – aut.), nemėgstantis pasipūtimo ir padlaižiavimo – tokiais žodžiais P. Matulionį charakterizavo Mykolas Krupavičius. Nepakantumas mėgstantiems naudotis valdžia, ypač jeigu tai lietė jo garbinamos gamtos interesus, P. Matulioniui buvo būdingas visada. Dar dirbdamas Vilniuje, jis sulaukė miesto teismo rūmų prokurorą, medžiojusį be leidimo. Būdamas Žemės ūkio akademijos rektoriumi, prof. P. Matulionis atsisakė išimties tvarka priimti studijoms labai aukšto valstybės valdininko giminaitį. Toli gražu ne visiems patiko toks jo būdas, tačiau atsidavimu darbui, žiniomis ir meile žmonėms jis užsitarnavo daugelio pagarbą.

Kaune, Kęstučio gatvėje, tebesto vi 47 numeriu pažymėtas šiuo metu labai apleistas, senas, žemas namelis. Nors jis pačiame Kauno centre, tačiau tiek iš lauko, tiek iš vidaus atrodo kaip erdvi valstiečio troba. Šiame name, iki persikeliant į Dotnuvoje įsteigtą Žemės ūkio akademiją, gyveno P. Matulionis. Valstietiška prigimtis netraukė ieškoti patogesnio miestietiško būsto, kaip tai tuo metu darė dauguma jo rango žmonių.

Ryšys su protėvių tradicijomis ir didžiulė meilė gamtai lėmė savotišką P. Matulionio santykį su bažnyčia. Jis buvo artimas, o gal ir visiškai atsidaavęs senajai lietuvių religijai „gamta-meldystei“. Neatsitiktinai sau amžino poilsio vietą jis pasirinko ne katalikų kapinėse, o žento dvare Aleksandrijoje, prie Šiaulių, laisvamanių laidojimo vietoje. Jo laidotuvių metu 1932 m. buvo pasakyta net 16 kalbų. Apie jo mirtį rašė visi didesni Lietuvos ir Helsinkio laikraščiai. Įsimintini J. Tumo-Vaižganto žodžiai, ištarti P. Matulioniui mirus: „Jokių turtų nepaliko, o vargo daug“. Sau tikrai nepaliko. Tačiau savo tautai, kraštui ir Lietuvos kaimui šis šviesus žmogus paliko labai daug. □

P. Matulionio šeima: iš dešinės sėdi Povilas Matulionis, žmona Sofija, sūnus Algirdas, stovi sūnus Vytautas ir duktė Marija

„Mūsų girių“ archyvo nuotraukos

Dzūkijos pušynams graso pušinis pjūklelis

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Per pastaruosius du dešimtmečius Dzūkijos pušynams **spygliagraužis kenkėjas pušinis pjūklelis** (*Di-prion pini*) graso jau trečią kartą. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, 1989-1991 m. šie kenkėjai Druskininkų miškų urėdijoje pakenkė 385 ha pušynų, o 1992-1994 m. išplito 27 411 ha plote (Dzūkijos NP – 13 810 ha, Druskininkų miškų urėdijoje – 7400 ha, Veisiejų – 4200 ha, Varėnos – 1960 ha ir Valkininkų – 1 ha). 1997-1998 m. židiniai apėmė 19 140 ha plotą (Dzūkijos NP – 15 800 ha, Druskininkų miškų urėdijoje – 3340 ha). Šių metų rudenį Druskininkų miškų urėdijos miškininkai Druskininkų girininkijos teritorijoje vėl pastebėjo šio kenkėjo židinius 460 ha valstybinių ir 640 ha privačių miškų plote. Pušų spyglių apgraužimai pastebėti ir Varėnos miškų urėdijos Marcinkonių girininkijoje.

Žiniasklaidos pranešimais, šiemet šių kenkėjų židinių pastebėta ir Lenkijoje (plito į šiaurę nuo Torūnės, Olštyno, Baltstogės) bei Baltarusijos Gomelio srities miškuose.

Dzūkijos pušynuose susidariusiai situacijai aptarti ir priimti sprendimą dėl naikinamųjų priemonių taikymo Druskininkų miškų urėdijos mokymo ir informacijos centre „Girios aidas“ gruodžio 1 d. sukvietas Koordinacinės tarybos miško sanitarinės apsaugos klausimais išplėstinis posėdis, kuriame dalyvavo Generalinės miškų urėdijos, šio regiono aplinkosaugos ir miškų kontrolės specialistai, LMSA atstovai.

Druskininkų miškų urėdo pavaduotojas Saulius Adomavičius apžvelgė spyg-

liagraužių žalą Druskininkų pušynams, Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas Virgilijus Vasiliauskas trumpai supažindino su pušinio pjūklelio biologinėmis savybėmis, pavojingumu, prisitaikymu išlikti nepalankiomis sąlygomis, galimomis kovos priemonėmis. Apie 1270 ha židinyje kitais metais pušynai gali netekti 30 proc. ir daugiau spyglių. Šiai prognozei pagrįsti ankstų pavasarį pakenktuose pušynuose planuojama atlikti paklotėje ar medžių žievėje peržiemojusių pjūklelio lėliukių gyvybingumo apskaitą.

Dr. Artūras Gedminas pastebėjo, jog šis kenkėjas yra šilumamėgis, jo vystymesi, priklausomai nuo gamtinių ir mitybos sąlygų, gali būti diapauzė, kai lėliukės pavasarį nevirsta suaugėliais ar išsivysto tik jų dalis. Tuomet tiksliau prognozuoti pakenkimus yra keblu.

Kadangi per metus išsivysto dvi kenkėjų generacijos, nieko nedarant, antrą kartą apgraužtos pušys gali išdžiūti ir jas teks iškirsti. Efektyviausia šių kenkėjų židinių 1100 ha plote būtų slopinti aviapurškimu, naudojant vienintelį Lietuvoje registruotą insekticidą – selektyvų hormoninį preparatą „Dimilin SC 48“. Bet prie Druskininkų II gr. rekreaciniai pušynai yra gausiai lankomi poilsiautojų, juose įrengti dviračių takai, arti Nemunas, Raigardo slėnis. Purškiant gegužės pabaigoje – birželio pradžioje prasideda kurorto vasaros sezonas. Be to, valstybiniai miškai yra sertifikuoti. Todėl taikyti chemines naikinimo priemones aviapurškimu reikia gauti FSC sertifikatų leidimą, griežtai laikytis gamtos sauginių reikalavimų. S. Adomavičius pristatė pesti-

cidų, neįtrauktų į FSC sertifikavimo „ypač pavojingų“ sąrašą, nustatytas išimtinės naudojimo galimybes, bei informavo, kokį Druskininkų miškų urėdijai reikėtų nueiti biurokratinį kelią gauti leidimą, kiek tai užtruktų ir kainuotų. Paprasčiau yra bandyti gauti išimtinį leidimą, nurodžius esant nenumatytus kritinius atvejus dėl staigios kenkėjų invazijos, keliančios grėsmę ekologiniam stabilumui.

Kad nekiltų ir visuomenės neigiama reakcija, Valstybinei miškų tarnybai ir Druskininkų miškų urėdijai pavesta apie Druskininkų pušynams iškilusią grėsmę ir taikytinas jų apsaugos priemones iš anksto informuoti kurorto lankytojus, vietos žmones, pakenktų privačių miškų savininkus.

Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pavaduotojas dr. Paulius Zolubas priminė sunkiai sprendžiamą trūkstatų augalų apsaugos priemonių, naudojamų miškų ūkyje, registracijos problemą Lietuvoje, kuri buvo iškelta šių metų kovo 22 d. Kaune vykusiam šios komisijos posėdyje. Miškų ūkio sistemai siekiant gauti Gerosios eksperimentinės praktikos sertifikatą, P. Zolubas siūlė skirti lėšų jo registracijai reikalingai dokumentacijai parengti, surasti mokslo įstaigą, galinčią atlikti reikalingus lauko bandymus. V. Vasiliausko manymu, realiausiai tai atlikti galėtų LAMMC filialas Miškų institutas.

Po posėdžio Druskininkų girininkijoje apžiūrėti šiemet pušinio pjūklelio vikšrų pažeisti pušynai bei praeityje šių kenkėjų suniokoti medynai, kuriuos teko iškirsti plynais sanitariniais kirtimais dėl nevykdytų naikinamųjų priemonių ir iš naujo atsodinti pušaitėmis. Mokslininkų manymu, spygliagraužiai kenkėjai labiau puola grynus pušų medynus. Todėl atkuriamus želdinius ir nederlinguose Dzūkijos šiluose reikėtų mišrinti su lapuočiais, padidinti paukščių sanitarų vaidmenį, veisiant jiems uogakrūmius, keliant inkilus. Nuo masinių kenkėjų židinių tai neapsaugos, bet profilaktiškai gali sumažinti pažeidimų grėsmę.

Plačiau apie pušinio pjūklelio vystymosi ypatumus, daromą žalą, priimtą sprendimą pavasarį taikyti aviapurškimą informuosime kitais metais. □

Miško patologas V. Vasiliauskas (kairėje) supažindina su žiemoti pasirengusiomis šių kenkėjų lėliukėmis

AUTORIAUS nuotraukos

STIHL.
Aistra, kuri įkvepia.

Oficiali firmos STIHL atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“,
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464, faks. (8 343) 95 383.
www.ginalas.lt

STIHL®
Nr. 1 pasaulyje

Kaip tvarkyti ir atkurti retmes

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Nors po 2010 m. rugpjūčio 7-8 d. nakties škvalo praėjo jau daugiau nei metai, valstybiniam miškininkams, kurių prižiūrimuose miškuose audra paliko ženklus pėdsakus, vis dar tenka spręsti išylančias problemas. Dubravos girioje škvlas labiausiai palietė Dubravos EMM urėdijos Vaišvydavo ir Šilėnų girininkijų miškus. Plynais sanitariniais kirtimais girioje iškirsta apie 300 ha medynų. Šis plotas galėjo būti ženkliai didesnis. Skubant likviduoti audros padarinius, kad nesugestų mediena, buvo paliktos retmės. Susidorojus su vėtros sudarkyta mediena, atėjo eilė spręsti ir susidariusių retmių problemą.

Šiai problemai aptarti lapkričio 18 dieną Dubravos EMM urėdijoje surengtas zoninis miškininkų pasitarimas, kuriame dalyvavo mūsų urėdijos specialistai, girininkai, profesorius Antanas Juodvalkis, Miškų instituto Miškininkystės skyriaus vedėjas dr. Virgilijus Mikšys, Kauno RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjas Voldemaras Švėgžda, vyr. specialistas Gintaras Červokas, Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas Virgilijus Vasiliauskas.

Išvykoje į Vaišvydavo ir Šilėnų girininkijų objektus bandyta spręsti, kaip geriausiai tvarkyti po rinktinių sanitarinių kirtimų pasilikusias retmes. Tačiau prieiti prie bendros nuomonės sekėsi sunkiai, nes stichinių nelaimių sudarytų medynų tvarkymas gana sunkiai derinasi su sanitarinės miško apsaugos, miško kirtimo taisyklėmis bei miško atkūrimo nuostatais. Miškininkai praktikai turi mažai galimybių nepaklusti šioms taisyklėms ir miškus po stichinių nelaimių tvarkyti taip, kaip jiems liepia ilgametė praktinio darbo patirtis, taip

pat jiems sunku laisviau pritaikyti savo pačių kūrybinę iniciatyvą.

Daugelio pasitarimo dalyvių nuomonė sutapo: tose eglės, pušies ar mišrioje pušies su egle medynų retmėse, kur yra tolygiai išsidėstęs ar grupinis pomiškis, po rinktinių sanitarinių kirtimų likusius medžius reikėtų iškirsti, kai pomiškis atitiks savaiminiam miško atžėlimui keliamus reikalavimus. Dalyje retmių, kur pomiškio dar nėra ir kur negresia spartus dirvos suvelnėjimas, galima dar kurį laiką laukti savaiminio miško užsisėjimo taikant ar netaikant paramos priemones.

Mokslininkų ir girininkų praktikų nuomonės nesutapo dėl paramos priemonių miškui atželti taikymo tik tose retmėse, kur tolygiai ir gausiai yra pridygę vienvasarių pušaičių. Dr. V. Mikšys įsitikinęs, kad tokiuose plotuose purenti dirvą netikslinga, nes taip būtų pražudoma daug sudygusių pušaičių. Tačiau girininkai turi karčios patirties, kad įvairiu vasaros laikotarpiu (dažniausiai vasaros viduryje) sudygusios pušaitės savo šaknimis nesiekia mineralinio grunto, tėra įsikibusios tik miško paklotėje, todėl per

pavasario sausras beveik visos žūva. Dirvą mineralizuojant vagomis pražudoma tik apie 30 proc. daigelių. Tos pušaitės, kurios sudygsta mineraliniame grunte, vėliau išlieka beveik 100 proc.

Pasitarime nutarta, kad dalį retmių, kur nėra pomiškio ir gresia spartus dirvos suvelnėjimas, tikslinga iškirsti plynai, ruošti dirvą ir mišką atkurti želdiniais. Tačiau kilo diskusija, kurioje taip pat vienos nuomonės neprieita: ar galima tokius kirtimus vadinti plynaisiais sanitariniais? Jeigu toks retmių plynas iškirtimas nebus įvardytas plynaisiais sanitariniais kirtimais, miškų urėdija už tokių plotų apželdinimą mišku negalės siekti Europos Sąjungos paramos. Mano galva, tokius kirtimus būtų tikslinga vadinti plynaisiais sanitariniais, taip užfiksuojant tikrąją jų žūties priežastį, nes medynai blogos būklės (retmėmis) tapo būtent dėl stichijos poveikio. ES fondų parama miškų urėdijai praverstų...

Dubravos EMM urėdijoje jau atkurta 90 ha škvalo pražudytų medynų. Už dalies škvalo pražudytų medynų sutvarkymą ir atkūrimą bus gauta ES fondų parama. □

AUTORIAUS nuotrauka

KRUMPHOLZ [®]
Werkzeugfabrikation seit 1799

Kaltiniai rankų darbo įrankiai

sodui | miškui | statyboms | namams

Oficialus atstovas Lietuvoje
S. Videikos įmonė „Santera“
Raudondvario pl. 96, Kaunas

El. p.: mtt@santera.lt
Tel.: 8 618 02000, 8 619 91109
www.santera.lt

Mechanizuotas „kirvis“ biokuro ruošai

JULIUS ADOMONIS

Rokiškio miškų urėdijos miškotvarkos inžinierius

Prieš gerą dešimtmetį nieko nestebino miške tokie darbai: pakelių ir griovių šienavimas, valymas. Tuomet, važiuodamas Pandėlio girios, Roksalos ar Bakūriškio miškais palei griovius nutiestais keliais, galėdavai matyti švaria griovio vaga čiurlenantį vandenį. Dabar, norėdamas patekti į kitą griovio pusę, neretame miške turi brautis per brūzgynus nemažą atstumą iki ieškomos bebrų užtvankos. Krūmais, baltalksniais ir kita menkaverte augmenija sparčiai apauga ir miško kelių sankasos. Užpavėsinti keliai prastai džiūsta, greit išsiduobėja. O jų re-

montui pinigai labai suskaičiuoti. Negalime beatodairiškai švaistyti lėšų ir kapoti beužželiančius pagriovius ir pakeles. Juo lab, kad ir darbo jėgos tokiems darbams beveik nebeliko.

Prieš metus Rokiškio miškų urėdija, vadovaujama nevengiančio iššūkių ir gana atviro pamatuotoms naujovėms miškų urėdo Rimanto Kapušinsko, ryžosi pakelių ir pagriovių valymui išbandyti prie hidromanipulatoriaus montuojamą suomių firmos „Pentin Paja“ medžių kirtimo galvutę „Naarva-Koura 1500-25E“ (<http://www.pentinpaja.fi>). Sukomplektavus šį įrenginį

su tuo metu miško ruošos darbais mažiau apkrauta „Valmet“ medveže, išėjo savotiška medkirtė, tiksliau – krūmakirtė. Kodėl nuspręsta komplektuoti su medveže?

„Griekas“ būtų tokiose vietose pūdyti žaliavą biokurui, – sako miškų urėdas, – po rekonstrukcijos Rokiškio miesto katilinėje medienos skiedra kūrenama 10 MW galios katilas, skiedra šildosi ir Juodupės miestelis, Kamajų gimnazija. Skiedros gamyba besispecializuojančios rajono įmonės šiemet iš miškų urėdijos pasirengusios nupirkti per 6000 ktm žaliavos biokurui. Ateityje jų „apetitas“ tik augs“.

AUTORIAUS nuotraukos

Didžiausias kiekis žaliavos biokurui turėtų būti pagamintas pagrindinių kirtimų biržėse. Bet U ir P hidrotopų miško kirtimuose, kurie urėdijoje sudaro kone pusę metinių pagrindinių kirtimų fondo, beveik visos kirtimų atliekos sugula į valksmas po technikos ratais. Urėdijos miškininkus nuolat kankino mintis, kaip be nuostolių surinkti ir panaudoti valymo ir retinimo kirtimų metu iškertamą nelikvidinę medieną.

Pernai rudenį susiklosčiusios ypatingai nepalankios darbo jėgos sąlygos padiktavo būtinybę ieškoti alternatyvų ir šioje srityje. Obelių girininkijos girininkas Kęstutis Skvarnavičius, padrąsintas miškų urėdo, ryžosi mechanizuotą „kirvį“ išbandyti minkštųjų lapuočių retinimo kirtime.

„Medynų ugdymas šia technika pirmiausia reikalauja specialių įgūdžių iš mašinos operatoriaus, – pastebi girininkas K. Skvarnavičius, – antra, gerai, kai beveik visą kirstiną turį sudaro malkiniai medžiai ir nelikvidiniai žabai. Antraip tektų skaičiuoti, ar apsimoka aukoti padarinę medieną, kad panaudotum malkinę ir nelikvidinę medieną. Išėitis – arba gaminame viską į biokurą, arba ši technologija netinka“.

Šiaip ar taip, 5,4 ha ploto lapuotynas girininkijoje per gerą mėnesį buvo išugdytas, pagaminta per 200 ktm žaliavos biokurui.

Rokiškio miškų urėdijos miškininkai įsitikinę, kad tai tik pradžia. Kirtimo galvutę teoriškai galima komplektuoti prie bet kurios hidromanipuliatorių turinčios technikos. Ja akimirksniu galima nukirsti iki 20 cm skersmens medžius, krūmus. Todėl belieka kurti, maketuoti, eksperimentuoti. □

Miškų urėdijų lapkričio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Lt/m³

Sortimentas	2011 m. lapkričio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2011 m. sausis=100	2011 m. 1-11 mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	180	107.1	172
Eglės pjautinieji rąstai	192	94.6	191
Ažuolo pjautinieji rąstai	419	98.8	424
Uosio pjautinieji rąstai	216	106.9	208
Drebulės pjautinieji rąstai	134	95.7	137
Beržo pjautinieji rąstai	203	105.2	197
Juodalksnio pjautinieji rąstai	196	109.5	186
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	150	99.3	148
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	132	101.5	131
Eglės popiermedžiai	121	99.2	125
Pušies popiermedžiai	122	104.3	121
Beržo popiermedžiai	123	91.3	132
Drebulės popiermedžiai	106	106	102
Uosio popiermedžiai	153	117.7	139
Plokščių mediena (spygliuočių)	91	107.1	89
Plokščių mediena (lapuočių)	89	107.2	87
Malkinė mediena	98	107.7	95
Iš viso apvalioji mediena	142	102.2	139

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

LIKMERĖ

DIDELIAIS KIEKIAIS

superkame beržo ir juodalksnio rąstus nuo 14 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
el. paštu: info@likmere.lt

Metų gausa nenuslopino domėjimosi viskuo

LIUCIJA SNARSKIENĖ

Kačerginėje gyvenantis buvęs ilgametis Kačerginės girininkijos girininkas Henrikas Petrauskas šių metų rugsėjį pažymėjo 95-ąjį gimtadienį. Ir sulaukęs garbaus amžiaus, jis tebesidomi viskuo: visada išklauso per televiziją ir radiją kasdinių žinių apie šalies įvykius, politiką, stengiasi nepraleisti televizijos laidų apie krepšinį, skaito žurnalus apie gamtos apsaugą ir miškus, domisi leidiniais apie savo jaunystės miestą – Lazdijus. Susikaukęs varto, tvarko šeimos archyvą: jame daug įdomių nuotraukų, dokumentų, menančių net 1914 metus. Daug įdomių akimirkų išlikusiose nuotraukose jis įamžino ir pats, fotografuodamas prieš daugelį metų dėdės dovanotu fotoaparatu. Dalis šių nuotraukų tapo svarbia archyvine dokumentika, papildžiusia Lazdijų krašto muziejaus fondus. Šiam muziejui Henrikas padovanojo ir savo senąjį fotoaparata. Apie tai byloja šio muziejaus direktorės D. Pledienės padėkos raštas H. Petrauskui.

Senasis girininkas yra įdomus pašnekovas. Jo atmintyje išlikę Rusijos Orenburgo gubernijoje, netoli Troicko miesto, Kočkaruose, kur 1916 m. jis gimė, prabėgusios vaikystės vaizdai. Į tolimus stepių Kočkarus 1911 m. atvyko Henriko tėvai su vyriausiuoju broliu, močiute ir dviem tetomis. Jo motina buvo pasiturinčio Lazdijų ūkininkų duktė, tėvas – vargonininkas, dalyvavęs rusų-japonų kare, mūšiuose prie Mukdeno. Vaikystės vaizduose atgimsta Orenburgo stepės, motinos ir tetų dainuojamos ilgesingos dainos, jų pasakojimai apie Lietuvą, ten kepamą skanią ruginę duoną.

Petrauskų šeima 1921 m. sugrįžo į Lietuvą, motinos gimtinę – Lazdijus. Jų turimi 3 vaikai beveik nemokėjo kalbėti lietuviškai, todėl teko samdyti mokytojus, kad galėtų mokytis gimnazijoje. Baigusiam 6 gimnazijos klases vyriausiam

H. Petrauską sveikina jauniausioji anūkė Dovilė

sūnui, gabiam muzikai, sukūrusiam ir vadovavusiam styginiam orkestrui, tėvai buvo nusprendę tradiciškai palikti ūkį. Sesuo Kauno universitete baigė Medicinos fakulteto odontologijos skyrių. Jaunėlis Henrikas, baigęs Seinų „Žiburio“ gimnazijos Lazdijuose 6 klases, kur vokiečių kalbą jam dėstė poetė Salomėja Nėris, nusprendė tapti miškininku. Juolab, kad mokytis nereikėjo važiuoti toli nuo namų – Alytuje nuo 1927 m. buvusiose Saratovo kareivinėse veikė aukštesnioji miškų mokykla. Į ją kasmet buvo priimama po 30-40 klausytojų. Čia mo-

kymas buvo nemokamas, truko 2 metus. Pradžioje Henrikas buvo priimtas tik kandidatu. Per mokymo metus buvo 3 semestrai: rudens, žiemos ir vasaros. Per rudens ir žiemos semestrus klausytos teorinės paskaitos ir atlikti praktikos darbai laboratorijose. Įdomias ornitologijos paskaitas skaitė prof. T. Ivanauskas. Į miškų mokyklą jis atvažiuodavo iš Kauno vienai savaitės dienai ir per ją paskaitydavo kelias paskaitas. Jų metu jis įterpdavo savo kelionių po įvairius kraštus išpūdžių. Tik suskambus skambučiui, net nebaigęs sakinio, profesorius išeidavo pro duris į dėstytojų kambarį. Po pertraukos grįžęs į auditoriją, paskaitą pradėdavo nebaigto sakinio prieš pertrauką tąsa.

Dauguma mokyklos kursantų gyvenimo bendrabutyje, už kurį reikėjo mokėti 100 litų per metus, valgis mokyklos valgykloje kainavo apie 50 litų per mėnesį. Mokyklos klausytojai dėvėjo specialią uniformą ir griežtai turėjo laikytis mokyklos tvarkos.

Miškų mokyklos klausytojams iki 24 metų amžiaus buvo atidedamas karinės prievolės atlikimas. 1939 m. baigęs šią mokyklą, Henrikas kartu su 8 bendramoksliais įstojo į Kauno Antano Smetonos vardo karo mokyklą, kurioje mokslas truko 15 mėnesių. Čia įgijo atsargos karininko – jaunesniojo leitenanto laipsnį. Po baigimo mėnesį atostogavo Lazdijuose, ieškojo darbo. Miškų departamentas nukreipė į Alytaus mokomosios miškų urėdijos medelyną, kur vedėju dirbo S. Banišauskas. Vėliau, 1940-1941 m. Henriką paskyrė Alytaus girininkijos girininku. 1941 m. jis vedė Emiliją Babravičiūtę. Prasidėjus karui, jiedu pasitraukė pas tėvus. Grįžę į Alytų rado girininkijos pastatą nusiaubtą, išdaužytais langais, išlaužtomis durimis. Ties girininkija per Nemuną raudonarmiečiai buvo nutiesę laikiną tiltą. Jo apsaugai Nemuno šlaituose iškasė

Petrauskų šeima 1948 m. (iš kairės – mama Eleonora, sesuo Elena, broliai Henrikas ir Marijonas)

apkasus, kuriuos apdengė durimis iš girininkijos.

Vokiečių okupacijos metais H. Petrauskas girininkavo Alytaus girininkijoje, atsodino iškirstus medynus, saugojo miškus nuo gaisrų.

Pokaryje jam teko išgyventi miškų ūkio reorganizaciją, pareigybių kaitas, stengtis išlikti nerepresuotam. H. Petrauskas 1945-1947 m. dirbo Alytaus miško pramonės ūkio gamybos inžinieriumi, 1947 m. įsteigto Alytaus miškų ūkio vyr. miškininku, įkūrė Alytaus medžiotojų draugiją, jai vadovavo. Išmokytas prieškarinio tvarkos, Henrikas buvo reiklus, nesitaikstė su miškų pažeidėjais, brakonieriais. O jų buvo ir tarp aukštus postus užimančių valdžios atstovų. Toks miškininko reiklumas jiems nepatiko, nors tuometis gamtos apsaugos komiteto vadovas V. Bergas jį palaikė. Įtampa dar labiau padidėjo, kai, bijant partizanų išpuolių, buvo liepta iškirsti mišką palei kelią prie Kaniūkų tilto, o miškininkui gailėjo panemunės miško. Draugų padedamas H. Petrauskas 1948 m. įsidarbino Miškų ūkio ministerijoje. Per 3 mėnesius čia „kabinetinis“ darbas tiek įgriso, kad jis prašėsi vėl skiriamas į girininkiją.

1948 m. H. Petrauskas atvyko girininkauti į Kačerginę, kur liko visam gyvenimui. Darbas tuometėje Zapyškio girininkijoje (1968 m. pavadinta Kačerginės) užimdavo ir laisvalaikį. Pokario miškams atsodinti prie girininkijos jis įveisė daigyną, daug dėmesio skyrė kovai su miškų niokotojais, gaisrais. Vėliau šeimos ir bendradarbių J. Paviržio, S. Krušinsko, J. Masedonskio, V. Balčiaus, P. Kvalitos padedamas girininkijos kieme Henrikas kūrė atgaivai „rojaus“ kampelį. Iškasė tvenkinį, pasodino dekoratyvinių krūmų, gėlių, priderino iš laukų surinktus akmenis, nutiesė takelius. Tuo laiku tokių sodybų buvo dar nedaug, todėl gražiai tvarkomos girininkijos sodybos šeimininkai susilaukdavo daug ekskursijų, svečių. Apie tai rašė respublikinė spauda („Girios“, 1973, Nr. 8; „Tarybinė moteris“, 1974 m. rugpjūtis). Kačerginės miške 1974-1975 m. įreng-

Alytaus aukštesniosios miškų mokyklos 1939 m. 12-oji laida (2 eilėje pirmas iš kairės H. Petrauskas)

tos poilsiavietės „Barsukynė“, „Apuokynė“. Eigulys V. Balčius jas papuošė savo drožiniais. Kačerginės girininkijai 1976 m. respublikiniame konkurse skirta pirmoji vieta.

Girininkas su miestelio gyventojais įveisė parką, apželdino panemunę kalnapušėmis, kitų rūšių medžiais. Noras gražiau susitvarkyti savo sodybos aplinką išplito ir tarp Kačerginės gyventojų.

Girininkas mėgo ir mokėjo bendrauti su miestelio žmonėmis, bendradarbiais, draugais. Jo namų durys buvo atviros visiems, ieškantiems patarimo, pagalbos. Gražiausi prisiminimai išliko bendraujant su gydytojų Rakausko, Vebrienės, aktorių J. Staniulio, Lauciaus, kaimyno J. Gurskio šeimomis, poeto V. Mykolaičio-Putino žmona Emilija Mykolaitiene, buvusiu klasės draugu, Zapyškio kunigu A. A. Sitka ir kt. Jis bendravo ir su bendramoksliais miškininkais, organizuodavo susitikimus, į kuriuos vykdavo su šeimomis, dalydavosi prisiminimais apie mokyklos laikus, darbo patyrimu, linksmindavosi.

Gyvenimas ne tik daug davė, bet ir atėmė. Dabar žiūrėdamas į jaunus, gražius vyrus, nusifotografavusius miškų mokyklos baigimo 1939 m. proga, senasis girininkas nubraukia ašarą – iš baigusių 27 absolventų liko gyventi tik jis vienas. Anapilin jis išlydėjo ir mamą, brolių,

seserį, žmoną, jauniausią sūnų. Likusieji gyvenimo metai jį išspraudė tarp keturių kambario sienų. Pasiėmęs žiūronus, jis stebi Nemuną: galingą, patvinusį pavasarį, vasarą plukdantį garlaivius, žvejų valteles, žiemą sustingusį ledu, juo klaidžiojančių kurapkų pulkelius, Nemuno properšose plaukiojančias gulbes. Žvelgia į naujas statybas kitame Nemuno krante ir savo rankomis pasodintus, jau užaugusius medžius panemunėje. Apie pro langą nematomus pokyčius miškuose senasis girininkas sužino iš kitų pasakojimų, jam rūpi ir miškų ateitis.

„Ar matei žydintį lazdyną?“, – klausia jis manęs. Tikrai nebuvo mačiusi to mažo, gražaus rausvo žiedelio, privertusio nustepti...

Pirmasis girininko skambutis anksčiau rytą suskamba sveikindamas artimuosius gimimo, vardo dienos proga. Malonu, kad miškininkas Henrikas Petrauskas yra apsuptas rūpestingos dukters Teresės Duobinienės globos, anūkų, proanūkių dėmesio ir meilės. Nepamirštas ir buvusių bendradarbių.

O metai bėga, vyksta kartų kaita. Štai 1977 m. jį pakeitęs girininkas Kazimieras Balčiūnas jau pats išėjo į pensiją, senajam girininkui per gimtadienį pristatė naująjį Kačerginės girininką Rimą Krasauską. Svarbu, kad Kačerginės miškai būtų patikimose rankose. □

Darnaus miškininkavimo stimulas – pasitikėjimas, konsultavimas, paskata

JUSTAS PAŠILAITIS

Gražia tradicija tapo baigiantis metams Trakuose, viešbutyje „Trasalis-Trakai Resort & SPA“ LMSA aktyvui susitikti su veiklesniais asociacijos nariais, bendros veiklos partneriais, pasikviesti politikus, valstybinių miškų institucijų, aplinkosaugos pareigūnus, miškų mokslo darbuotojus, žiniasklaidos atstovus, suvesti kasmetinio konkurso „Pavyzdinčiai tvarkoma privati miško valda“ rezultatus ir išskilmingoje aplinkoje pagerbti konkurso prizininkus, aptarti metų veiklą, spręstinas bendras problemas. Šiemet palydint tarptautinius miškų metus toks susitikimas-konferencija „Miškas – žmogui, žmogus – miškui“ surengtas gruodžio 8 d.

Šia proga konferencijos dalyviai galėjo užpildyti prašymus ir tapti LMSA nariais. LMSA Trakų skyriaus nario pažymėjimas įteiktas nepriklausomybės atkūrimo akto signatarui Romualdai Rudziui, kuris yra paveldėjęs senelių mišką Trakų rajone.

Konferencijos dalyvius įžanginiu koncertu pasveikinę Vilniaus karininkų ramovės ansamblio „Vingrė“ dainininkai palinkėjo konferencijos dalyviams produktyvaus darbo. Profesorius, habil. dr. Andrius Kuliešis perskaitė išsamų apžvalginį pranešimą apie darnų miškų ūkį Europoje ir Lietuvoje per artimiausius 20 metų, kaip mūsų šalies miškininkystė atrodo tarp kitų Europos šalių. Jo pateiktais duomenimis, Europoje nuo 1990 m. įveista 17 mln. ha miškų arba kasmet jų plotai padidėja po 300 tūkst. ha. Siektina kasmet įveisti po 600 tūkst. ha. Lietuvoje kasmet miškų plotai padidėja po 6-8 tūkst. ha. Europoje tikimasi 2,6 karto padidinti menkavertės medienos ir kirtimo atliekų, kelmų sunaudojimą energetikai. Pasak prof. A. Kuliešio, Lietuvos energetikoje taip pat galėtų būti geriau panaudojama ugdymo kirtimais iškertama menkavertė mediena, kirtimo atliekos, kurių gausu ir privačiuose miškuose.

Pasak LMSA vadovo dr. Algio Gaižučio, siekiant darnaus miškininkavimo, ne antraeilis vaidmuo, tenka ir privačiam miškų sektoriui. Europos šalyse yra apie 16 mln. miško savininkų, per 60 proc. privačių miškų čia priklauso tradiciniams šeimos ūkiams. Lietuvoje turime apie 806 tūkst. ha arba 39 proc. privačių miškų, kuriuos valdo per 245 tūkst. miško savininkų ir bendrasavininkų. Su miškų ūkio veikla Lietuvoje susiję ir apie 20-30 tūkst. rangovinių miško įmonių darbuotojų, apie 30 tūkst. medžiotojų, kurie su šeimos nariais sudarytų apie

800 tūkst. šalies gyventojų, neabejingų šiai ūkio sričiai. Bet privačios miško valdos vidutinis dydis tėra 3,29 ha. Miškų kontrolės pareigūnų, medienos verslininkų pastebėjimu, aktyviau ūkininkauja gal tik iki 30 proc. miško savininkų. Jų daugiau yra Vakarų Lietuvos, Žemaitijos regionuose, o pasyvesni miško savininkai – Rytų Lietuvoje.

Kad miško savininkai būtų paskatinti miškininkauti pagal tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus, šalies mastu jau antri metai skelbiami konkursai. LMSA šiuos konkursus surengti ir išaiškinti regionuose geriausiai tvarkomas miško valdas geranoriškai talkina RAAD-ą ir jų rajoninių agentūrų miškų kontrolės pareigūnai. Smagu buvo matyti juos atvykusius į konferenciją ir sėdinčius kartu su regionų konkurso prizininkais miško savininkais, bendraujančius. Tai rodo, kad privataus miškininkavimo lygio nepakelsime vien administracinėmis nuobaudomis, „vėzdo politika“, kad daug veiksmingesni stimulai – pasitikėjimas, konsultavimas, švietimas, viešas įvertinimas ir paskata.

Valstybinės miškų tarnybos direktorius dr. Rimantas Prūsaitis supažindino su antrus metus veikiančios šios institucijos funkcijomis, veikla, miško kadastro duomenų baze, kurioje sukaupta informacija ir apie kiekvieną miško valdą; ji gali būti pateikta ir miško valdų savininkams. R. Prūsaitis sakė, kad Valstybinės miškų tarnybos specialistai informuos 1300 miško savininkų apie jų valdose nustatytas gamtos saugines kertines miško buveines, už kurių tinkamą priežiūrą savininkai, kreipęsi su paraiškomis į Nacionalinę mokėjimo agentūrą, galės gauti kelerius metus nemažas ES paramos išmokas. Išplitus spygliagraužių miško kenkėjų masinio dauginimosi židiniams, privatiems miškams teikiama nemokama valstybinė sanitari-
nė apsauga (aviapurškimai).

Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vedėja Vilija Masaitienė informavo, kur miško savininkai gali gauti privačias konsultacijas, kitą reikiamą informaciją. Pasinaudojant ES parama, šiemet privačių miškų savininkams suteikta 500 nemokamų individualių konsultacijų miške. Reikiamos informacijos miško savininkai gali rasti Aplinkos ministerijos Miškų departamento leidžiamuose informaciniuose leidiniuose. Taip pat šią informaciją galima išgirsti kiekvieną pirmadienį, 10 val., per „Žinių radiją“ vedamą laidą „Privatus miškas“.

Konkurso laureatas Pranciškus Zanišauskas

Žemės ir miško savininkų netenkina Medžioklės įstatymu ir taisyklėmis įteisinta medžioklės tvarka privačiose žemėse ir miško valdose bei žvėrių daromos žalos atlyginimas. LMSA valdybos narys Kęstutis Tubis pasidalijo patirtimi, kaip Anykščių rajone buvo įkurtas alternatyvus nemažas individualus medžioklės ploto vienetas privačiose miško žemėse, iš miško savininkų suburtas medžiotojų būrelis, kaip bendraujama su kaimyninių būrelių medžiotojais, rūpinamasi faunos sveikatingumu, gausinimu. Jo pastebėjimu, po 2011 m. šaltos žiemos Anykščių krašte ženkliai sumažėjo stirnų populiacija, kurią galėjo praretinti ne tik speigai, bet ir Šimonių girioje saugiai gyvenančios lūšys. Privatiems miškams didelę žalą daro bebrai. Jų patvankoms, neretai sutvirtintoms ir akmenimis, išgriauti tenka samdyti ekskavatorinę techniką.

Aptarus bendras miškininkavimo aktualijas, LMSA darbuotojas Romualdas Cicėnas pristatė šių metų rudenį skelbto konkurso „Pavyzdinčiai tvarkoma privati valda 2011“ rezultatus. Konkurse dalyvavo iš visų šalies regionų (buvusių apskrčių) 58 miško valdos. Išskirtos 3 geriausios valdos šalies mastu ir po 3 geriausios buvusiose apskrityse. Konkurso prizininkais tapo 36-ių miško valdų savininkai, kurie pagrindinius miškų tvarkymo darbus atlieka savo ir šeimos narių jėgomis.

Už sumanų didelio karjero apželdymą, gerą jaunuolynų priežiūrą, kitus darbus komisija šalies mastu pirmąją vietą skyrė Pranciškui Zanišauskui, miško savininkui iš Pakruojo rajono, buvusiam agronomui. Antra vieta įvertintas Kazimiero Šiaulio iš Elektrėnų savivaldybės Daugirdiškių kaimo 15 metų triūsas, ugdamas mišrius jaunuolynus ir vyresnio amžiaus medynus. Trečia vieta paskatinta miško valdą šeimos jėgomis tvarkanti rokiškietė, buvusi žemės ūkio specialistė Elena Mockienė.

Pagal regionus daugiausia balų įvertintos šios miško valdos: Alytaus regione – medikės Ritos Šipylinės, Kauno – buvusio inžinieriaus Jono Antano Drižniaus, Klaipėdos – pedagogo Virginijaus Kumpio, Marijampolės – buvusio inžinieriaus Jono Klemenso Kaušiko, Panevėžio – Laimučio ir Dalios Besekirskų, Šiaulių – Povilo Grigaliūno, Tauragės – Jono Nairanausko, Telšių – Alfredo Balsio, Utenos – buvusio elektros tinklų inžinieriaus Povilo Vaidučio Blažio, Vilniaus – širvintiškės gydytojos stomatologės Editos Pašukonienės, kuriai talkina vyras Vytautas, Žaliosios girininkijos girininkas. Konkurso prizininkai paskatinti dovanų čekiais, Aplinkos ministerijos skirtais tarptautiniams miškų metams pažymėti suvenyrais, individualios Mocevičiaus firmos „Ginalas“ nuolaidų kuponais, kuriais galima įsigyti „Stihl“ technikos miškams priežiūrei.

UAB „Likmerė“ vadovas Mindaugas Kasmauskis įteikė paskatas miško savininkams Kazimierui Šiauliui, Pranciškui Zanišauskui ir Alfredui Balsiui už iniciatyvą auginant beržo medieną. Žemės ūkio rūmų pirmininko padėkomis paskatinti konkurso organizatoriai – LMSA darbuotojai Romualdas Cicėnas ir Vika Dobrovolskytė.

Konkurso laureatų vardu savo miškininkavimo patirtimi pasidalijo pakruojiškis Pranciškus Zanišauskas ir Kazimieras Šiaulys iš Elektrėnų savivaldybės. Konkurso laureatui pensininkui P. Zanišauskui miškininkavimas yra labiau kūrybinis laisvalaikio užsiėmimas, kur beveik visi darbai atlikti savomis rankomis, ne-

Vilniaus regiono konkurso prizininkė širvintiškė Edita Pašukonienė su vyru Vytautu, Žaliosios girininkijos girininku

mažai dėmesio skiriant ir šeimos rekreacijai savo miško valdoje. K. Šiauliui, valdančiam apie 1100 ha privataus miško, reikia galvoti ir apie medienos verslą, jo perspektyvą.

Pasisakyme K. Šiaulys neslėpė, kad pradžioje jam teko mokytis iš nesėkmių, ieškoti savo miškininkavimo kelio, atkuriant medynus kai kur atsisakyti tradicinės miškininkystės praktikos. Kaip tai pavyko, jis pailiustravo atliktus miško darbus ir gautus rezultatus nuotraukomis.

Perskaitytame viešame pareiškime jis neslėpė ir nusivylimo politikais, gamtosaugininkais, 2011 m. kategoriškai nepritarusiais miško savininkų siekiui atkurti sodybas miško valdose. □

Konferencijos dalyviai

AUTORIAUS nuotraukos

Žodis skaitytojui

Užknisoooo!!!

Darganotas, šlapias, ištįžęs, purvinas gruodis. Ne gruodis, o lapkričio tęsinys.

Snoras, krizė, šildymo sąskaitos, kiauras biudžetas (keista – ir valstybės, ir mano).

Ir dar – naujažmogiai. Akyse besiformuojanti nauja žmonių rūšis – komentatoriai. Ne, ne. Ne tie, kurių veidai iki skausmo pažįstami sporto fanams. Tie, kurių ir vardai rodo, kad tai – nauja žmonių atmaina.

„Jojio, hm, hmoz, Vyras, paprastas, Hilteris, OHO, dainniuss, Gruzinas, dkf, ha, klp, senis, che che, huaahuuuuaa, Lietuvis, Koma, kažkoks, vk, xxx, EKO, Me, 1, o joba, BH, Posenelis, JEEEE-EEEE, mergiote, asas, Banko rojus, ZZ, „Leftas“, Oxygen, Boba, Neraimundas Lopeta“ – tai tik po vienu straipsniu ir beveik iš eilės.

Kažin, ar įmanoma sukurti tokį tekstą, kurį komentuoti būtų neįmanoma...

Abejojate. Sakote, ir jus užkniso.

Žinau vaistą. Išvažiuokite į mišką. Nors valandėlei. Net jei esate miškininkas.

Dabar?! Žiemą?! Į mišką?!

Taip. Dabar.

Ką ten veikti?

Nieko. Tiesiog pabūti.

Pastovėkite miško glūdumoje, dairykites ir klausykites.

Pilkos medžių šakos ir žalios eglių skaros – ne gedulas.

Nereikės ilgai laukti ir pamatysite, kaip medžių lajas naršo šaunus, margaspalvis sparnuočių būrys. Didžiosios, mėlynosios, pilkosios, kuoduotosios, ilgauodegės zylės, lipučiai, bukučiai, nykštukai – mažyčiai pūkų ir plunksnų kamuoliukai – visą žiemą ir per darganas, ir per pūgas, ir per speigus grumsis dėl savo gyvybės, kad pavasarį, susukę lizdus, galėtų ją pratęsti.

Jūs gi netrukus sugrįšite į šiltus, kad ir brangiai apmokamus namus ir šaldytuve rasite ne vien kruopų.

Palengvėjo?

Man visada padeda.

Sveiki sulaukę Didžiųjų metų švenčių.

Gražių Naujųjų Metų.

EUGENIJUS TIJUŠAS

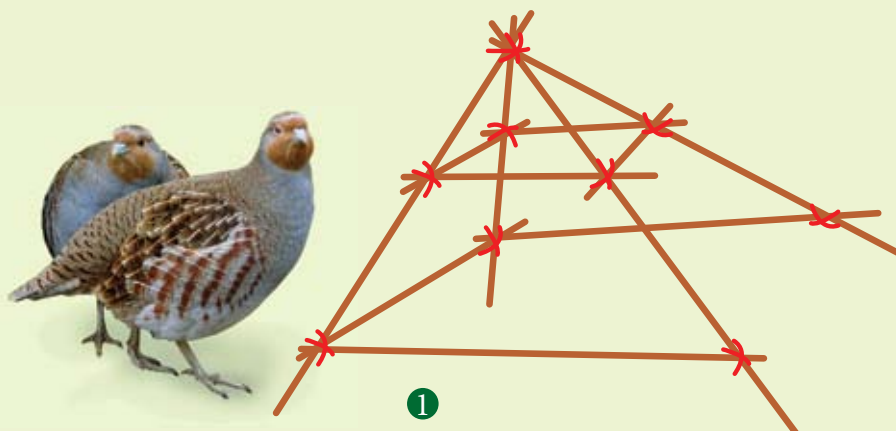

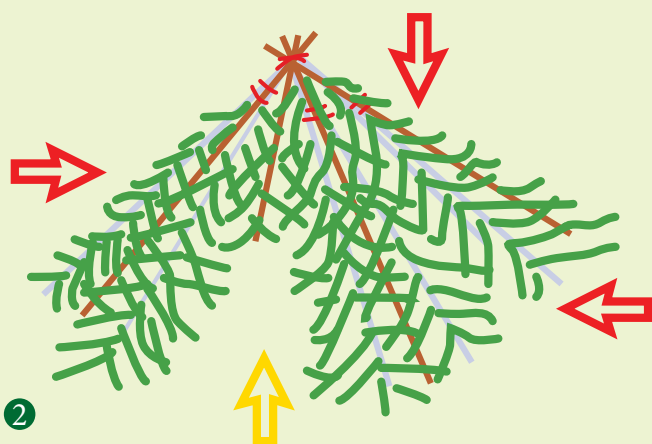
Lesyklos ir slėptuvės kurapkoms

RAIMONDAS KARPAVIČIUS

Visi esame pastebėję, jog kažkada gausios ir sugebėjusios įsikurti net laisvesnėse miestų erdvėse laukų vištelės – kurapkos, matomos vis rečiau. Ateinanti žiema gali dar praretinti ir taip negausius jų būrelius, o padėti joms tikrai nėra sunku. Paskaičiuota, jog be žmogaus pagalbos peržimoja iki 50 proc. kurapkų, o įrengus slėptuves ir papildomai maitinant peržimoja daugiau nei 80 proc. kurapkų.

Nors teigiama, jog statyti slėptuves ir pradėti lesinti kurapkas reikia iškritus storesniam sniego sluoksniui, jų įrengimas tuo metu sudėtingesnis, nes žemė yra išalusi. O pradėjus statyti anksčiau, slėptuves tvirtinti lengviau, nes galima karkaso kuolus įkalti į žemę. Atsivežus eglėšakių ir storesnių kuolelių, slėptuvei pastatyti sugaištama apie 20 min. Tam reikės keturių apie 5 cm storio ir apie 1,8 m ilgio kuolelių, apie 15 vnt. 1,5-1,9 m ilgio eglėšakių, šiek tiek virvės arba vielos karkasui ir eglėšakėms tvirtinti. Kuolai lengvai įkalami suformuojant kvadratą, palenkiami vidun, o jų galai surišami. Ant kuolų storgalais į viršų sudedama po pora eglėšakių, viršuje jos pririšamos prie kuolų. Pietinėje pusėje paliekamas platesnis tarpas, kita dalis uždengiama likusiomis eglėšakėmis paliekant mažus tarpus, kad paukščiai galėtų saugiai pasitraukti, jei būtų užpulti slėptuvės viduje. Tarpus geriausia padaryti įstrižo koridoriaus pavidalu, kad pažiūrėjus nesišviestų kiaurai. Taip pasiekama ir geresnė apsauga nuo vėjo. Viskas dar kartą surašiojama (1 pav.).

2 Jei liko stambesnių egliaškių, patrupinę jų viršūnes ir pasmailinę galus, vieną išmeigiame žemėn išlenkdami lanku, o kitą tokiu pačiu būdu išmeigiame kryžmai virš pirmosios. Gau-name nedidelę slėptuvę.

Žemei įšalus teks karkasą stiprinti horizontaliai pagal pe-rimetrą pririšant po vieną ar du skersinius. Rėmas gauna kū-gio formą, todėl paprastai jis pastatomas pasirinktoje vietoje, o pritvirtintų egliaškių galai prispaudžiami sniegu, kad vėjas neapverstų (2 pav.). Sujungimui palengvinti siūlau pasinaudoti minkšta storesne plienine viela, o ne vinimis. Tinka ir kaproni-nė virvė, tačiau su viela gerokai lengviau. Ji sulenkama pusiau, apjuosiamos jungiamos dalys, į kilputę įstatomas atsuktuvai ar ilgesnė vinis ir ranka prilaikant laisvus galus sukant suveržiama (3 pav.).

Kur statyti? Ten, kur kurapkų matyta. Geriau bent 150 m toliau nuo medžių grupių, pamiškių, didesnio ploto krūmynų, nes tose vietose, kur pradedami maitinti paukščiai, pasirodo jų sergėtojai – vištvanagiai, lapės, valkataujantys šunys ir katės. Ne kartą juos tekę matyti nuo ankstauro ryto prie mokyklos stadi-ono įrengtos slėptuvės, nes bado metu ir plėšrūnai keičia savo įpročius. Didesnis atstumas leidžia kurapkoms greičiau paste-bėti pavojų.

Geriau statyti ant nedidelio paaukštėjimo – teks rečiau nu-kasinėti sniegą, nes nuo kalvelės jis nupustomas. Šalia esantys plotai, apaugę kietžolėmis ir kita aukšta sena žole, padidina paukš-čių saugumą, suteikdami galimybę slėptis dienos metu.

Kuo maitinti? Tinka visi grūdai ir piktžolių sėklos. Jei šalia yra želmenų, galima pavalyti sniegą nuo jų. Nepamirškime, jog grūdiesiems paukščiams maistui virškinti reikalingi ji sumalan-tys smulkūs akmenukai, tad papildkite ir smulkaus žvyro krūve-lę. Antroje žiemos pusėje žvyrą galima maišyti su trupučiu dur-pių – saulės pašildytos jos padeda nutirpinti sniegą ir pašalina įšalą, tad žvyras tampa birus.

Sėkmės darbuojantis!

Pažintis su Lietuvos gyvūnais

Baigiantis tarptautiniams miškų metams išleista žinomo gam-tininko, Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos departamen-to Biologinės įvairovės skyriaus vyriausiojo specialisto Seimono Paltanavičiaus pažintinė knyga „Pažinkime Lietuvos gyvūnus“. Nors šis spalvingas, autoriaus ir kitų fotografų nuotraukomis iliustruotas leidinys skirtas vai-kams, jame panaudota gausi in-formacija apie šalies gyvūnus ir jų aplinką turėtų sudominti bet

kokio amžiaus skaitytojus. Iš Lietuvoje gyvenančių apie 30 tūkst. rūšių gyvūnų autorius aprašo tik pačius būdingiausius ir žinomiau-sius. Kiekvienos rūšies biologija, įpročiai, santykis su aplinka ir žmogumi yra ypatingi – dažnai stebuklingu gali tapti paprastas uodas, voras ar varlė česnakė. Gyvendami gamtoje, šie iš pažiūros lengvai pažeidžiami gyviai išlieka, susiranda maisto, palieka pa-likuonių. Jų gebėjimai formavosi labai ilgai, daugelis būdingi tik mūsų gamtai. Knygos autorius pasakoja ne tik apie stumbrą, vilką, gandrą ar lydeką, bet ir apie dėlę, slieką, drugelį sfinksą, muses. Kiekviena rūšis unikali savo biologija ir ekologija. Atrodytų, kas gali būti paprasčiau už skruzdėlę? Tačiau tik atsivertę šią S. Pal-tanavičiaus knygą sužinome, kad sparnuotos skruzdėlių motinos, kurioms reikia įkurti naują skruzdėlyną, gali būti netikėtai agresy-vios. Dažnai jos įsiveržia į svetimą skruzdėlyną ir kovoja su tenykš-te skruzdėlių motina. Kuri nugalė, ta ir lieka šeimininke. Jeigu vie-tinę motiną nugalė naujokė, senbuvės skruzdėlės augina svetimas lėliukes ir po kiek laiko senųjų skruzdėlyno gyventojų nelieka. Leidinys skaitytoją praturtins ir mįslėmis, minklėmis, gyvūnų gies-mėmis, balsų pakartojimais.

Aplinkos ministerijos inf.

**VĮ Panevėžio miškų urėdija
parduoda danielius ir muflonus.**

Kreiptis telefonu (8–686) 91911

**Antano Truskausko PĮ
FELIS**

Tel.: (8-5) 233 00 09,
(8-5) 233 77 80
Faks. (8-5) 213 02 00
Mob. +370 698 89 240
El. paštas: felis@takas.lt
skype: felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysiame geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite:
www.hunting-world.com

Benjaminas Sakalauskas: Labiausiai mėgstu fotografuoti gamtą

Generalinės miškų urėdijos kolegijų salėje nuo lapkričio mėnesio eksponuojamos generalinio miškų urėdo Benjaminas Sakalausko fotonuotraukos. Ta proga jų autorių paprašėme atsakyti į kelis klausimus apie šį ne visiems žinomą jo pomėgį.

Ar ši paroda – tai pirmas viešas Jūsų fotografijų pristatymas?

Kolegijų salėje organizuota fotografijų paroda – pirmas toks gausus mano darbų demonstravimas, susijęs su Tarp-tautiniais miškų metais. Joje daugiausia pateikti vaizdai iš aplankyto šalių. Stengiausi užfiksuoti gamtos procesų kaitą, atskleisti spalvų žaismą.

Savarankiškai padaryta pirmoji fotografija dažniausiai būna pati brangiausia. Gal prisimenate, kada tai buvo?

Fotografija susižavėjau dar vaikystėje. Besimokant šeštoje ar septintoje klasėje tėvai padovanojo nenaują tuomet populiarią fotoaparatą „Zorkij 6“. Ir savo pirmąją nuotrauką puikiai prisimenu – tada man pavyko nufotografuoti ant šuns Laikos miegantį katiną. Tai linksma fotografija, todėl ją iki šiol pamenu, kaip labiausiai pavykusią. Joje sugebėjau ir mintį perteikti, ir įdomų kadrą užfiksuoti. Tais laikais fotojuostos buvo brangios, todėl jas tekdavo pasigaminti savarankiškai iš aerofotojuostos. Su tokiomis juostomis galėjau daug daugiau kadrų padaryti. Tiesa, tų juostų grūdėtumas buvo labai didelis...

Jūsų nuotraukose dominuoja miškas, ir tai suprantama. Tačiau į mišką vis dėlto žiūrite miškininko profesionalo akimis. Tai padeda ar trukdo?

Mišką iš tikrųjų labai gerai pažįstu. O tai padeda pastebėti jame vykstančius procesus, rasti kažką išskirtinio. Miškininko profesija man padeda girdėti ne vien miško ošimą, bet ir išgirsti jo vidinį balsą. Būdamas gamtoje atsipalaiduojau po įtemptos darbo dienos, savaitės, neretai apmąstau nuveiktus darbus, susikuriu viziją ateičiai.

Labiausiai patinka fotografuoti gamtos vaizdus, ypač mano gimtinės – Priekalkalės kraštovaizdį. Taip pat gyvūnus, pavasario gėles, vandenį. Retai fotografuoju žmones.

Nemažai keliaujate, Jūsų nuotraukose užfiksuota daug užsienio šalių gamtos vaizdų. Kurios šalys paliko didžiausią įspūdį?

Visuomet svajoju nuvykti į savo gimtinę. Žavėjau ir žaviuosi Baikalo platybėmis, Priekalkalės gamta, kuri kai kur dar iki šiol žmogaus rankų nepaliesta. Gaila, kad retai galiu ten nuvykti.

Žmogaus ir gamtos sukurta harmonija. Japonija, 2009 m.

Maumedžiai žengia į Baiklą. Prie Baikalo, 2011 m.

Netoli Černobylio. Baltarusija, 2011 m.

Rytas Baikalo pakrantėje, 2010 m.

Ištvermingi Sajanų maumedžiai. Tuvos respublika, 2005 m.

HES'o užtvanka. Sajanai, 2005 m.

Kirgizo popietė. Kirgizija, 2007 m.

Aplinkelis Baikalo pakrante. Prie Baikalo, 2011 m.

Uždegta žvakutė prie nežinomą tremtinio kapo. Prie Baikalo, 2010 m.

Svarbiausia – noras veikti

Džūkijoje yra nedidelis kaimelis Dusmenys, kuriame aš gyvenu, o mokašiu Onuškėje. Su jaunųjų miško bičiulių būrelio „Bebriukai“ vadove mokytoja Alma Žukauskienė teko ne kartą (esu jaunoji miško bičiulė jau penkeri metai) patyrinėti savo krašto gamtą, nuostabiai pasinėti į gyvūnijos ir augalijos pasaulį. Dabar esant 12-oje klasėje, kartais tenka atsisakyti išvykų į gamtą, tačiau pasitaikius progai prisidedu prie kitų būrelio narių. Džiaugiuosi, kad pasirinkau būtent šį būrelį, kuriame galiu laisvai pasireikšti, užsiimti mėgiama veikla, atsipalaiduoti.

Kone visi būrelio „Bebriukai“ nariai yra dalyvavę įvairiuose konkursuose. Man teko šiemet dalyvauti respublikiniame miškininkystės konkurse, kur laimėjau pirmąją vietą. Pirmasis konkurso etapas vyko Kaune, Aleksandro Stulginskio universitete. Skaidrių pavidalu komisijai pristaciau savo darbą, kuris buvo įvertintas geriausiai. Gavau kelialapį į Maskvą atstovauti Lietuvą tarptautiniame miškininkystės konkurse. Po konkurso iki kelionės į Maskvą dar laukė didelis darbas – turėjau savo mokslinę idėją įgyvendinti praktiškai, todėl didžiąją dalį vasaros paskyriau būtent tam.

Likus savaitei iki tarptautinio konkurso buvo neramu. Juk tai pirmoji mano kelionė su svarbiu tikslu – atstovauti Lietuvą! Keliauju su anglų kalbos mokytoja autobusu pirmą kartą į Maskvą – teko dardėti apie 17 val. Tad galėjome dairytis pro langus, aptarinėti kiekvieną įdomesnę pakelės objektą. Nuvykusios įsikūrėme viešbutyje „Tourist hotel complex ALFA“. Grožėtis iš 21 aukšto į Maskvos panorama nebuvo kada – reikėjo ruošti jau kitą rytą darbo pristatymui. Dalyviai susirinko iš viso pasaulio, pristatymai vyko rusų ir anglų kalbomis. Iš viso pristatė 42 jaunųjų miškininkų įdomūs darbai.

Mano tyrimai

Viešnagė prof. T. Ivanausko sodyboje Obelynėje

Nors Maskvoje ir neužėmiau prizinės vietos, esu labai patenkinta savo dalyvavimu – įgijau patirties ir kitą kartą mokslinį darbą parašysiu geriau. Tereikia tik didelio noro ir užsispyrimo!

Dėkoju Aplinkos ministerijai už kelionės finansavimą, JMB sambūrio veiklos organizatorei Jūratei Morkvėnaitei – Paulauskienei bei Aleksandro Stulginskio universiteto docentei Janinai Šepetienei už palaikymą ir nuoširdią pagalbą ruošiantis kelionei.

DANUTĖ VANSEVIČIŪTĖ

Trakų rajono Onuškio vidurinės mokyklos JMB būrelio „Bebriukai“ narė

Ansamblio „Atgaiva“ – 100-oji vakaronė

Kartu su Lietuvos atgimimo Veisiejų miškų urėdijoje įsisteigę Kapčiamiesčio girininkijos ir Emilijos Plaiterytės mokyklos etnografinis ansamblis „Atgaiva“. Pirmasis pasirodymas įvyko 1989 m. vasario 16 d. proga Kapčiamiesčio kultūros namuose. Tada mes dainavome „sušaudytas“ partizanų ir tremtinių dainas. Po truputį papildydami savo repertuarą senovinėmis protėvių dainomis tapome folkloriniu ansambliu, vadovauti jam ėmėsi mokytoja, muziejininkė Birutė Stacevičienė.

Su ansambliu apkeliauvome Alytų, Lazdijus, Veisiejus, Druskininkus, pasiekėme ir Mosėdį, Lenkijos Seinų kraštą. Vilniuje dalyvavome trijose Pasaulio lietuvių dainų šventėse, daug kartų mo-

kytojų namuose džukų sueituvėse, neseniai – LDK valdovų rūmų scenoje. Ne kartą dainuota per Lietuvos radiją, mus rodė regioninės Alytaus, Lazdijų, Druskininkų bei respublikinės televizijos. Visa tai atgimė vakaronėje, žiūrint apie 1,5 val. DVD įrašą, prisiminėme sėdinti salėje ansamblio dalyvius ir tuos, kurie išėjo negrįžtamai.

Didelį darbą ansamblis atlieka vykdydamas edukacinę programą: bendraujame su bendruomenės šviesuoliais, liaudies menininkais, moksleiviai mokomi senolių dainų. Už šį darbą mums dėkojo bendruomenės pirmininkė Vilma Matulevičienė, bibliotekos vedėja Rimutė Slavinskienė, muziejaus vadovė Odeta Barkauskienė, seniūno pavaduotoja

Vida Vaškevičienė, miškų urėdas Zenius Želionis ir profsąjungos pirmininkas Rimas Tumosa. Plojome ir dėkojome žemiečiams Veronikai Povilonienei ir Juozui Žitkauskui už perduotus gražiausius linkėjimus. Veisiejų miškų urėdas Zenius Želionis kiekvienam ansambliui įteikė po DVD diską, kuriame įrašytas ansamblio nueitas kelias iki 100-jo koncerto.

Šimtojoje ansamblio vakaronėje iki išnaktų skambėjo mūsų tėvų ir protėvių dainuotos dainos, skirstėmės žadėdami ir toliau „neužmesti“ dainos.

VYTAUTAS STACEVIČIUS

Veisiejų miškų urėdijos specialistas ryšiams su visuomene

Generalinėje miškų urėdijoje:

NERIJUS SMAIDŽIŪNAS, g. 1983 m., baigęs 2005 m. LŽŪU, dirbęs Miškų atkūrimo ir apsaugos skyriuje vyresniuoju specialistu, 2011 m. lapkričio 18 d. paties prašymu atleistas iš šių pareigų;

INA KOKOREVIENĖ, g. 1960 m., baigusi 1982 m. Vilniaus universitetą, 2011 m. lapkričio 25 d. paskirta Vidaus audito skyriaus vyriausiąja specialiste, tarnybinio kaitumo būdu perkeltą į Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos vyriausiosios specialistės pareigų.

Alytaus miškų urėdijoje:

TADAS PANGONIS, g. 1984 m., baigęs 2006 m. Alytaus kolegiją, neakivaizdžiai mokosi VGTU, paskirtas urėdijoje informatiku-prekybos vadybininku.

Dubravos eksperimentinėje-mokomojoje miškų urėdijoje:

KAZIMIERAS BALČIŪNAS, dirbęs Ežerėlio girininkijos girininku, šiemet perkeltas šios girininkijos eiguliu;

RIMAS KRASAUSKAS, dirbęs Ežerėlio girininkijos girininko pavaduotoju, paskirtas šios girininkijos girininku;

ALGIMANTAS GRAUŽINIS, dirbęs Pajiesio girininkijos girininku, 2011 m. spalio 1 d. perkeltas šios girininkijos girininko pavaduotoju;

KĘSTUTIS SINKEVIČIUS, dirbęs Kuro girininkijos girininko pavaduotoju, 2011 m. spalio 1 d. paskirtas Pajiesio girininkijos girininku;

ALGIRDAS JASILIONIS, dirbęs Pajiesio girininkijos girininko pavaduotoju, 2011 m. spalio 1 d. perkeltas Kuro girininkijos girininko pavaduotoju.

Šakių miškų urėdijoje:

ANDRIUS STANISLOVAITIS, dirbęs urėdijoje prekybos vadybininku, pačiam prašant 2011 m. spalio 14 d. atleistas iš pareigų tęsti doktorantūros studijas Aleksandro Stulginskio universitete;

RIMVYDAS ŠIMAITIS, g. 1986 m., baigęs 2011 m. Kauno technologijos universiteto Mechanikos ir mechatronikos fakultetą, įgijęs transporto inžinerijos magistro kvalifikacinį laipsnį, 2011 m. spalio 17 d. paskirtas šioje urėdijoje prekybos vadybininku.

Nemenčinės miškų urėdijoje:

DONATAS JAKUBAUSKAS, g. 1988 m., baigęs 2011 m. LŽŪU MEF, 2011 m. rugsėjo 5 d. paskirtas Sužionių girininkijos girininko pavaduotoju;

NERIJUS SMAIDŽIŪNAS, dirbęs Generalinėje miškų urėdijos Miškų atkūrimo ir apsaugos skyriuje vyresniuoju specialistu, 2011 m. lapkričio 21 d. paskirtas Nemenčinės girininkijos girininko pavaduotoju.

Tytuvėnų miškų urėdijoje:

RASA RAZMINIENĖ, g. 1969 m., dirbusi prekybos vadybininke, 2011 m. lapkričio 21 d. paskirta medienos ruošos inžiniere;

KRISTINA DARGYTĖ, g. 1988 m., baigusi 2011 m. Vilniaus Gedimino technikos universitetą (aplinkos inžinerijos bakalauras studijas), 2011 m. gruodžio 1 d. paskirta prekybos vadybininke.

EGIDIJUS SAULIS

1950 04 16 – 2011 12 10

Valstybinio miškotvarkos instituto bendruomenė gruodžio 10-osios vakare neteko kolegą, žinomo medžioklėtvarkos specialisto, medžiotojų klubo „Miškotvarkininkas“ prezidento Egidijaus Saulio – jis netikėtai mirė medžioklės metu Tytuvėnų miškų urėdijos Užpelkių girininkijos miškuose.

Velionis buvo kilęs iš Rokiškio rajono Ičiūnų kaimo. Baigęs Rokiškio vidurinę mokyklą, 1968–1973 m. mokėsi LŽŪA Miškų

ūkio fakultete. Studijuoti miškininkystę Egidijų tikriausiai paskatino ir miškininkės mamos Palmyros pavyzdys – ji dirbo iki pensijos 1983 m. Rokiškio miškų ūkio Vyžuonos girininkijoje meistre, miško technike.

Baigus 1973 m. studijas Egidijų paskyrė į Nemenčinės miško pramonės ūkį girininko padėjėju, tačiau netrukus buvo pašauktas atlikti karinę tarnybą. Grįžęs nuo 1975 m. iki mirties jis dirbo Valstybiniame miškotvarkos institute. Darbo profilis buvo labai įvairus. Pradžioje dirbo taksatoriumi, vėliau specializavosi atlikti inventurizacijos ir projektavimo darbus saugomose teritorijose – Dzūkijos ir Kuršių Nerijos nacionalinių parkų, Viešvilės valstybinio rezervato miškuose. Jis greitai perprasavo ir įsisavindavo naujų miškotvarkos darbų technologijas, buvo darbštus, pareigingas, jam galėjome patikėti atsakingus darbus. Instituto administracija 1982 m. jį buvo komandiravusi į Rusijos federacijos Karelijos miškus padėti Leningrado miškotvarkos ekspedicijai užbaigti lauko darbus.

Nuo 1979 m. Egidijus specializavosi medžioklėtvarkos darbuose, kurie jam buvo ir pomėgis. 1989 m. jis paskirtas į medžioklėtvarkos grupę projektų autoriumi, parengė apie 15 medžioklėtvarkos projektų Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos skyriams, per 20 medžioklėtvarkos projektų bei gyvūnijos gausinimo programų profesionalios medžioklės plotams miškų urėdijose. Taip pat jis parengė kompleksinius miškotvarkos-medžioklėtvarkos projektus Panevėžio ir Ukmergės miškų urėdijų profesionalios medžioklės plotams. Nuo 2007 m. rengė projektus medžioklės plotų vienetams Prienų, Lazdijų, Druskininkų savivaldybių teritorijose.

Darbe ir gyvenime Egidijus buvo orus, turintis ir ginantis savo nuomonę, labai geranoriškas bendradarbiams, visų gerbiamas ir mėgiamas. Aistra medžioklei, žūklei buvo neatsiejama gyvenimo dalis – todėl jis rinktas Miškotvarkos instituto darbuotojų medžioklės klubo „Miškotvarkininkas“ prezidentu, šias visuomenines pareigas ėjo iki netikėtos mirties.

Gruodžio 14-ąją jį palydėjome į amžinojo poilsio vietą – Karmėlavos kapines, kur medžioklės ragas sugrojo paskutinįjį kartą Egidijui – „medžioklė baigta“.

Netekome darbštaus, sąžiningo, nuoširdaus, skubančio visiems į pagalbą kolegos. Toks ir išliks mūsų atmintyje.

Dėl skaudžios netekties reiškiamo nuoširdžią užuojautą velionio mamai Palmyrai, žmonai Meilei, dukroms Kristinai ir Justinai, seseriai Onai ir kitiems artimiesiems.

Valstybinio miškotvarkos instituto bendradarbiai, bendramoksliai

Kas pagerbs eglutę

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Kažkada apie tai nebūtume pagalvoję: iki Kalėdų likus mėnesiui, mums jau siūlomi kalėdinę nuotaiką turintys žadinti atributai, dažniausiai pirkiniai, blizgučiai, o neretai – ir eglutė, kuriai tokiu metu dar reikėtų būti girioje. Tiesa, kartais ta eglutė siūloma dirbtinė, nekvepanti mišku ir lyg iškrintanti iš mūsų žinojimo ir suvokimo apie Kalėdų stebuklą...

Kalėdų eglutė tikrai turi stebuklingų galių – ko gero, mes daug ko neprisimeiname iš savo vaikystės, o ją, kvepiančią, spindinčią, dar apšalusią ledokšniais ir snieguotą, įneštą į namus ir vis labiau besirengiančią, besipuošiančią prisimename visą gyvenimą. Mūsų vaikystės eglutės, sutikite, buvo pačios gražiausios. Jos atklebavo Kūčių dieną, būdavo puošiamos prieš pat šventąją vakarienę, o atsiveikindavome su jomis per Tris karalius. Viskas, sakytum, kaip ir turi būti...

Mūsų vaikai, vaikaičiai laukia tokios pat eglutės – gal mes labai vaizdžiai papasakojome apie ją, o gal tai paveldimas noras. Tiesa, visi nori ją regėti dabar, tuojau. Žinia – kiekvieno valia rinktis. Tačiau visą gyvenimą, net ir vieną mėnesį besitęsiančių švenčių nebūna. Ar verta šventę sugadinti pigiu noru, o eglutę paversti nuobodžiu namų daiktu?

Puikiai prisimenu savo Kalėdas tėvišėje prie Kazlų Rūdos girios. Kūčių dieną rogėse iš miško atvažiuodavo eglutė, kurią tėtė parveždavo iš valomos biržės. Ji gal ir nebūdavo pati didžiausia, gražiausia, bet man – brangi ir vienintelė.

Dabar galime rinktis ką tik norime: eglutę iš miško, iš plantacijos, taisyklingą ir tobulą, balteglę, kėnį... Tie, kas šiuos medelius augina ir puoselėja, jų nepamiršta visus metus, nes tai – jų rūpestis, galbūt – verslas. Visiems kitiems tik pasutinį mėnesį prieš Kalėdas staiga kyla jau daugybę metų vis atgaivinama diskusijos idėja. Ta diskusija paprasta: nuspręsti, kokia eglutė turėtų būti puošiamą. Siūloma atsakyti nukirsto medelio, siūloma pasirinkti dirbtinį eglutės pakaitalą, o jei gu nėra kitos išeities – naudoti gyvą, va-

zone auginamą eglutę. Gali būti, kad bendros nuomonės niekada nebus pasiekta, nes skiriasi ne tik mūsų šeimų tradicijos, patirtis, finansinės galimybės, bet ir nuostatos. Dirbtinį medelį įsigyti paprasta, jis naudoti tinkamas keletą metų. Tiesa, toks plastikinis dirbiny atgyvenęs yra pavojingas aplinkai.

Vazone auginama eglutė turi savą specifiką: visų pirma, reikia iš karto apsispręsti, kur per šventes stovės medelis, ar jam nebus per šilta, ar neprasidės jo vegetacija. Jeigu bent dešimtį dienų toks medelis bus laikomas kambaryje, jo grąžinti į lauką, į šaltį bus neįmanoma. Tokia eglutė ar kėnis turėtų būti iki pat pavasario laikomas šiltesnėje patalpoje, pastoviai laistomas. Pavasariop jį bus galima su vazonu išnešti į kiemą ar pasodinti grunte. Ne paslaptis – dalis tokių eglučių po švenčių išnešama į lauką ir sušaldoma. Ar tokia buvo skambių kalbų apie gyvą medelį vertė?

Paskutinis siūlymas – natūrali, tikra eglutė. Žinoma, ji nukirsta, tačiau jos niekas neskriaudė. Matyt, mes per mažai kalbame apie tai, kad medžių galimybes plėsti savo giminę potencialiai daug sykių (neretai šimtus ir tūkstančius kartų) didesnės už realias galimybes. Kiekviena eglė kankorėžyje būna 150-200 sėklų, didelė eglė subrandina bent šimtą kankorėžių. Dalį sėklelių sunaudoja paukščiai, antra tiek nuo žemės, iš sniego surenka pelėnai ir pelės. Tačiau viena eglė gali pasėti bent tūkstantį mažų eglelių. Jos sydygsta ir bando augti ten, kur sėkleles paliko vėjas, sunėšė tirpsmo vandens srovelės. Tik labai menka jų dalis augs „gerose“ vietose, kur galės formuoti tvirtą stiebą, skleisti šakas. Kitos stelbiamos didžiųjų medžių skurs ir galiausiai žus. Dar daugiau jų sudygs pakelėse, ant kvartalinų linijų ir ypač – elektros linijų proskynose. Jeigu mes sugebėtume surinkti nors menką dalį tų, niekada neužaugsiąčių eglelių, nenukentėtų kitos – perspektyviosios. Taip ir daroma, tik – ne visada paaiškinama žmonėms, nepertariamai niekuo nepagrįsti įtarimai.

Miškininkai – savo girių šeimininkai. Jie tikrai žino, kur bus retinamas, kertamas miškas, kur eglutės negali augti. Jas išretinus, eglučių pakanka į kiekvienus namus, o gamta tikrai nelieta nuskriausta. Medelynuose užauginamos ypatingai gražios eglutės ir kėniai atrodo puikiai. Jos ir buvo auginamos šiems tikslams – žiemos didžiosioms šventėms.

Dažnai klausima: ar kirsdami medelį jo neskriaudžiame? Nuskriausti eglutę galima tada, kai ji kertama vogčiomis, nežinant tvarkos, nesaugant miško. Prie kelių neretai pamatai eglučių kamblius, kurie liko paskubomis nukirtus eglutę ir su ja pasprukus. Toksai vargšas kelmelis lieka gyvas, išleidžia daug šoninių šakų, tačiau tikru medžiu jis niekada neužaugs. Šie negero žmogaus sudarkyti medeliai tikrai gali mus versti galvoti taip: nevalia kirvi duoti tam, kas nemylia miško. Gal tai skamba paradoksaliai, tačiau tai tiesa.

Eglučių, kvepiančių mišku, sau galime pasidovanoti pakankamai ir nenuskriausti gamtos. Jeigu manome kitaip, renkamės bet kurią alternatyvą. Svarbu, kad šventės būtų smagios. □

Tai, kas liko iš pavogtos eglutės

AUTORIAUS nuotrauka

DRUIDŲ HOROSKOPAS:

kiparisas

sausio 25 – vasario 3, liepos 26 – rugpjūčio 4

Kiparisai – gracingi, taisyklingų bruožų, siluetas tarsi iškintas. Tai stiprūs žmonės, nereikalaujantys daug iš gyvenimo asmeninei laimei, nesivieliantys į konfliktines situacijas. Mėgsta paprastą ir griežtą, asketišką gyvenimo būdą. Savo gyvenimą sukuria priklausomai nuo aplinkybių ir visur, bet kokioje aplinkoje, sugeba būti patenkinti, pilni optimizmo.

Jie ne sentimentalūs, tačiau mėgsta svajoti. Svajonėse persikelia į svajonių, kitiems uždraustą pasaulį. Jie būna ištikimi savo meilei, draugystei, atsiminimams, ir jei ką apdovanoja savo jausmu, tai nedvejodami, galima tuo pasitikėti. Po šiuo ženklu gimė F.Šubertas, V.A. Mocartas, Dž. Kazanova, B. Jelcinas, D. Fordas, Vanga, Ž. Kenedi – Onasis, V. Vysockis, M. Džegeris, I. Aivazovskis, M. Teodorakis, L. de Fiunesas, A. Švarcnegeris, R. Rolanas.

Jei kvėpuoju, reiškia myliu, o jeigu myliu – gyvenu...

VLADIMIRAS VYSOCKIS

*Šlaite, į akmenis lig skausmo įsikibęs,
Laikaisi iš paskutinių...
Nes nieko kito neturiu...
Tik krantą... SAVO krantą...
Deja, tik vienas jis supranta,
Kodėl aš visas iš šaknų...
Net pirštai mano šaknimis pavirto,
Net šakos mano – šaknys,
Tik auga atvirkščiai – sakytumėi apgirta
Nuo pamario erdvės ir spindulių...
Ir kūnas mano, pasistiepus saulėn, –
Viena be galo didelė šaknis...
Laikaisi ant uolos kaip koks ekvilibristas –
Žingsnelis šonan krypt – sudie!
Betgi kažkam atrodo –
Garbės sargyboj stoviu
Tarsi karys. Senamiestyje, Prahoj, prie pilies.
O mergos strazdanotos fotografuotis nori...
Kažkam atrodo – sėdžiu soste
Su mantija žalia,
Sakytumėi, kilmingoji Margo,
Arba supuosi vėjų ir dainuoju
Prikimysiu Visockiu...
Bet iš tiesų aš kybau
Visai šalia mirties
Ir tik sapne regiu savų svajonių žemę...*

*Toli, tarp debesų,
Kur medžiai dangų remia,
Kur aš laisvai kvėpuoju...
O jei kvėpuoju, reiškia myliu,
O jeigu myliu – gyvenu...*

PROSTA SPORINNI

SU 30-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 8 d. šią sukaktį pažymintį Šiaulių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio meistrą RAIMONDĄ KRIŠTOPAITĮ, 10 d. – LAMMC filialo Miškų instituto Miško apsaugos ir medžioklėtyros skyriaus doktorantą RYTĮ ZIZĄ, 11 d. – Aplinkos ministerijos Miškų departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vyriausiąją specialistę ANŽELĄ GRAŽEVIČ, LAMMC filialo Miškų instituto skyriaus Miškininkystės skyriaus doktorantą ANDRIJĄ NORVILĄ, 20 d. – Kauno miškų urėdijos Raudondvario medelyno darbininkę JURGITĄ PETRAUSKAITĘ.

SU 40-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 9 d. šią sukaktį pažymintį Jonavos miškų urėdijos Gaižiūnų girininkijos girininką ROLANDĄ SKUJĄ, 15 d. – Marijampolės miškų urėdijos Kalvarijos girininkijos girininko pavaduotoją PETRĄ VINCEVIČIŲ, 18 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio viršininką SAULIŲ VARNAGIRĮ, 20 d. – Radviliškio miškų urėdijos Pašuvio girininkijos girininką SAULIŲ SVETIKĄ, 22 d. – Kretingos miškų urėdijos Skuodo girininkijos girininką GINTAUTĄ PETRAUSKĄ, 25 d. – Prienų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio šaltkalvį SERGEJŲ SULŽICKĄ, 26 d. – Raseinių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio stalių-sargų REMIGIJŲ GURSKĮ, 28 d. – Ukmergės miškų urėdijos Deltuvos girininkijos girininką LAIMĮ STRIUKĮ bei šios urėdijos Pašilės girininkijos eigulę JURATĘ RAULINAVIČIENĘ, 29 d. – Tytuvėnų miškų urėdijos Kražių girininkijos eigulį KĘS-TUTĮ MĖLINĮ.

SU 50-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 1 d. šią sukaktį pažymintį Zarasų miškų urėdijos miško želdymo ir apsaugos inžinierių GINTAUTĄ TUMĖNĄ, Jonavos miškų urėdijos Girelės girininkijos girininko pavaduotoją ARTŪRĄ BARANAUSKĄ, 2 d. – Šilutės miškų urėdijos Pagėgių girininkijos girininko pavaduotoją AUGENIJŲ REMEIKĮ, 3 d. – Ukmergės miškų urėdijos Balelių girininkijos miško darbininką STANISLOVĄ ČEBERIAKĄ, 7 d. – Jurbarko miškų urėdijos Balandinės girininkijos eigulį JULIJĄ MOKKŲ, 9 d. – Kuršėnų miškų urėdijos medienos ruošos ir prekybos kontrolės inžinierių JONĄ GENČAUSKĮ, 10 d. – Jurbarko miškų urėdijos Balandinės girininkijos girininką RAMUTĮ PRANAITĮ, 13 d. – Švenčionėlių miškų urėdijos medienvežio automobilio vairuotoją BRONIŲ MARTINKĖNĄ, 14 d. – Šiaulių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio viršininką ROMUALDĄ ZEBČIUKĄ, 20 d. – Veisiejų miškų urėdijos lengvojo automobilio vairuotoją VITĄ KRA-

SAUSKĄ, 23 d. – Kauno miškų urėdijos vyriausiąją inžinierių SAULIŲ LAZAUSKĄ, Ukmergės miškų urėdijos Siesikų girininkijos miško darbininką PRANĄ PUŠINSKĄ, 29 d. – Ukmergės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio materialinių vertybių prižiūrėtoją MARIJONĄ JASIONĮ, 31 d. – Rokiškio miškų urėdijos valytoją ALDONĄ TALUTIENĘ.

SU 60-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 3 d. šią sukaktį pažymintį Trakų miškų urėdijos Semeliškių girininkijos eigulį DANIELIŲ MARTIŠAUSKĄ, 4 d. – Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto Miškotvarkos katedros profesorių PETRĄ RUPŠĮ, 5 d. – Kauno miškų urėdijos vyriausiąją miškininką JUOZĄ JERMALAVIČIŲ, 11 d. – Varėnos miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio suvirintoją BRONIŲ KAMARAUSKĄ.

SU 70-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 2 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Ukmergės miškų urėdijos Šešuolėlių girininkijos girininką ROMUALDĄ VASKELĄ, 3 d. – buvusį ilgametį Utenos miškų urėdijos darbuotoją ANTANĄ TILINDĮ, 4 d. – buvusį ilgametį Rietavo miškų urėdijos Kaltinėnų girininkijos girininką VACLOVĄ DABULSKĮ, 5 d. – LAMMC filialo Miškų instituto ilgametį Miško išteklų, ekonomikos ir politikos skyriaus vyriausiąją mokslo darbuotoją, projekto ekspertą, ASU MEF Miškotvarkos katedros profesorių STASĮ MIZARĄ, 12 d. – buvusius ilgamečius Zarasų miškų urėdijos girininkus: Smalvų girininkijos – RIMANTĄ ŠEDUIKĮ ir Antazavės girininkijos – MYKOLĄ DAINĮ, 20 d. – buvusią ilgametę Lietuvos miškų instituto Skaičiavimo centro ir buhalterijos darbuotoją LARIŠĄ VAICEKAUSKIENĘ, 25 d. – buvusią ilgametę Panevėžio miškų urėdijos miško naudojimo inžinierę TERESĘ NIJOLĘ ILGINIENĘ.

Sausio 28 d. sukanka 75-eri buvusiam ilgamečiam Panevėžio miškų urėdijos Upytės girininkijos girininkui KAZIMIERUI DIRŽIUI.

SU 80-UOJU GIMTADIENIU

Sausio 5 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto darbuotoją VYTAUTĄ MACIULAITĮ, 13 d. – buvusį ilgametį Kretingos miškų urėdijos darbuotoją ALGIMANTĄ BRUŽĄ, 15 d. – buvusį ilgametį Šilutės miškų urėdijos urėdą ZIGMĄ BARDAUSKĄ.

Gruodžio 23 d. šią sukaktį pažymėjusią buvusią ilgametę Kretingos miškų urėdijos Klaipėdos girininkijos girininkę VALENTINĄ KUMPONIENĘ.

Aktualijos

J. REČIŪNIENĖ. Sausio 13-oji prieš 20 metų, I-4;
V. VAIČIŪNAS. Tarptautiniai miškų metais – naujų darbų gairės, I-5;
V. MIERKIS. Ar tikrai esame „valstybės išlaikytiniai“?, I-8;
Tarptautinių miškų metų logotipo simboliai, II-4;
J. REČIŪNIENĖ. A. Matulionio 100-mečio minėjimas, III-4;
Z. TRUSKAUSKAS, R. VASILIAUSKAS. Naujų iššūkių kupini, IV-4;
K. JASKELEVIČIUS. Mitas apie valstybės išlaikytinius, IV-8;
J. REČIŪNIENĖ. Parkus kūrė ir miškininkai, IV-10;
R. VASILIAUSKAS. Istorinį užrašą paryškina berželiai, V-4;
R. VASILIAUSKAS. Apie metų aktualijas – kolegijos posėdyje, VI-5;
B. SAKALAUSKAS, J. REČIŪNIENĖ. Dirbti nesiblaškant, nepasiduoti provokacijoms ir eiti į priekį, VII-4;
K. JASKELEVIČIUS, J. GIRINAS. Nekorektiški ekonominių rodiklių palyginimai slepia klaidą, VIII-4;
Miškininko dienos minėjimas Vilniuje, IX-4;
N. KUPSTAITIS. Nauja Nacionalinė miškų ūkio plėtros programa revoliucijų nežada, X-4;
V. TREPĖNAITIS. XXI-oje konferencijoje – apie laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykį, X-6;
Penkiolika įtempto darbo metų, XI-4;

Miškininkystė

L. SADAUSKIENĖ. Miško eksploatacijos naujovės Europoje, I-12;
Kupiškėno kelias: nuo girininko iki akademiko, I-14;
J. RUSECKAS. Airijos miškuose, I-17;
G. URBAITIS. Beržo sėjūnukų auginimas atvirame grunte, I-18;
A. KULIEŠIS, G. KULBOKAS, D. VIŽLENSKAS, A. BUTKUS. Tarpinis miško naudojimas. Dabartis ir perspektyvos, II-6; III-8;
D. DANUSEVIČIUS. Miškininkystės populiaciniai – genetiniai principai, II-9;
Z. BITVINSKAITĖ. Miško genetikų išteklį plėtra iki 2013 m., II-12;
A. GEDMINAS. Keista grybo savybė gali būti naudinga miškams, II-15;
G. ISOKAS. Ieškojės tiesos, II-18;
Mokslą būtina glaudžiau sieti su praktine miškininkyste, III-6;
J. DANUSEVIČIUS. Miško atkūrimas želdimu ar želdiniu: privalumai ir trūkumai, III-10;
A. KULIEŠIS. Šiandienos miškų inventorizacijos aktualijos, III-12;
V. NAURECKAITĖ. Gamtosauginės krypties darbų vystymas miškotvarkoje, III-14;
E. RIEPŠAS. Miškų atkūrimo būdai ir pasekmės, IV-13;
A. MALINAUSKAS, G. URBAITIS. Miško želdinių veisimas žemės ūkiui naudotose žemėse, IV-16;
V. TREPĖNAITIS. Antrinė škvalo pasekmė – galimas miško kenkėjų antplūdis, IV-18;
L. KAIRIŪKŠTIS. A. Matulionis ir XX a. antrosios pusės miškininkystės renesansas Lietuvoje, IV-22; V-14;
Z. BITVINSKAITĖ. Šilutėje – apie miško selekcinės sėklininkystės problemas, V-7;
E. RIEPŠAS. Miško atkūrimo būdų vertinimas ir rekomendacijos jiems parinkti, V-10;
V. TREPĖNAITIS. Kaip ilgiau išsaugoti medžio gyvybingumą, V-12;
G. ČINGA, M. KAVALIAUSKAS. IUFRO simpoziume „Europos miškų darnaus vystymosi teisiniai aspektai“, VI-8;
R. MATEMAITIS. Konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2011“ dalyvių viešnagė Tauragės miškuose, VI-10;
J. VITKŪNAS. Keletas patarimų miško sodmenų auginimo, VI-12;
J. ŠEPETIENĖ, J. BAGDONAS. Lietuvos miškininkui išeivui dr. Z. Prūsui – 90 metų, VI-18;

S. ŽEBRAUSKAS, R. PELECKAS, G. KAZLOVAS, V. SUČOCKAS. Suomijos patirtis, auginant miško sodmenis su uždara šaknų sistema, VII-7;
V. VERBYLA. Ar žaliuos uosynai Lietuvoje?, VII-10;
R. PETROKAS. Nauja rūšis laukų apmiškinimui, VII-12;
D. MIZARAITĖ. Viešnagė pas Slovėnijos mokslininkus, VIII-10;
A. BAGDŽIŪNAITĖ. Ant medžių kamienų ir kelmų auga valgomieji grybai, VIII-12;
V. VASILIAUSKAS. Kaip spręsti pesticidų trūkumo problemą miškų ūkyje, VIII-16;
A. JUODVALKIS. Dar kartą apie šiandienines ugdomųjų kirtimų problemas ir perspektyvas, IX-8; X-12;
J. DANUSEVIČIUS. Rekreacijos ir miškų atkūrimo žinovas, IX-12;
V. VASILIAUSKAS. Pesticidų naudojimas: norai ir galimybės, IX-17;
A. KULIEŠIS. Švedijoje – apie miškų inventorizacijos, miškotvarkos tobulinimo bei modeliavimo problemas, X-10;
J. REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ. Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai, X-18;
A. KULIEŠIS, R. PRŪSAITIS. Darnaus miškininkavimo keliu, XI-8;
L. SADAUSKIENĖ. Priešgaisrinė miškų apsauga: modernios technologijos ir gerosios patirties sklaida, XI-12;
V. MAROZAS. Svetimžemiai medžiai Lietuvos miškuose, XI-16;
A. JUODVALKIS. Konkursui geriausiai neplyns pagrindinius miško kirtimus atliekančiai girininkijai išaiškinti pasibaigus, XII-6;
A. KULIEŠIS. Europos miškų sektorius per artimiausius 20 metų, XII-10;
V. LYGIS, R. BAKYS. Parazitinio grybo purpurinės plutpintinės panaudojimas nepageidaujamų medžių atžalų naikinimui, XII-14;
M. PILKAUSKAS, V. MAROZAS. Paprastas bukas Lietuvoje, XII-18;
R. POVLAITIS. Valstietis – kilme, tarpe ir širdimi, XII-20;

Urėdijose

J. GIRINAS. Mišrių želdinių įveisimo ypatumai, I-20;
V. VASILIAUSKAS. Medelynuose miško sodmenų iškaskimo technologinių procesų vertinimas sanitariniu požiūriu, I-22;
O. GYLIENĖ. Škvalo padarinių šalinimo aktualijos Švenčionių miškuose, I-24;
J. EISMONTAS, J. REČIŪNIENĖ. Žinoti visų padalinių darbus, II-20;
V. VASILIAUSKAS. Medelynuose miško sodmenų iškaskimo technologinių procesų vertinimas sanitariniu požiūriu, II-22;
D. TAUKIS. Miško sanitarinės apsaugos aktualijos Trakų miškuose, II-24;
S. OBELEVIČIŪTĖ. Žvėrimis badauti neleidžia miškininkai, II-25;
J. GIRINAS. Medis, kurį reikia pilnai reabilituoti, III-18;
V. TREPĖNAITIS. Įgyvendinant prisiimtus įsipareigojimus, III-20;
V. RIBIKAUSKAS. Škvalo aidai vis dar klaidžioja miškuose, III-22;
V. VASILIAUSKAS. Miško medelynuose nepalankių orų įtaką mažina dirvos mulčiavimas, III-24; IV-30; V-20;
K. GUDAS. Gimtinės miško trauka – trys miškininkų kartos, IV-26;
V. MIERKIS, R. VASILIAUSKAS. Pažinęs įvairiapusį miškininko darbą, V-16;
J. PAŠILAITIS. Kokiu kirtimų intensyvumu ugdyti pušynus, V-18;
J. DANUSEVIČIUS, V. VERBYLA, V. KUNDROTAS. Plantacinių sodmenų augimo įrengimas Dubravoje, V-22;
J. REČIŪNIENĖ. Miškas gali būti visoks, VI-22;
V. TREPĖNAITIS. Kito darbo nemokėjau – tik sodinti mišką ir dainuoti, VI-24;

V. TREPĖNAITIS. Ko galime pasimokyti iš girininko A. Olšausko įveistų miško želdinių?, VII-24;
J. REČIŪNIENĖ. Vasara Liepynės girininkijoje, VII-28;
S. ŽEBRAUSKAS, S. KINDERIS, V. TREPĖNAITIS. Diskusija Šimonių girioje: kas lemia neplynų kirtimų pasirinkimą?, VIII-20;
V. MIERKIS. Keletas pastabų dėl miško ugdymo kirtimų, VIII-23;
U. TIMONYTĖ. Lietuvoje miškų nebus per daug, VIII-24;
J. REČIŪNIENĖ. Sukantis gamtos ir gyvenimo ratui, IX-22;
A. DAČKEVIČIUS. Girios oš, žolynai šnarės, IX-24;
V. TREPĖNAITIS. Biržiečių dabartis, grįsta praeities darbais, IX-26;
V. NAURECKAITĖ, R. PELECKAS. Rekreacinių ir gamtos sauginių projektų įgyvendinimas, įsivainant ES paramą, X-22;
V. TREPĖNAITIS. Kad vietoj išdžiūvusių uosių oštų ažuolai, X-26;
S. KANCEVIČIUS, TREPĖNAITIS. Perėmęs ilgamečių girininkų patirtį, X-30;
R. MATEMAITIS. Miškų atkūrimas perteklinio drėgnumo augavietėse, XI-26;
V. TREPĖNAITIS. Pelningai miškininkauti galima ir lapuočių miškuose, XI-29;
V. TREPĖNAITIS. Džukijos pušynams graso pušinis pjūklelis, XII-22;
V. RIBIKAUSKAS. Kaip tvarkyti ir atkurti retmes, XII-24;
J. ADAMONIS. Mechanizuotas „kirvis“ biokuro ruošai, XII-26;

Privatūs miškai

Apžvelgta 2010-ųjų veikla ir ateities siekiai, I-28;
Apie Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų pakeitimus, II-29;
K. VAIKUS, V. TREPĖNAITIS. Perdėtai saugant ir taupant, prastės ateities miškas, III-28;
V. VIDUGIRIS. Gamtą saugoti nuo žmogaus ar žmogui?, IV-34;
R. PAULAUSKAS. Tarptautinių miško metų įprasminimas – miško savininkų švietimas, VI-28;
E. DERENKA. Kas saugo medkirtį, VI-30;
R. VASILIAUSKAS. Įžvelgęs perspektyvą, VIII-26;
V. DABKEVIČIENĖ. Lapuočių vaidmuo medienos pramonėje auga, XI-34;
J. PAŠILAITIS. Darnaus miškininkavimo stimulus – pasitikėjimas, konsultavimas, paskata, XII-30;

Saugomos teritorijos

D. STONČIUS. Mažųjų erelių rėksnių apsaugai, VI-16;
V. KUNGYŠ. Kokia Platelių ežero ateitis: ežeras ar tvenkinys?, VII-14;
V. RIBIKAUSKAS. Pasigrožėti lietuviška Šveicarija, VII-16;
J. GRIGALIŪNAS. Senos naujienos kormoranų kolonijose, VII-18;
J. MOTIEJŪNAITĖ. Kormoranai ir miškas – žvilgsnis iš arčiau, XI-22;
S. OBELEVIČIŪTĖ. Anykščių šilėje vingiuos medžių lajų takas, XI-25;

Medžioklė

E. BUKELSKIS. Žvėrių globa baigiantis žirmai, I-33;
V. PADAIGA. Dar apie vilką 30, II-30;
S. PALTANAVIČIUS. Lizdavietės antims, III-32;
V. PADAIGA. Miško apsauga ir medžioklė, IV-36;
L. BALČIAUSKAS. Mangutų gausa ir jų apskaita pagal žuvmą keliuose, V-32;
V. RIBIKAUSKAS. Privilegijuotieji girių karaliai, VI-32;
R. PATAPAVIČIUS. Aptikus žieduotą paukštį, VIII-32;
V. LOGMINAS. Išsaugokime kurpkas, X-38;
M. KAZLAUSKAS. Vilkai ir žmonės, XI-38;
R. KARPAVIČIUS. Lesyklos ir slėptuvės kurapkoms, XII-32.

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE Eik

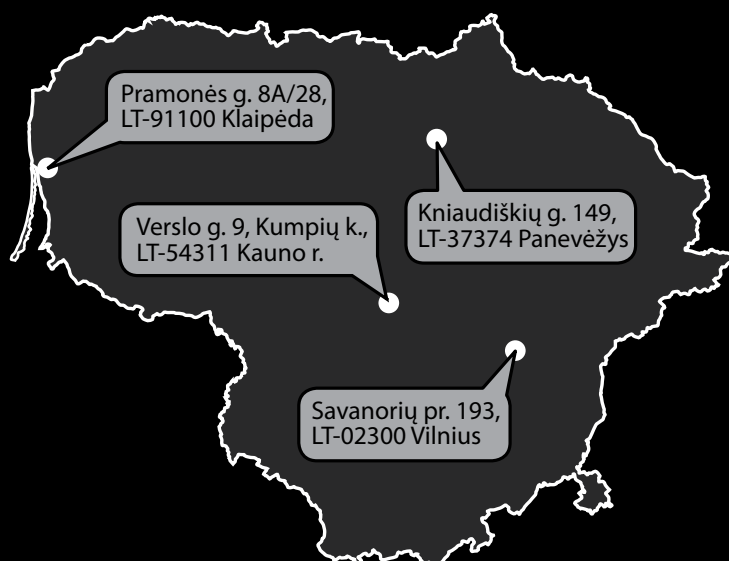
 KONEKESKO

oficialus **PONSSE** atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218

Servisas: tel. 8 700 55100

Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

DIDŽIOJI NAUJIENA.

Išbandyk naująjį Husqvarna 555.

Naujasis Husqvarna 555 nėra vien tik puikiai atrodantis grandininis pjūklas. Jo viduje slepiasi X-Torq® technologija, užtikrinanti didesnę galią plačiame apskukų diapozone, sunaudojant iki 20% mažiau kuro.

Svarbiausia naujosios pjūklų kartos naujiena - unikali AutoTune™ sistema. Tai procesoriumi reguliuojamas karbiuratorius, automatiškai optimizuojantis variklio veikimą. Sistema veikia kaip drėgmės, temperatūros, slėgio ir užsikimšusio oro filtro kompensavimo sistema, leidžianti varikliui visada dirbti optimaliu režimu.

Sumažėjus pjūklo masei bei pakitus svorio centrui profesionalūs Lietuvos medkirčiai naująjį pjūklą įvertino kaip ypatingai manevringą bei patogų dirbti.

Tai tik vienas modelis iš gausaus Husqvarna grandinių pjūklų asortimento. Apsilankykite pas artimiausią mūsų prekybos atstovą ir profesionalūs konsultantai padės jums išsirinkti tinkamiausią.

Daugiau informacijos: (8 37) 30 86 00

HUSQVARNA 555
59.8 cm³ – 3.2 kW (4.4 hj)* – 5.4 kg.
** Nominali gamintojo nurodoma galia*